ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

24. 2. 1984. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 25 ДИН

БРОЈ 1678

У ИДУЋЕМ БРОЈУ:

45 ГОДИНА „ЗАБАВНИКА“

450 НАГРАДА

ОПЕРАЦИЈА МАКИН

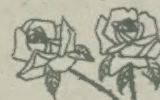
ПРВА НАГРАДА FIAT 126 P

Веровали или не!

ПАНДИТ МАСА-ДИЈА ДИН

ИЗ БОМБАЈА, ИНДИЈА, ИМАО ЈЕ БРКОВЕ ДУГАЧКЕ ДВА МЕТРА, А НОСИО ИХ ЈЕ ОБАВИЈЕНЕ ОКО УШИЈУ.

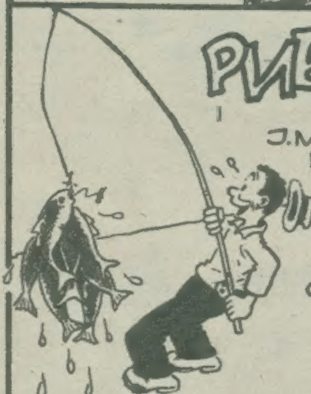
црвену и белу ружу

НА ИСТОЈ ПЕТЕЉЦИ ОДНЕГОВАЛА ЈЕ АНА КАРМЕН ИЗ БЕРВИКА У ПЕНСИЛВАНИЈИ (САД).

КЕТРИН ЧЕФЕЈ

ИЗ ЕЛТАМА У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ НЕКОЛИКО ПУТА ЈЕ ВАКЦИНИСАНА ПРОТИВ ГРИПА И КИЈАВИЦЕ И НИКАДА У ЖИВОТУ НИЈЕ БОЛОВАЛА ОД ОВИХ БОЛЕСТИ.

РИБАР

Ј.М. ВИЛИС ИЗ ЊУ ЏЕРСИЈА (САД) ЗАБАЦИО ЈЕ УДИЦУ И ОДЈЕДНОМ УПЕЦАО СЕДАМ РИБА.

ВЕШТИЦА

ЈЕ ЗАПРАВО ОЛИЧЕЊЕ ХЕКАТЕ, ГРЧКЕ БОГИЊЕ ПОДЗЕМЉА И ЗАШТИТНИЦЕ ЧАРАЊА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● први човек који је, како изгледа, схватио вредност популарности и „рекламе" био је Гастон III (1331–1391), војвода од Беарна. Овај француски племић плаћао је трубадурима 60 000 златних флорина годишње да би, путујући од замка до замка, певали о његовом богатству и витешким подвизима.

● ● ● најкраћи дани у години 21, 22, 23. децембар нису и најхладнији, како се верује. До краја јануара Земља испушта више топлоте него што је прими од Сунца.

● ● ● француски пар Мишел Арнолд и Хелен Дорини у свом ваздушном балону, који спада у највеће на свету (висио је 45 метара, а има запремину од 15 000 кубних метара), за двадесет четири часа прелетели су на висини од 4000 метара Средоземно море и спустуили се на једно место у туниској пустињи у близини алжирске границе.

● ● ● кинески научници недавно су завршили конструкцију првог кинеског компјутера широког спектра који има 100 милиона операција у секунди.

● ● ● Американци Р. Болинг и Р. Девит недавно су у Стокхолму поставили светски рекорд у непрекидном игрању пинг-понг. Њихов меч трајао је десет часова и девет минута, а за то време лоптица им ниједном није пала са стола.

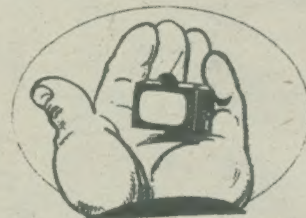
● ● ● први угљенокоп у Србији ослобођеној од Турака отворен је 1837. године у селу Милви код Деспотовца.

● ● ● кинески архитекта у пензији Џан Венку стекао је славу по целој земљи тиме што израђује верне макете старих кинеских дворова и палата. Последња његова рукотворина је дворац династије Танг чије је седиште био Сиан у провинцији Шанси у 7. и 10. веку пре наше ере. Пре него што је направио макету овог дворца која је састављена из 100 000 делова архитекта Џан више од годину и по дана проучавао је историјске записе и рушевине ове палате.

● ● ● европски морепловци дознали су за компас од арабљанских морнара. У једној старој арапској хроници забележено је да су у 9. веку изасланици емира из Кардове донели на поклон жени краља Ирске један компас. Мада нема довољно доказа да је то први компас унет у Европу, ово сведочанство је значајан податак за историчаре поморске навигације.

● ● ● јапанска фирма „Гитизен" објавила је да ће средином године пустити на тржиште џепни црно-бели телевизор. Овај минијатурни апарат имаће димензије 135 × 75 × 23 милиметра, а биће тежак свега 250 грама. Произвођачи гарантују и изузетно јасну слику и приступачну цену.

● ● ● у Кини данас живи 3760 особа које имају преко стотину година. Најстарији међу њима је извесни Курбих Јашег који је чак превалио 130. годину. Занимљиво је још то да нико од њих нема неки посебан рецепт за дуговечност, али су сви водили уредан живот, хранили се углавном воћем, поврћем и пиринчем.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

ЈЕ Л' ТИ ЈОШ НЕГУЈЕШ ОНЕ УЖАСНЕ КАКТУСЕ?

АХА...

И ЈОШ ИМ ПУШТАШ ТИХУ МУЗИКУ?

ЈОШ!

И ДАЉЕ ИМ ТИХО ПРИЧАШ И ТЕПАШ?

СИГУРНО!

ЗАЛИВАШ ЛИ ИХ СВИМ ОНИМ ХРАНЉИВИМ ВОДИЦАМА И ЂУБРИВИМА?

ЗАЛИВАМ!

А ОНИ РАСТУ И РАЗВИЈАЈУ СЕ К'О ЛУДИ?

ТАЧНО!

ТИ, ПАЈО, И НЕ САЊАШ КАКО ОНИ ПРИХВАТАЈУ ТУ МОЈУ ПАЖЊУ!

ЗДРАВО, МОЈИ ЛЕПОТАНИ! ЕВО МАЛО СВЕЖЕ ВОДИЦЕ И ФРИШКОГ „РАЗВИТАЛА"!

10/16

РАТ НА ПАЦИФИКУ

ОПЕРАЦИЈА

Вести које су 1942. године стизале у САД са ратишта биле су суморне и могле су се сажети у једну реченицу: Јапанци држе Пацифик...

У августу те године америчка војска извела је две операције које су оповргле ово тврђење: искрцавање Прве морнаричке дивизије на Гвадалканал и смео препад две чете Другог батаљона командоса на острво Макин. О првом су написане књиге и снимљени филмови, док се о другом догађају далеко мање зна.

Ганг-хо или радити сложно

Почетком фебруара 1942. мајор Еванс Карлсон унапређен је у потпуковника са задатком да формира и обучи јединицу какву америчка морнарица до тада није имала: батаљон командоса.

„Карлсонови момци" ускоро су и на сопственој кожи осетили колико се разликују од осталих: форсирана обука, борбе прса у прса, гвоздена дисциплина.

И за Еванса Карлсона тешко да се могло рећи да је као други официри: војник, обавештајац, лични пријатељ председника Рузвелта, посматрач америчке војске у јапанско-кинеском рату чији су одушевљени извештаји о моралу и дисциплини кинеске Црвене армије до те мере шокирали претпостављене да је 1939. био принуђен да напусти војску у коју се вратио чим је избио рат.

Ни унапређење ни заповедништво над Другим батаљоном командоса нису много изменили „јеретичке" погледе „црвеног" Карлсона. По угледу на кинеску армију, батаљон је често имао тзв. „ганг-хо" састанке (од кинеског израза који значи радити сложно) на којима је свако, без обзира на чин, слободно могао да изнесе своје мишљење и у току којих се Карлсон трудио да сваком појединцу објасни његово место и значај у батаљону. Још једно се у Карлсоновом батаљону знало од прве: нема засебне мензе за официре и других непотребних привилегија! „Ганг-хо", сви једнаки и сложни, постао је борбени поклич батаљона...

У мају су потпуковник и његови људи премештени у базу Кетлин на Хавајима и стављени под непосредно заповедништво главнокомандујућег америчких снага на Пацифику, адмирала Честера Нимица. У то доба тачан циљ акције још није био познат, али је адмирал ипак већ могао Карлсону да опише њену природу: биће то муњевит препад у коме ће се као превоз употребити подморнице.

Потпуковнику и није требало рећи много више од тога. За петнаестак дана његови командоси већ су били у стању да се ноћу под пуном ратном опремом у гуменим чамцима неприметно искрцају на сваку обалу. Карлсон је имао само једну примедбу: ванбродски мотори на чамцима! Шта ако при стварном искрцавању море буде узбуркано и вода продре до калемова и магнета? Иако је у неколико наврата захтевао да му се обезбеде поузданији мотори. Други морнарички батаљон командоса кренуо је у своју прву акцију без њих. То ће одиграти одлучујућу улогу у операцији препада на Макин.

ВЕЋ ОД ПРВОГ ТРЕНУТКА СВЕ ЈЕ КРЕНУЛО НАОПАКО: ЈАКИ ТАЛАСИ ИЗБАЦИЛИ СУ КОМАНДОСЕ НА ПОГРЕШНУ ПЛАЖУ, ЈЕДАН ВОЈНИК НЕХОТИЦЕ ЈЕ ИСПАЛИО ХИТАЦ И ТАКО УЗБУНИО ЈАПАНЦЕ. У ТРЕНУТКУ КАДА СЕ ЧИНИЛО ДА ВИШЕ НИШТА НЕ МОЖЕ ДА КРЕНЕ НИЗБРДО, ЧЕКАЛО ИХ ЈЕ НОВО НЕПРИЈАТНО ИЗНЕНАЂЕЊЕ.

Најбитније: одвратити пажњу од Гвадалканала

Штаб адмирала Нимица почео је да планира напад на Макин, у ствари атол (корално острво) из састава Гилбертових острва, јула 1942. године. Циљ није био случајно одабран: 10. децембра 1941. јапанска морнарица заузела је острво и на њему отворила базу за хидроавионе. Макин је тако постао најисточнија јапанска одбрамбена тачка на Пацифику.

Задатак мајора Карлсона и његових људи гласио је: скупити што више обавештајних података, уништити непријатељске инсталације и наоружање, заробити групу противничких војника и, изнад свега – одвратити пажњу Јапанаца од Гвадалканала где су од 7. августа 1942. па све до фебруара следеће године Американци уз тешке жртве водили битку да зауставе јапанско надирање према Аустралији.

Користећи фотографије начињене из ваздуха, Нимицов штаб израдио је макету будућег бојишта са најважнијим плажама, путевима и зградама на острву и од тог тренутка обука Другог батаљона одвијала се буквално данонoћно. После безброј пробних ноћних искрцавања у току јула, сваки командос знао је напамет и најмањи детаљ операције, изглед острва, положај сваке зграде и правац сваког пута.

Осмог августа 1942. године 222 официра и војника укрцало се у подморнице „Наутилус" и „Аргонаут" и кренуло на деветодневно путовање од Перл Харбора до Макина. Искрцавање је предвиђено за 3:00 ујутру, 17. августа. За препад су одређене две чете батаљона које су са острва морале да се повуку најкасније до 9:00 истог дана.

План је предвиђао и могућност да се командоси из неких разлога не врате на време, па је у том смислу заповедник оперативне групе Џон Хајнс добио овлашћење да сам одлучи хоће ли их сачекати или се у Перл Харбор вратити сам.

Покушајте да их потопите!

На жалост већ од самог почетка све је кренуло наопако. Командосе су при искрцавању дочекали олујни пљускови, велики таласи и јак приобални ветар. Готово истог часа када су гумени чамци спуштени у море, вода је продрла у моторе. Уследила је нова непријатност: узбуркано море и јаке струје вукле су подморнице ка подводном гребену, па је Карлсону саопштено да ће оне морати да се повуку ка пучини. То је, опет, створило нов проблем: да ли ће у том случају по обављеном задатку командоси успети да се врате на подморнице? Како друге алтернативе сем да се читава операција откаже није било, Карлсон је издао наређење да се искрцавање настави.

Упркос изузетно снажним таласима и чињеници да су били принуђени да веслају, командоси су успели да се искрцају у планирано време, до 5:30 ујутро. Невоља је била у томе што их је море одвукло на погрешну плажу и што су се од осамнаест чамаца три изгубила. И поред свега, Карлсон и његови момци успели су да затрпају чамце у песак, покрију их палминим лишћем и у акцију крену а да их непријатељ не примети.

Један од изгубљених чамаца у коме се налазио поручник Оскар Питрос са једанаест командоса море је одвукло километар и по јужније, док су се преостале две посаде искрцале северно од главнине снага.

У тренутку када се чинило да више ништа не може да пође наопако, један од Карлсонових војника нехотице је испалио хитац. О фактору изненађења на који се рачунало, више није могло бити ни говора. Али, акција је морала да се настави. Прва чета имала је задатак да овлада приобалним путем, освоји штаб заповедника острва, официра-специјалисте Камемицу и пристаниште. Друга је обезбеђивала и штитила позадину. Да није било несрећно испаљеног хица, сигурно је да би читава операција, и поред свега, текла друкчије. Овако је Камемицу прво обавестио своју команду о нападу, а затим камионима и бициклима приобалним путем кренуо у сусрет непријатељу. До окршаја је дошло код месне болнице где се на командосе сручила паљба из четири машинке, једног бацача пламена и два бацача граната које су штитили вешто скривени снајперисти.

Борбе су још биле у пуном јеку кад су командоси опазили како један тешки јапански транспортер за трупе праћен патролним чамцем улази у лагуну. Карлсон је одмах преко радио-станице ступио у везу са подморницама и затражио од њих да изроне и покушају да их потопе. Иако је убрзо после тога веза између подморница и командоса прекинута, тобџије са „Наутилуса" успеле су, да само на основу оријентира које им је дао Карлсон, потопе и транспортер и чамац.

Окршај у лагуни накратко је стишао борбе на копну, а када су обновљене, Карлсону је постало јасно да ће му јапански снајперисти задати још доста мука. Од 7:30 до 11:30 сукоб није јењавао, али ни једна ни друга страна нису притом успевале да направе одлучујући продор. Онда су се, нешто пре поднева, над острвом појавила два јапанска извиђачка авиона. После петнаестоминутног кружења, авиони су бацили две бомбе и одлетели, а убрзо потом са средишњег дела острва Јапанци су кренули у изненадни јуриш који су командоси успели да одбију.

Повлачење немогуће...

У 1:20 небо над лагуном загрмело је од авионских мотора, појавило се дванаест непријатељских авиона: две летеће лађе „Каваниши", четири ловачка авиона и шест извиђачких бомбардера који су више од сата немилосрдно бомбардовали и у бришућем лету митраљирали острво.

Једна летећа лађа и један извиђачки хидроавион спустили су се на лагуну и искрцали појачање од четрдесетак војника, али су зато при узлетању ове летелице оборене. Када је остатак јапанских авиона коначно одлетео, Еванс Карлсон је са задовољством констатовао да ниједан од његових командоса није погинуо.

Раздвојен од главнине снага, поручник Питрос могао је само да се придржава првобитног плана по коме је његов задатак био да се у месној цркви састане са једним водом Прве чете. Када се ни после истека заказаног времена нико није појавио одлучио је да се са једана-

есторицом другова ипак пробије до главнине снага.

Тешка паљба из митраљеза, тројица погинулих и много рањених приморали су га да се повуче и Карлсону пошаље курира који ће га обавестити о положају у коме се налази. Пошто ни после неколико сати није успео да успостави везу с њим, Питрос је своје људе одвео натраг на „Наутилус".

У то време, Карлсонови командоси налазили су се у незавидној ситуацији. Држали су стратешки неповољан терен, жестока непријатељска ватра onемогућавала им је сваку даљу акцију, па је Карлсон на крају наредио повлачење од стотинак метара. Био је то срећан потез који им је свима највероватније спасао животе: неколико минута касније, тачније у 4:30 по подне, над острвом су се поново појавили непријатељски авиони који су бомбардовали простор који су Американци непосредно пре тога напустили и на коме се у тренутку напада из ваздуха налазила јапанска претходница.

Време предвиђено за операцију Макин неумољиво је истицало. Мада су Карлсон и његови момци успели да непријатељу нанесу озбиљне губитке, задатак није био у потпуности извршен, а њихово наређење гласило је да на подморнице морају да се врате најкасније до 19:30. За три и по сата више ништа није могло да се уради и Еванс Карлсон наредио је повлачење.

До 19.15 сви чамци били су откопани и поређани дуж обале. Повратак је требало да се одвија по строго утврђеном редоследу: у воду ће се прво отиснути два чамца с оба краја реда, затим они до њих и тако редом све до последњег који се налазио у средишту – Карлсоновог. Тако је гласио план. У стварности до повратка, бар не тада, уопште није дошло.

Да се предамо?

Јаки таласи су за већ исцрпљене командосе представљали несавладиву препреку. После читавог сата узалудних покушаја у којима су изгубили највећи део наоружања и опреме, две трећине људи одустало је и пустило да их море избаци натраг на обалу. Потпуковник Карлсон био је с њима.

С оно мало наоружања што су успели да сачувају, „бродоломници" су поставили стражу која је врло брзо добила прилику да се покаже. Један од стражара на време је приметио осмочлану јапанску патролу и запуцао. Три непријатељска војника су убијена, остали су побегли, али разлога за задовољство тешко да је било јер се од сутрашњег дана могло очекивати само да на острво донесе појачање јапанским снагама.

МАКИН

Еванс Карлсон се у рату одувек бојао искључиво једног: могућности да његове људе савлада осећање беспомоћности. У поноћ је сазвао „ганг-хо" састанак. Шта да се ради? Да ли да још једном покушају да се пробију до својих? Или да се сакрију на северном крају острва? Да се предају?

– Да. Да се предамо – гласило је мишљење једног командоса.

– Важи. Иди и поведи са собом кога год хоћеш – одговорио је Карлсон.

Да је то рекао неко други, а не њихов потпуковник, звучало би као претња. Овако људи су знали да он заиста мисли то што каже. Ко је хтео, могао је да иде и да се преда. Тајац је потрајао неколико тренутака кад је постало јасно да нико, чак ни онај командос, то стварно не жели. И још нешто: да нису тако беспомоћни као што им се чинило, могли су сами да одлуче хоће ли се и даље борити или не...

У свануће је двема мањим групама пошло за руком да се после тешке борбе с огромним таласима пробију до подморница. На обали је остало седамдесетак командоса са Карлсоном на челу који су током дана обавили највећи део предвиђених задатака.

Карлсон више није имао никаквих разлога да своје људе и даље држи на острву. Одлучио је да још једном покуша да се пробије до подморница, али је овога пута због рањеника изабрао обалу окренуту лагуни. Колико је могао да закључи, Јапанци ту нису имали батерије које би их омеле. Показало се да је био у праву.

Када је после много перипетија коначно успоставио везу са подморницама, већ је био мрак. Убрзо затим, командоси су се укрцали у преостале чамце и завеслали ка уговореном месту сусрета, рту Флинк на западном крају лагуне. Три исцрпљујућа часа касније, и последњи командос попео се на „Наутилус". Од тренутка искрцавања на Макин протекло је тачно 40 часова.

Деветорица се нису вратили

На „Наутилусу" је завладало опсадно стање. Како би четири тешка рањеника могла да буду оперисана, официрска менза претворена је у операциону салу, а официрске кабине уступљене лакшим рањеницима.

Тек на путу ка Перл Харбору утврђено је да је у метежу дводневне операције девет људи остало на острву. Накнадно се сазнало и за њихову даљу судбину. Правим чудом, пошло им је за руком да читавих месец дана избегавају јапанске патроле и поред тога што је, само дан пошто су се Карлсон и његове чете повукли, на Макин стигло појачање од хиљаду јапанских војника. Храбра деветорица на крају су ипак ухваћени и по наређењу главнокомандујућег вицеадмирала Хироакија Абеа стрељани 16. октобра 1942. године.

Званична оцена операције гласила је: највећи део постављених задатака успешно обављен. Командоси су уништили драгоцене јапанске радио-станице, око 166 хиљада литара авионског горива и све расположиве војне залихе на острву. Поред оборених авиона, тобџије са „Наутилуса" потопиле су и два непријатељска брода. Најзад, сасвим је могуће да би појачање које је 19. августа стигло на Макин, у противном било упућено на Соломонска острва. Ова смела акција подигла је америчкој нацији морал, а Јапанцима показала да нису сами на Пацифику.

Непуну годину дана после искрцавања на Макин у Холивуду је снимљен први од два филма о потпуковнику Карлсону и његовим храбрим момцима. Филм се звао „Ганг-хо".

Карлсонови „момци" после завршене акције на смотри пред главнокомандујућим америчке Пацифичке флоте, адмиралом Нимицом.

ЗА ОСВАЈАЧЕ ПЛАНИНСКИХ ВИСОВА НАЈВЕЋА ЈЕ СРЕЋА ДА ДРУГА КОГА СУ ИЗГУБИЛИ И ОЖАЛИЛИ ПРОНАЂУ ЖИВОГ И ЗДРАВОГ. АЛИ, АКО ЧУДОМ СПАСЕНИ МОЖЕ А НЕ ОСТАВИ НИКАКАВ ЗНАК И ЕКИПА ГА ДАНИМА ТРАЖИ РИЗИКУЈУЋИ ГЛАВЕ, ОНДА СЕ СРЕЋНИКУ ПРИРЕЂУЈЕ СПЕЦИЈАЛАН ДОЧЕК.

ГЛАВАЧКЕ НИЗ ХИМАЛАЈЕ

ТИ, БИТАНГО!

До 20. децембра 1982. године француска експедиција, чији је циљ био да се преко Западног гребена успентра на Маунт Еверест, стигла је до подножја велике пукотине познате под именом Хорнбајн Кулоар. Пењање од логора где се налазила главна база трајало је три мучне недеље и сада, на висини од 7620 метара, од највишег врха на свету делило их је још само нешто више од 1200 метара, али каквих!

Екипу, састављену од неколико најбољих младих француских алпиниста, измождили су ужасан мраз и дивљи ветар који су их пратили пуне три седмице и вођа експедиције тридесетчетворогодишњи Парижанин Мишел Мецже одлучио је да се добро одморе пре него што крену на последњу одлучујућу етапу.

Окренули су леђа Маунт Евересту и већ следеће вечери налазили су се у бази, групици шатора подигнутих на ивици глечера Кумбу. Одмарали су се четири дана а затим одржали ратнички савет. Тројица од деветорице планинара одлучила је да се врати кући, двојица су добровољно пристала да остану у бази, преостала су четворица неустрашивих: вођа експедиције Мецже, професионални водичи Рене Гилини и Ален де Бланжо и Белгијанац Жан Буржоа.

Четрдесетчетворогодишњи Буржоа био је најстарији члан екипе, ожењен, без деце, одушевљени алпиниста који је прокрстарио силне планине од Хималаја до Анда, одличан фотограф и сниматељ експедиције. Лично је сумњао да ће се успети до самог врха, али је желео да осталој тројици помогне и надао се да ће стићи бар до Хорнбајновог Кулоара.

Успон се прекида, почиње трагање

У освајање врха пошли су у праскозорје 26. децембра и исте вечери стигли до логора I, ледене пећине на висини од 6096 метара на врху Западног гребена. Следећег јутра почели су успон уз Гребен. Буржоа је, међутим, све више заостајао и најзад се зауставио. Мецжену је рекао да осећа муку и вртоглавицу и да мора да се врати у логор.

Спуштање до логора I било је безбедно, у правој линији, и обезбеђено сигурносним конопцима. Мецже се понудио да га отпрати, али је Буржоа рекао да нема потребе, пожелео им срећу и кренуо надоле. Друга тројица су наставила према логору II где су стигли око подне.

После краћег одмора припремили су се за покрет до подножја Хорнбајновог Кулоара, неких 600 метара изнад логора II. Ту су намеравали да проведу ноћ. Пре по-

ласка Мецже је радио-везом позвао логор I. Јавио му се један од чланова екипе који су из главне базе прешли ту. На његов ужас, Жана ту није било.

Мецже се упињао низ Гребен покушавајући да разазна стазу којом је Буржоа требало да се спусти. Али, од Жана ни трага и Мецже је гласно опсовао уверен да је Буржоа упао у дубоку пукотину у глечеру. Покушај успона на Еверест одмах је прекинут и око пола три поподне, уз пратњу све жешћег ветра, три човека почела су спуштање узалуд тражећи неки Жанов траг или знак.

У логор I стигли су у црном расположењу и Мецже се одмах машио радија да би успоставио везу са главном базом мислећи да је Буржоа, можда, заобишао логор I. Из базе никаквог одговора.

После бесане ноћи петорица планинара кренула су у потрагу за изгубљеним другом крчећи себи пут кроз ветар који се претворио у ураган. Спустили су се до самог краја Западног гребена и претражили горњи базен глечера Западни Ронгбук.

– Прочешљали смо читаво подручје, завиривали у сваку глечерску пукотину. Тражили смо било какав траг, пели се и спуштали. Нашли смо остатке логора ранијих експедиција, али нигде ни трага од Жана – испричао је Мецже. – Били смо сигурни да је упао у неку глечерску пукотину и да више није жив.

Паника наређује: „Што брже доле!"

Ко је од трагача могао да зна како се баш у том часу њихов друг налази у Тибету удаљавајући се од Евереста што је брже могао. Његов положај био је више него критичан: није имао ни хране ни опреме за биваковање, а најближе склониште налазило се на неколико дана хода. А, уколико га се и дочепа, поуздано је знао да се неће лепо провести.

Да би се разумело како се Жан Буржоа нашао у таквом сосу, неопходно је познавати топографију Маунт Евереста и нешто мало медицине.

Када је Буржоа одлучио да напусти вратоломије по Западном гребену и врати се у логор, осећао је мучнину и вртоглавицу и помислио да је жртва отока мозга, болести које се сви алпинисти плаше као куге. На великим висинама крвни судови постају пропустљивији и могу да процуре што доводи до ширења између мождиних опни услед чега наступа парализа, кома и смрт.

Буржоа се није осећао најсјајније већ неколико дана, а мука и вртоглавица потврдиле су његову злослутну сумњу да га је напала фатална болест. Једини начин да је спречи још док је у раном стадијуму био је да побегне са висине и то што хитније. У глави му се мотало само једно: „Што брже доле!"

Уз помоћ утврђених конопаца Буржоа је део пута до логора I прешао без већих тешкоћа. Али, на малом растојању изнад логора, код оштре снежне стрмине коју је ваљало савладати, конопаца више није било и Буржоа је покушао да изведе спуст клизањем у седећем положају уз помоћ секире за лед којом се успорава и контролише брзина.

Ово је релативно безбедан начин спуштања али је Буржоа, летећи све брже и брже, изгубио контролу и стрмоглаво се начинивши уз пут неколико невољних колутова и прописно се истрескао пре него што се, сав ошамућен, зауставио.

Тек сад се нашао у очајном положају. Логор I, са боцама кисеоника и радиом, био је свега 91 метар изнад њега, што је у нормалним околностима једноставан успон, али је Буржоа подлегао паници.

– Знао сам да ми до логора треба више од три сата пењања а нисам био сигуран у пут. Осим тога, инстинкт ми је говорио да ћу избећи смрт само ако се што пре нађем доле. У глави ми је непрекидно бубњало: „Иди доле, иди доле!" На другове из екипе једва да сам и помислио. Био сам сигуран да ће видети трагове и схватити шта се десило.

Кроз пакао без пропуснице

Окренувши леђа експедицији Жан Буржоа се нашао у силним недаћама. Био је сам, на висини од око 6000 метара, а ледени ветар постајао је све јачи и јачи. Није имао ни врећу за спавање ни храну. Ако се и дохвати падина иза Евереста, знао је да ће бити осумњичен као шпијун и ухапшен.

И овде је неопходно мало објашњење. Тибет је од 1951. године Аутономна покрајина у саставу Народне Републике Кине и отад па све донедавно ниједна западна експедиција није добила дозволу да покуша успон на Еверест из Тибета, односно са севера. И француска експедиција којој је припадао Буржоа пришла је Евересту са јужне стране из Непала и није поседовала „пропусницу" за Тибет.

Западни гребен на Маунт Евересту представља границу између Тибета и Непала. Када су другови тражили Жана скренувши са гребена према Хорнбајновом Кулоару, зашли су на територију Тибета, али их на висини од 7620 метара нико није опазио и зауставио. Крећући се истим путем после тумбања низ глечер Буржоа је хитао према забрањеној територији као да га јуре ђаволи.

У ситуацији каква је била његова Буржоа није морио главу таквим ситницама. Између њега и релативне безбедности испречио се глечер Западни Ронгбук, право минско поље пуно скривених пукотина и ледених громада које су сваког часа могле да му се сруче на главу. Шест дугих сати крчио је себи пут кроз пакао крећући се као на иглама и стигао у подножје глечера пред саму ноћ.

Осећај да се избавио није трајао дуго. Спуштала се ноћ, а са њом и температура. Бауљајући између здробљених громада стена које глечер носи са собом пронашао је удубљење у једној стени, скупио се што је боље могао и провео бесану ноћ повремено устајући да се не би у сну смрзнуо.

Ујутру је наставио да се спушта. Панику да ће страдати од висинске болести заменили су грчеви глади. Како није имао никаквог избора, наставио је даље, провео како-тако још једну ноћ и трећег јутра у четири сата стигао у прво тибетанско село. Гостољубиви житељи су га нахранили и напојили јаким чајем. Од њих је сазнао да је најближи град Секар на четири дана хода.

Кинези платили и аутобус

Чим се одморио, наставио је пут кроз уска гротла и вијугаве стрме клисуре да би се, најзад, докопао ширих безбеднијих долина. Становници ретких насеља дочекивали су га с пуно пажње и коначно је могао да одахне знајући да је чудом избегао смрт. Али, почела је и да га гризе савест због остављених другова и проблема које им је, то је одлично знао, приредио. Непрекидно га је морило како да им јави да је жив.

Другог јануара Буржоа се нашао на прилазу Секару, типичном тибетанском граду са кућама од земље начичканим на брдовитим падинама. Ушао је у град и док је корачао главном улицом, зауставио га је један војник. Упитавши га на тибетанском, који је Буржоа натуцао, куда је кренуо и има ли пасош. Буржоа га, наравно, није имао.

– Војник ми је рекао да пођем са њим. Увео ме је у једну зграду и оставио у малој соби у којој се налазио гвоздени кревет, столић и бокал воде. Претпоставио сам да је то затворска ћелија.

Убрзо је сазнао да се налази у општинској спаваоници, али га то није много утешило јер се у њој пуна два дана пекао као на ражњу од муке што никоме не може да јави да је жив. Вероватно је на миру размислио о свему и савест му је из потаје говорила да је морао друговима да остави неки убедљивији знак живота.

Четвртог јануара посадили су га у џип и одвезли у град Шигатсе око четрдесет шест километара према североистоку где се налазило регионално седиште службе безбедности. Преко преводиоца и он је питао белгијског планинара шта тражи у Тибету. Буржоа је објаснио ситуацију што је боље умео.

– Шеф ме је испитивао веома љубазно. Желео је да зна имена мојих другова и рекао да моју причу мора да провери у Катманду одакле је наша експедиција кренула према Евересту. А онда сам ја имао једну молбу: да обавести француску амбасаду у Катманду да сам жив. Обећао је да ће је испунити и дао ми папир, коверат и марку да се јавим жени.

Тринаестог јануара поново су га довели у исту канцеларију. Ту је сазнао да је све у реду и да може да иде а послужили су га и слаткишима. У пратњи два војника Буржоа је џипом пребачен до границе са Непалом, два дана вожње од Шигатсеа, где је ухватио аутобус за непалску престоницу Катманду. Кинези су му платили превоз пошто није имао пребијене паре.

Макљажа у Катмандуу

После три дана трагања по Евересту чланови француске експедиције дошли су до болног закључка да њиховог Жана више нема међу живима.

– Пало нам је на памет да је можда залутао према Тибету, али смо ту претпоставку сместа одбацили као немогућу јер Жан није имао ни хране ни заштитне одеће – каже Мецже. – Одлучили смо, такође, да дигнемо руке од освајања Маунт Евереста.

Последњу ноћ у логору базе провели су разговарајући о Жану и сећајући се свега што су заједно радили и маштали да ураде. Нису му одржали посмртно слово, сложили су се да би он, ако је већ било писано да страда, за вечни починак изабрао планинске висове које је толико за живота волео. То је било све.

Експедиција је јануара започела спуштање према Катмандуу и у град стигла 14. у подне. Отишли су право у свој хотел, пресвукли се и изишли на ручак.

У два по подне истог дана у Катманду је стигао и Жан Буржоа. И он је, наравно, отишао право у своју хотелску собу. Сат касније, када су се француски алпинисти вратили с ручка, на портирници им је саопштено како им је „пријатељ" горе у соби. Мецже је био прилично изненађен неочекиваном посетом и отишао је да види госта. У соби је на поду угледао ранац, а затим је, не верујући очима, видео и Жана који се управо туширао весело певушећи.

– Осетио сам истовремено ужасан бес и неописиву радост – каже Мецже. Пришао сам купатилу, зграбио Жана за рамена и онако мокрог га увукао у собу. У тај мах наишли су и остали и дошло је до гужве.

– Сви су се одједном бацили на мене – прича Жан Буржоа – и навалили да ме љубе и прописно макљају. Тукли су ме, грлили и у глас викали: „Ти, прљава битанго! Битанго! Битанго!"

Ипак му не пребацујемо!

Истог поподнева Буржоа је у француској амбасади сазнао да их кинеске власти нису обавестиле да се спасао и да је вест о његовој смрти стигла у Катманду десет дана раније и одмах пренета кући у Белгију. Његова жена већ недељу дана мисли да је мртав.

– Одмах сам јој се јавио телефоном – каже Буржоа – звучала је сасвим задовољно што ме чује.

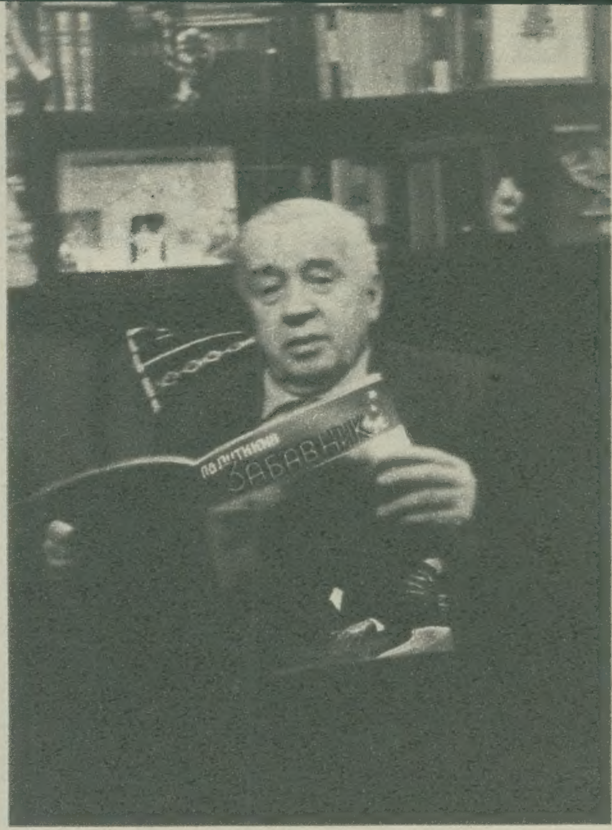
По повратку у Европу Буржоа је отишао на лекарски преглед и установљено је да му је вртоглавицу и мучнину највероватније изазвало запаљење средњег уха. Отада се више пута без икаквих сметњи верао по Мон Блану, а планира и нови одлазак на Хималаје. Шта сада мисли о свом поступку према друговима?

– Надао сам се да ће приметити трагове, али их је сигурно покрио ветар. Кривим себе што нисам оставио неки стабилнији и упадљивији знак. На жалост, тада сам мислио само на то како да избегнем смрт. И данас стојим иза тога.

А Мецже?

– Жан је морао да нам остави неки знак да је кренуо доле према Тибету. Узевши у обзир све околности схватам га и ништа му не пребацујем. Зар није за сваког планинара нешто најдивније када друга кога је сматрао мртвим нађе живог?

Приредила: Бојана Дожић

Бранко Ћопић

ТО СУ, БРАТЕ, СВЕТСКЕ НОВИНЕ

Лијепа је чињеница што ове године „Политика", иначе наш најчитанији дневни лист, слави 80 година плодног излажења. Још за вријеме студија био сам њен редовни читалац, ту сам 8. маја 1936. објавио своју прву причу. И поред тога што је у оно вријеме била најчитанија, јер је објективно обавијештавала о свему што се догађа у земљи и свијету, осјећала се потреба за листом који би читаоцима понудио више забаве и знања независно од дневне политике. Пошто сам знао неке људе из „Политике" чуо сам да једна екипа новинара припрема нови лист. И када се 28. фебруара 1939. године појавило „Политикино" издање именом „Политикин забавник", лист је већ у само јутро разграбљен. Како сам по природи ранораниалац, успио сам да га међу првима купим. Мом задовољству није било краја када сам одмах испод заглавља угледао цијелу страну Дизнијевог стрипа. Са ње ме је зачикавао већ познати Дизнијев јунак Мики са својим незаобилазним пријатељем, симпатичним и доброћудним псом Плутоном.

Прва новинарска пера

Опште мишљење је било да је на помолу добар лист, али мене је, као сарадника „Политике" интересовало још нешто: ко га је таквог смислио? Знао сам да у „Политици" раде све сами озбиљни новинари који углавном пишу о рату, штрајковима, општој свјетској кризи и све неким тешким темама, па ме занимало ко је између њих могао да буде творац листа забавног, рекао бих веселог а пуног знања. Већ сутрадан сам сазнао да су га направили тадашњи власник „Политике" Владислав Рибникар и свима познати новинар Душан Дуда Тимотијевић, читаоцима познат по веома озбиљним текстовима а посебно оним које је слао са бојишта Абесиније.

Овај први број „Политикиног забавника" је на самом почетку учинио своје – постао сам његов страствени читалац. Сјећам се тог јутра кад сам га купио нисам могао да одолим већ сам одмах још на улици, почео да читам. На путу према факултету око мене се брзо окупила група колега који су упоредо са мном и преко мог рамена читали прве „Забавникове" текстове. Успјешно је наставио да излази два пута недјељно. Многи моји пријатељи, студенти нису могли да га редовно купују јер је у то вријеме 1 динар, колико је „Забавник" коштао, за студента био велики, па су га посуђивали од мене тако ми се послије многих руку враћао сав јадан и измуљан, али то ми није сметало да неке текстове опет прочитам. Ако ме памћење добро служи, посљедњи број „Политикиног забавника" прије рата изашао је непосредно пред шестоаприлско бомбардовање Београда. Тај сам број дуго чувао, све ми се чини да су ми га попушили моји Крајишници у недостатку цигарет-папира.

Читали би га и Ескими

То што је већ на самом почетку „Политикин забавник" обиљежило као својеврстан лист је што је сачињен тако да могу да га читају сви узрасти, те није никакво чудо што је одмах прихваћен као породични лист. Пратећи његов развитак запазио сам да, осим тога што је прије десетак година прерастао из новине у једну врсту часописа, тематски остао исти. Нарочито му одговара име јер он заиста јесте *забавник*: на забаван начин, добрим и разумљивим језиком читаоце свих узраста упознаје са науком, историјом, културом и свим другим вриједностима човјечанства. Нарочито је уочљива његова позитивна интернационалност, па би се без икакве бојазни могао комплетно преводити на све свјетске језике и да једнако буде интересантан за читаоце са било ког краја ове планете. Мислим да не претјерујем када кажем да је „Политикин забавник" слободан и независтан лист и то му је једна од најљепших особина.

Коју год страну окренете на свакој ћете наћи понешто занимљиво, али „Забавник" ипак не би био оно што јесте да му није стрипа. Стрип, а први га је у нас, колико памтим, увео „Забавник" је штиво, које је увијек интересантно и које никад не може да застари. Ето, рецимо, стрипови које је „Забавник" објављивао прије 10 или 15 година занимљиви су и данас и ја бих их могао читати безброј пута. Једно вријеме била је, да тако кажем, хајка на стрипове. Критиковали су их наставници и родитељи, а ја сматрам да нису били у праву. Како рекох, ја и данас радо прочитам добар стрип, нарочито ако је он из радионице Волта Дизнија или неког другог творца његовог квалитета. Вјерујем да је поред осталих добрих рубрика „Политикин забавник" у оно вријеме а и данас једна врста буквара преко кога дијете улази у свијет књиге. „Забавникове" стрипове и уопште текстове може да чита, скоро бих рекао, и неписмен човјек, само да га гледа, и ужива у њему.

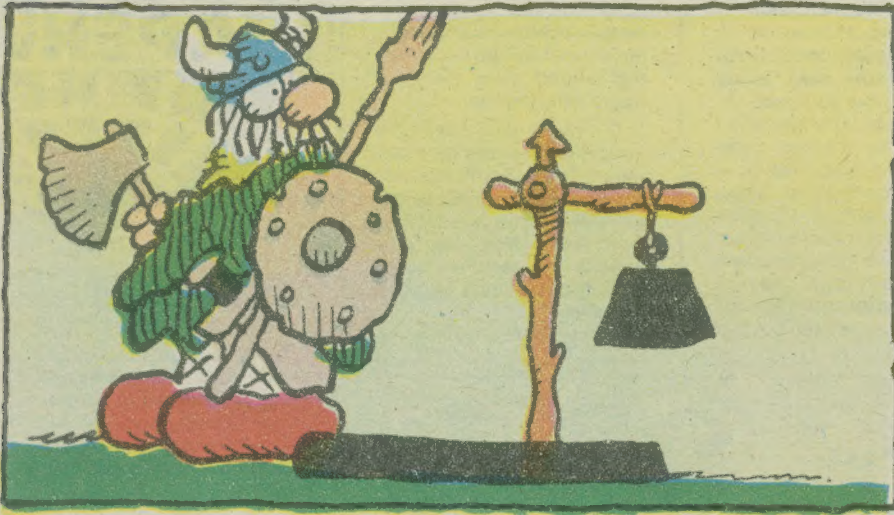
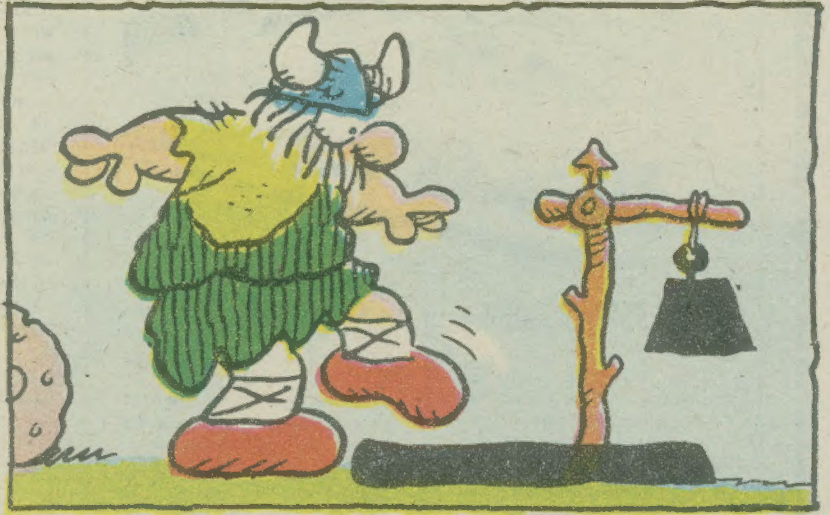
ОКО ЊЕГА СЕ И ДАНАС, КАО И КАД ЈЕ ПРВИ ПУТ ИЗАШАО, ОТИМАЈУ ДЈЕД, СИН И УНУК. ШТА ЋЕТЕ ВИШЕ ОД ЈЕДНОГ ЛИСТА?

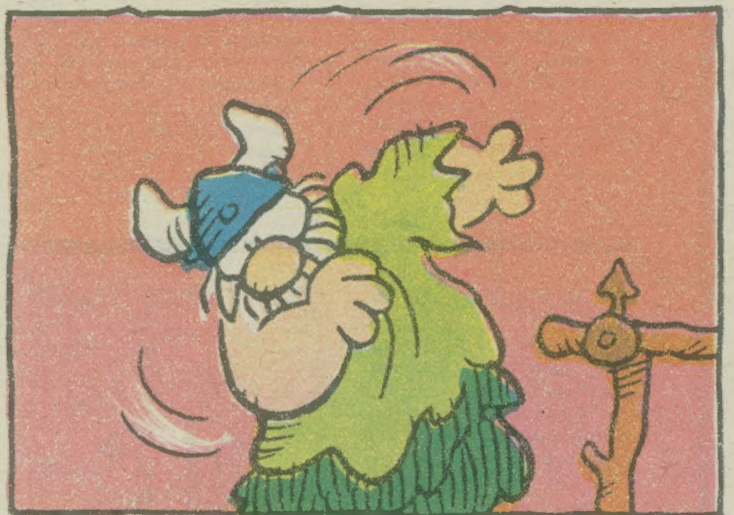
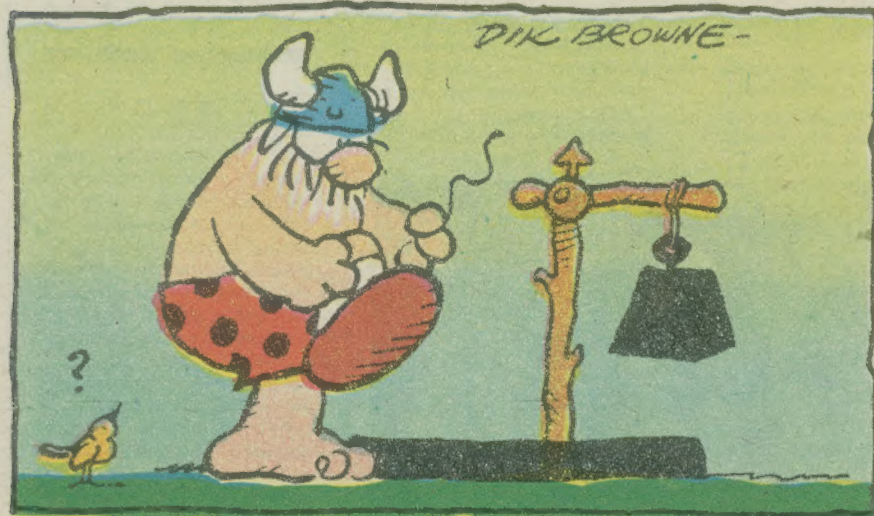
Феномен југословенског новинарства

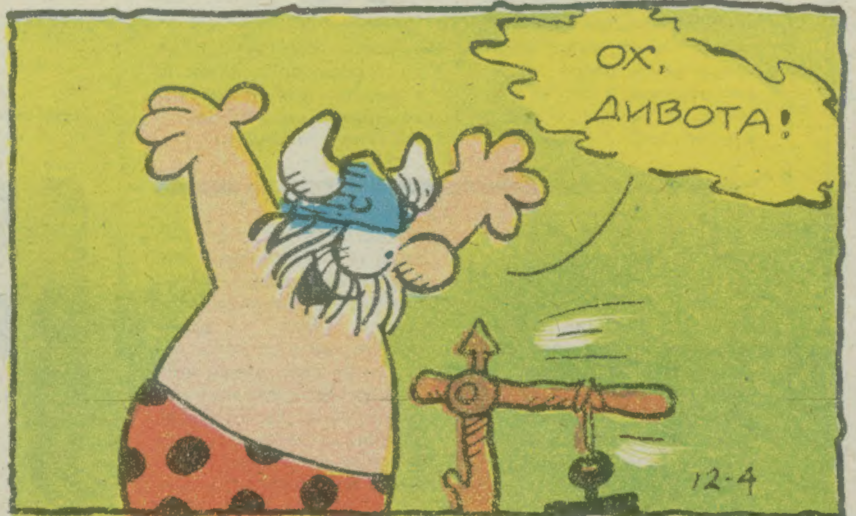
Када данас, послије 45 година, размишљам о његовим творцима, о новинарима који су га покренули, схватам колико су у то далеко вријеме били далековиди и савремени а да тога можда нису ни били свјесни. Њихови насљедници – уредници и новинари који су га преузимали – то су схватили а сви су имали слуха и разумијевања да му сачувају првобитну концепцију, задрже пажњу публике и погоде њен укус. Био је и остао савремен. И данас кад слави свој јубилеј – 45 година живота, могу да кажем да је имао пуно разлога да све ове године излази јер је око себе окупио публику која је расла заједно са њим, а да је при томе иако четрдесетпетогодишњак остао увијек млад, занимљив за све узрасте и што је најинтересантније за читаоце свих нивоа образовања. Он је наш новински феномен јер је кроз све ове године остао досљедан сам себи а то је прави разлог његове популарности – читао га је дјед, чита га његов син, а онда и његов унук. Шта ћете од једног листа више?

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

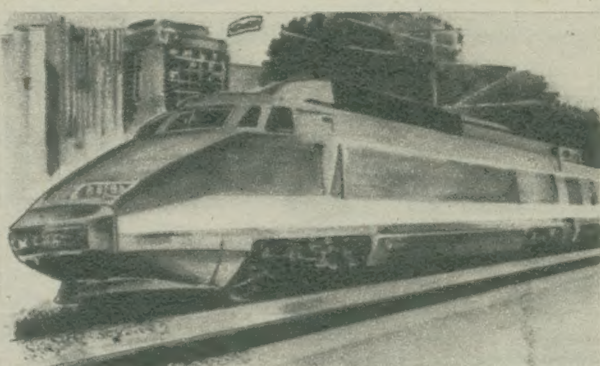

1678/85

СУПЕРБРЗИ ВОЗОВИ

Све доскора Јапанци су имали најбржи и најсигурнији воз на свету. Кретао се брзином од 210 километара на час и на прузи од Токија до Осаке дугачкој 553 километра ниједном од дугих осамнаест година саобраћања није имао несрећу.

У јесен 1981. године рекорд су преузели Французи чија је „железничка стрела" на прузи Париз–Лион развијала брзину од 260 километара на час.

Сад се у трку умешала СР Немачка: већ се граде пруге Хановер–Вирцбург и Манхајм–Штутгарт у дужини од 715 километара посебног колосека по коме ће се, узгред, возови кретати сасвим „посебном" брзином: 350 километара на час! На ове, супербрзе возове ће се додуше још мало причекати: рачуна се да ће са неопходним пробним вожњама и узгредним пословима, редовни саобраћај кренути тек 1990. године. Локомотива будућег рекордера има мотор снаге 8.085.000 (KS).

ВЕШТАЧКИ ЦРВИ

Начињени су од мекане гуме, љигави и клизави, обојени као они природни, а миришу на влажну земљу баш као да су тек извађени из ње. Тако изгледају вештачки црви недавно „измишљени" и пласирани на америчко тржиште по цени од 40 центи комад (око 60 динара). Свака роба нађе купца каже старо трговачко гесло, а ова је изгледа постигла пун погодак: пецароши толико купују ове вештачке црве да су произвођачи, ако је веровати новинским извештајима, цент по цент – постали милионери.

ИЗВОЛ'ТЕ СЕ ВРАТИТИ

Давне 1890. године људи су већ ћаскали преко телефона с тим што се негде, као на пример у САД, при том знао ред: псовке су строго забрањене! Онима који су на то заборављали, телефон се истог часа одузимао.

Биће да је за златно правило компаније Бел знао и немачки трговац коме једног дана никако није полазило за руком да успостави везу са врло важним клијентом. У то пионирско доба телефонска веза се успостављала преко централе, односно телефонисткиње којој је изнервирани Немац на крају викнуо у слушалицу: „Госпођице, идите до врага". С друге стране жице се истог часа зачуо глас шефа који је неучтивом странцу објаснио како ће му одмах заувек одузети везу уколико се не извини. Трговац је био разборит човек те је на извињење пристао.

– Јесте ли ви госпођица којој сам рекао да иде до врага? – упитао је покајнички.

– Да, ја сам...

– Ево, размислио сам... Сад можете да се вратите оданде.

ПРЕЦИ ДАНАШЊИХ КОНТЕЈНЕРА

У близини италијанског градића Ладисполија у мору је, на дубини од 12 метара, нађен брод потонуо у првом веку наше ере, за време римског цара Клаудија. Пловио је из Шпаније за Остију, потонуо готово неоштећен и одлично се очувао. Брод дугачак преко 30 и широк 6–7 метара, прошле године открила су четворица гњураца-аматера. Археологе је веома заинтересовала конструкција брода.

Император Клаудије је, како тврде историчари, знатно побољшао снабдевање Рима храном и осталом робом. Са Пиринејског полуострва он је у главни град Царства допремао у огромним ћуповима – претечама данашњих контејнера – вино, маслиново уље, жито и друге намирнице.

О постојању оваквих контејнера знало се и раније. Пре десет година, наиме, велики ћупови извучени су и са дна Тиренског мора. Међутим, ови нађени почетком 1983. код Ладисполија знатно су већи.

Пред археолозима је сада нимало лак задатак: да с дна мора извуку на површину велике ћупове, а да их не оштете, као и да сачувају њихову садржину.

а још више товар који је носио – огромни ћупови од теракоте којих има две врсте. Једни су цилиндрични и високи као одрастао човек, а други су лоптасти. И једни и други имају широка грла која се затварају чеповима с дршком.

Стручњаци предлажу да се за овај подухват искористе пластични понтони за надувавање, археолозима ће помоћи и гњурци-аматери који су открили брод.

ПА, ТО ВАМ ЈЕ САПУН...

У Вашингтону је недавно одржан Шести међународни конгрес сексолога на коме се, између осталог, могло чути да су у поређењу са својим вршњацима амерички клинци праве незналице када је секс у питању. Истраживање на основу кога се ово тврди показује, међутим, да ће ти исти клинци касније ступити у сексуалне односе раније од других.

Сви ови подаци потичу из студије аустралијских сексолога Роналда и Ђулијете Голдман који су испитали 838 деце од пет до петнаест година из Шведске, Аустралије, Велике Британије, Канаде и САД. Још један недвосмислен закључак испитивања је: деца из енглеског говорног подручја заостају за малим Швеђанима по питању теорије секса. Примерице: на питање шта је утерус, једно дете је одговорило: „Неки тунел у Шведској". Или, упитан да каже шта је трудноћа, неки клинац је изјавио: „Име ресторана". Што се контрацепције тиче, то је по дубоком убеђењу једне девојчице „марка сапуна" и квит...

ЧУВАЈ, ЖВАЋЕМ!

Међу америчким возачима и камионџијама веома су популарне налепнице са најразличитијим порукама намењеним осталим учесницима у саобраћају. Неке су корисне, неке шашаве, а неке и упозоравајуће као натпис који су возачи који су се недавно затекли на ауто-путу бр. 5 у Калифорнији могли да прочитају на једном камену: „Затруби пре претицања. Возач жваће дуван". Ко жваће, мора и да испљуне што може да буде незгодно када се у близини затекне неки отворен прозор или још боље кабриолет...

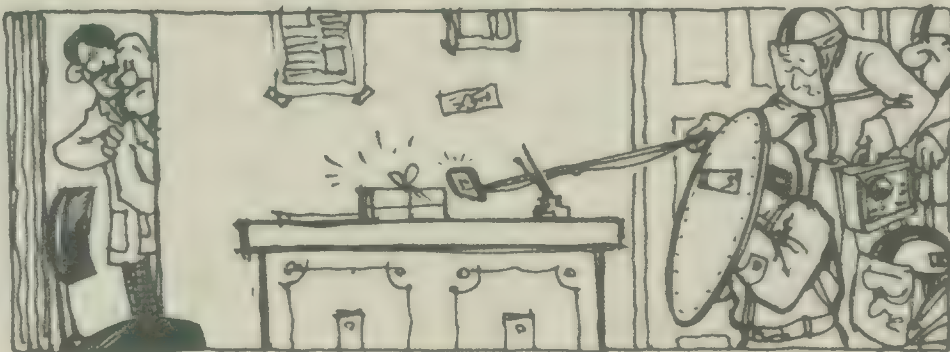

КАКО СЕ ЛЕЧЕ РИБЕ

У Океанолошком институту при Бостонском универзитету у току су експерименти којима се испитује могућност регенерације повређене кичме код риба. Досадашњи резултати су изванредни: и после само 70 дана повређена кичмена мождина код риба потпуно се регенерише и она је способна да плива као пре несреће. Резултати истраживања, што је врло важно, могу да помогну у проналажењу новог начина лечења повреда кичмене мождине код човека.

ШТА ТО КУЦА ИЗ ПАКЕТА?

Када се банкарски чиновник из Тел Авива Бен Гуријер недавно вратио у канцеларију после паузе за ручак, на столу је затекао љупко увијен пакетић који га је пријатно изненадно све док му до уха није допрло сумњиво тиктакање које је потицало из поклончета.

Не желећи ништа да рескира, Бен је брже-боље позвао полицију која је дојурила да демонтира бомбу, с тим што је уместо паклене машине у пакетићу открила само златан сат – Бенбову награду за четрдесет година верне службе.

Читава збрка била би избегнута да није био на ручку у тренутку када је његов директор дошао да му уручи сат. Овако је директор мало сачекао, а онда оставио сат на столу и отишао.

КРОКО-ОДРЕЗАК

Ако им је до гурманлука, посетиоци мотела у Порт Марзбију на Новој Гвинеји могу да поруче крокодилски одрезак. Кроко-шницла је тврди се, изузетно укусна, а једе се маринирана у лимуновом соку, коњаку и млеку од кокоса зачињеним с мало белог и црног

лука и ђумбира. Такав је рецепт, какав је укус? Нешто између јастога и телетине кажу, само кад још човек не би знао да једе крокодилски реп.

ЧОВЕК-ПАУК

Џима ван Гелдера, студента медицине из Карлтона (САД), пријатељи називају „човек-паук". Не, није то, како би неки можда могли да помисле, што гута стрипове о популарном јунаку. Ствар је у томе што је млађани Џим члан клуба који изводи радове на великим висинама. Чланове овог необичног клуба првенствено интересују вертикални, готово глатки зидови кућа и облакодера. Пре него што крене у савлађивање висине, сваки члан клуба пажљиво испита зид тражећи и најмању пукотину или испуст и тек онда направи план пентрања. Наравно, то није довољно, па сваки члан клуба око појаса носи врећицу са талком: да не би склизнули са глатке површине, њиме натрљају дланове и стопала.

ПРОНАЛАЗАЧКА ГРОЗНИЦА

Свет је све више захваћен проналазачком страшћу и резултати, то се може видети на готово сваком кораку, не изостају. Томе у прилог иде и Једанаеста изложба проналазача одржана недавно у Женеви. Један од хитова је свакако нови сигурносни појас за аутомобилисте: у саобраћајном удесу он возачева леђа држи чврсто уз наслон седишта захваљујући чему су повреде кичме много мање, а после 10 до 20 секунди аутоматски се отвара пружајући тако могућност повређеном да се што пре извуче из аутомобила.

Ништа мање корисни нису ни „брисачи" који редовно и добро чисте стакла на сигурносном шлему мотоциклиста. Заинтересованим фирмама проналазачи су понудили и сунчано огледало, захваљујући чијем се фокусу може у некој шерпи скувати јело по жељи. А ту се нашао и на изглед обичан цреп за покривање куће. Међутим, опет захваљујући сунчаној енергији, овај цреп служи за загревање воде у кући.

Да се не мисли само на штедњу електричне енергије, показује и један други проналазак приказан у Женеви. Реч је о штедњи воде: изумитељ је смислио такву славину за чесму из које вода тече тек кад неко испод ње постави суд. Штос је у томе што се мало пластично црево смештено у славини само додирне судом и вода потече.

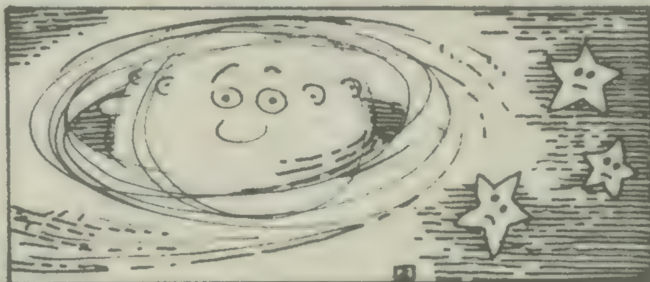

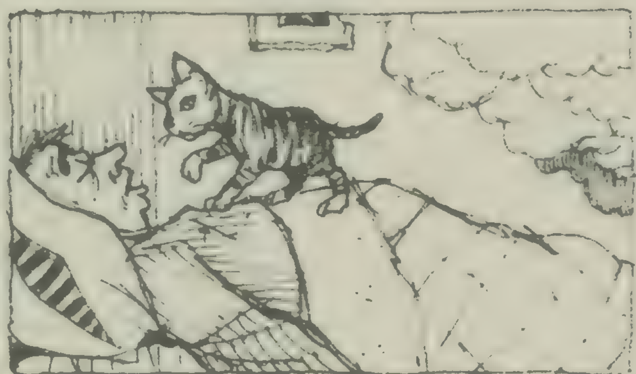
ПАШЋУ У НЕСВЕСТ, ДОЛАЗИ ПОШТАР

Звучи невероватно, али стручњаци су сели и читаву ствар и научно доказали: долазак поштара једно је од већих животних узбуђења. Ово тврди група њујоршких психолога која је премерила лупање срца студената-испитаника у неколико животних ситуација. Испоставило се да узбуђење које изазива долазак поштара далеко надмашује немир због састанка са лепом девојком или узбуђење због доброг оброка. Добро, за оброк смо знали, али оно с девојкама...

ШТА СЕ ТО ГОРЕ ОКРЕЋЕ?

Група астронома са Калифорнијског универзитета открила је септембра 1982. у сазвежђу Лисица необичан пулсар 1937 + 214. (Пулсар је васионски радио-извор чије зрачење стиже до посматрача у импулсима који се понављају у веома правилним временским размацима.) Занимљивост овог пулсара је, како су утврдили научници, што се он врти око своје осе рекордном брзином од 642 обртаја у секунди. При томе линеарна брзина на његовом екватору износи четири хиљаде километра у секунди. Пулсар је иначе од нас удаљен тачно 8150 светлосних година. За разлику од свих досад познатих пулсара – 850 – брзина овог временом се не смањује и његово порекло се не доводи у везу са било каквом светлећом звездом. Чак није сасвим јасно ни да ли је ово заиста пулсар или неки нови облик небеског тела.

МАЧЕЋА ХРАБРОСТ

Једна мачкица по имену Мачкица са Лонг Ајленда у Њујорку одликована је недано медаљом за изузетну храброст.

Подвиг се одиграо још 1982. године. Мачкичин газда, шездесетогодишњиРојал Куча и његов сустанар и друг, педесет осмогодишњи Џемс Хамелин, спавали су мртвим сном када је у кући избио пожар. Видећи да њени двоноги пријатељи не реагују, Мачкица се дала на посао: ушла је у њихову спаваћу собу и почела да мјауче и мјауче, а када ни то није упалило, прешла и на физичке мере – „гребнула" је газда Кучу по лицу неколико пута док се овај није пробудио. Куча је пробудио и свог друга и онда су све троје побегли из већ прилично „потпаљене" куће.

НОВО У МЕДИЦИНИ

МАШИНЕ ПРОТИВ РАКА

КОМБИНАЦИЈОМ АРГОНСКОГ ЛАСЕРА, КОМПЈУТЕРА И НАЈСАВРЕМЕНИЈЕГ ВИДЕО-СИСТЕМА НАСТАЛА ЈЕ МАШИНА КОЈУ АМЕРИЧКИ НАУЧНИЦИ СМАТРАЈУ МОЋНИМ ОРУЖЈЕМ У БОРБИ ПРОТИВ РАКА И УРОЂЕНИХ ДЕФЕКАТА.

У протеклим деценијама човечанство су више пута узбуђивале сензационалне вести из овог или оног краја света, да је пронађен или је на помолу, лек против рака. И сваки пут су то биле лажне наде за оболеле. Овога пута вест стиже из Калифорније, али не као епохално откриће века. Реч је о неколико машина – медицинских инструмената које се најављују као средство за издвајање болесних ћелија из организма, или издвајање неког појединачног хромозома. А управо такве машине, по мишљењу америчких научника, представљају ново моћно средство у борби против опаке болести. Јер, њихове највеће предности су брзина и прецизност којом сортирају ћелије из људског ткива.

Машине су настале у Лабораторији „Лоренс Ливермор" у Лос Анђелесу – добро познатој установи која се бави истраживањима нуклеарног оружја. Овога пута, у заједници са медицинским факултетом Калифорнијског универзитета, Лабораторија се позабавила апаратима у служби човека, а не против њега! Иначе, машине су заједнички производ неуобичајеног тима научника у коме су се нашли и инжењери – електроничари и биолози и лекари. Оно што фасцинира већ на први поглед јесте брзина којом ове чудесне биолошко-медицинске направе обављају основна истраживања на ћелијама које је напао рак, као и експериментално деловање лекова. Тако истраживачу остаје време за суштински рад: анализирање, упоређивање резултата и закључивање. Како каже вођа научничког тима доктор Брајен Мајал – није предност само у томе што су аутоматизовани сви лабораторијски послови, већ у томе какве све тестове научник може да обави на овим апаратима и с каквом лакоћом и брзином долази до резултата!

Први корак – бојење ћелија

Биомедицинска истраживања већ су сама по себи веома компликована због тога што је и људски организам са процесима који се у њему одвијају толико сложен – било да је човек здрав или болестан. Људско тело начињено је од милионске мешавине ћелија које су самопродуктивне, а састоје се од беланчевина, хромозома и других сложених молекула који представљају основна животна једињења. Поред тога што постоји огромно мноштво разних типова ћелија у људском организму, оне се још налазе у различитим стадијумима развоја, затим у различитим условима и функцијама. Пронаћи у тој вишемилионској скупини неколицину оболелих може се чинити као тражити игле у пласту сена. И било је тако – до појаве ових машина!

Јер, до сада је уобичајен начин био посматрање узрока ткива под микроскопом. Компјутери су омогућили нови корак: да се на једној истој ћелији обави више разних мерења како би се скупило и више

података за решавање оних најсложенијих медицинских загонетки. А ласерски зрак и савршена видео-техника обезбедили су осетљивост недоступну човеку и његовом оку чак и кад је потпомогнуто сочивима микроскопа.

У Ливермор лабораторији постоје три врсте биомедицинских машина које конструктори и даље усавршавају. То су анализатори, машине за сортирање ћелија и скенери. Све раде на принципу бојења ћелија флуоресцентном бојом, само што су прве две машине „динамичне", што значи да се узорак води кроз апарат, док се на скенеру посматрају поједини аспекти.

Како функционишу ливерморске машине?

Рецимо да научник жели да анализира својства ћелије нападнуте раком у веома раном стадијуму. Први корак је да на мешавину здравих и болесних ћелија од истог пацијента или огледне животиње делује флуоресцентном бојом.

Игла, сламчица и ласерски зрак

За бојење ћелија могу да послуже разне биохемијске флуоресцентне боје, међутим, користе се само оне које се хемијски везују за DNK – дезоксирибонуклеинску киселину која се налази у језгру ћелије и носилац је наследних особина врсте. Ћелија коју је напао тумор обично има знатно веће језгро него здрава – па тако она везује са себе више боје.

Обојене ћелије затим се стављају у мали резервоар анализатора (прве из серије машина) и под притиском утискују у неку врсту сиска који изгледа као игла за инјекцију смештена у средини сламчице каквом се пије сок. Кроз иглу се пуштају ћелије, а кроз сламчицу млаз слане воде. Игла вибрира, тако да се ћелије на њеном другом крају појављују у облику капљица. Капљице затим пресецају ласерски зрак који изазива флуоресцентно светљење боје, а детектори смештени на три стране око зрака хватају светлуцање и претварају га у сигнале компјутера. Што је језгро веће, значи да је у њему више DNK светлосни траг је блеђи, а број сигнала на компјутеру учесталији. На екрану монитора уједно се виде обриси језгра са тумором, његов облик и величина!

Друга врста машина – анализатора открива дефекте на хромозомима који су носиоци генетских особина у ћелијама сваког живог организма. Нормалне људске ћелије садрже по 23 пара хромозома, а науци је познато да изопачени хромозоми, као и недостатак или вишак неког хромозома може да буде узрок урођених дефеката. На овим машинама могуће је брзо и лако извршити амниоцентезу – тестирање ћелија плода из мајчине утробе како би се на време установило да ли постоји овакав недостатак.

За поједине медицинске анализе, међутим, није довољно само знати да се међу здравим ћелијама налазе и болесне већ би требало те болесне издвојити и посебно испитивати. И то је могуће у лабораторији Ливерор. У почетку је поступак исти као код анализатора. Али, кад се флуоресцирајући сигнал појави, он пролази кроз компјутерски уређај који се зове микропроцесор. Ту се, на основу података које је микропроцесор добио од научника, врши муњевито сортирање ћелија и поједине капљице упадају у одговарајуће посуде. Ово сортирање обавља се брзином од – две хиљаде ћелија у секунди!

Ипак, чак ни овом брзином тим научника није задовољан и ради на томе да је још повећа. Јер, када је потребно добити више материјала за испитивање, оваквим поступком то може да потраје и недељу дана, док је циљ – микрограм за један час.

Ливерморске машине ипак представљају већ сада огроман корак и огромну наду да ће наука у догледно време проникнути у тајну рака и урођених мана. Технологија јесте засад испред праксе, али ће вероватно омогућити да медицина реши ове највеће проблеме.

М. К.

ШАЛИО САМ СЕ...

Неке шале су страшно смешне – све док се не окрену наопако. Извесни Стјуарт О'Халоран из Редкара у Кливленду је, рецимо, 1976. године својеручно направио топ и извесно време одолевао искушењу да га испроба, а онда једног лепог дана ипак испалио тане које је пуком случајношћу треснуло на јавни WC и прилично га оштетио.

На суду је Стјуарт објаснио како једноставно није могао да одоли жељи да се мало нашали са својим суграђанима. Судија је био мишљења да суграђанима до такве шале уопште није било, те је Стјуарта прво казнио са 100 фунти због поседовања оружја без дозволе, плус 60 фунти за штету на градском WC-у.

Пре две године извесни Карл Ричардсон и Бил Гормли из Донкастера у Јоркширу нашалили су се са својим пријатељем Дејвом Боукетом тако што су му усред ресторана сручили богато филовану торту на главу. Дејв је одлучио да запамти и врати мило за драго с тим што је ипак претерао: средио је да се испред улазних врата оба другара изручи по пола тоне брзостежућег цемента.

Тешко је рећи да ли је шала успела или не, јер десило се да су обе породице у време „испоруке" биле одсутне, тако да им је улаз у домове већ био чврсто зацементиран у време када су се вратили. Дејв је у ствари хтео да им забетонира могућност излаза, а не улаза.

И за Флоренсија Гомеза из Барселоне би се могло рећи да је тешки шаљивџија. Флоренсио је почео да претерује оног дана кад је од свећице на мотоциклу свога пријатеља Калва до седишта спровео жичицу – и оставио крајеве несбезбеђене. Јадни Калво је сео и доживео шок свога живота, али је главу ипак сачувао.

У знак помирења, Флоренсио је Калву понудио руку и једну велику хаванску цигару. Калво је прихватио и једно и друго и отишао на посао где је сазнао да је добио повишицу. Пресрећан, понудио је шефа цигаром и сместа добио отказ јер је Флоренсијев поклон експлодирао шефу у лице.

Шала се овако завршила: недужни Калво је поново примљен на посао, али је претходно тако премлатио свог „пријатеља" да је овај доспео у болницу.

Има, разуме се, и шала које су заиста духовите. Неколико хиљада родољубивих грађана потписало је петицију једног њујоршког новинара којом се од Конгреса захтева да се удовици Незнаног јунака додели заслужена пензија.

Једна група америчких конгресмена насела је студентима који су се обратили сваком од њих понаособ у вези са следећом ствари: по њиховом мишљењу, рекоше студенти, Гватемала (која се иначе налази у Централној Америци) и Њуфаундленд (Канада) су „једине две савезне америчке државе које нису представљене у Конгресу", а то је страшна неправда... Конгресмени су се с тим сложили и обећали помоћ.

На примеру Дејва Фокса из Манчестера лепо се види да и шаљивџијама шале на крају „дођу главе". Не зна се тачно како се то Дејв шалио на рачун својих другова с посла, али биће да је на крају ипак претерао јер су се они једног дана уортачили и по завршетку радног времена прво га свукли, па убацили у костим Супермена, а онда и у спортски авион који га је поштено провозао пре него што га је спустис на писту једног напуштеног аеродрома 130 километара од места где живи. Дејв иначе пати од паничног страха од летења а осим тога оних стотинак километара до куће морао је да препешачи у костиму Супермена на велико увесељавање пролазника, а нарочито деце.

М. И.

НЕОБИЧАН СУСРЕТ

ПОЗНАТА ПОЗОРИШНА КОМЕДИЈА БРАНИСЛАВА НУШИЋА „СУМЊИВО ЛИЦЕ" ДОЖИВЕЛА ЈЕ ПРАВУ ОДИСЕЈУ И НИКАДА НЕ БИ БИЛА ИЗВЕДЕНА ДА НИЈЕ БИЛО ЈЕДНОГ – АЛБАНЦА.

Засмејавао је народ својим комедијама и сатиричним текстовима писаним с краја прошлог и почетком овог века. Звали су га одмила кратко – Брана. Данас је класик. Сећате ли се „Сумњивог лица" и главних ликова: Јеротија Пантића, његове кћерке Марице заљубљене у апотекарског помоћника Ђоку Проминцлу, среских писара Виће и Жике и других?

Иако је још за живота говорио да се дуго налазио под утицајем Гогоља и да на оригиналу рукописа „Сумњивог лица" није написао – комедија, већ – гогољијада у два чина, Нушић је погрешио у погледу датума њеног првог приказивања. Наиме, он у сећањима наводи да је комедију писао 1887. или 1888, а затим се пита „откуд и како то да комад, који је писан пре четрдесет и толико година, тако доцкан стиже да буде приказиван". Да ли је мислио на београдску позорницу, нејасно је, тек „Сумњиво лице" је прво јавно приказивање доживело у Панчеву јула 1919. и то у башти једног хотела

Зашто у Панчеву? Београдско Народно позориште је од бомбардовања оштећено, а Нушић је био сентиментално везан за ову варош јер је ту шегртовао. Додуше, само после четрнаест дана је побегао, али није заборавио Ђоку Проминцлу који је одиста живео у Панчеву као апотекарски помоћник.

Али, нису то једини куриозитети везани за „Сумњиво лице". Најлепше је испричао сам Нушић пре почетка представе. Обратио се гледаоцима разбашкареним за столовима хотелске баште. Они су пијуцкали пиво, а он описивао какву је одисеју доживела комедија.

Кратка нада

Почело је са књижевником Милорадом Шапчанином који је у време када је рукопис „Сумњивог лица" био завршен седео у управничкој фотељи београдског Народног позоришта. Шапчанин је био мио и драг чичица, али изузетно одан владајућој династији Обреновића чији је чиновнички бирократски апарат Нушић добро поткачио у комедији. Шапчанин је примио рукопис и обећао да ће га убрзо прочитати. Брана се обрадовао. Одиста, није прошло ни недељу дана, а стигла је порука да се јави управнику.

Нушић је био пресрећан. Рукопис је примљен, закључио је. Срце је хтело да му искочи из груди од радости. До Народног позоришта стигао је као у бунилу, а 127 степеника колико је требало прећи од улаза у зграду до управникове канцеларије у поткровљу готово је прелетео. Шапчанина је затекао за радним столом. Управник га је дочекао љубазно Одмах је прешао на ствар и изрекао похвале комедији.

– Али – настави Шапчанин и завуче руку у фиоку вадећи рукопис – ја вам саветујем, млади човече, да узмете овај рукопис, однесете кући и спалите у пећи!

Нушића као да је ошинуо гром. Сви његови лепи снови о „Сумњивом лицу" на позорници, глумцима, завеси која се подиже и спушта, звону које позива гледаоце после паузе, све то распршило се у трену Шапчанин је наставио да говори, али је он разумео само понеку реч: поштовање владара, лојалност династији, пишчева будућност...

Брана се захвалио и с рукописом под мишком напустио позориште. На путу до куће се прибрао. Спалити рукопис! Никада! Ставио га је на дно фиоке радног стола испод гомиле текстова и других папира.

Сам себе одбио

Пролазиле су године. Када је на власт у Србији дошла Напредњачка странка, а на место управника Народног позоришта њен човек Никола Петровић, Нушић се сетио рукописа „Сумњивог лица". Зашто га не бих поново понудио, упитао се, нова су струјања у друштву, свежији је дах! Извадио је текст из фиоке и кренуо у канцеларију управника.

Никола Петровић је био још предусретљивији од Шапчанина. Поновио се призор: оставите, прочитаћу, јавићу.

После три недеље Нушић је срео Петровића на улици. Управник је почео да се смеје. Продрмусао му је руку, честитао на одлично написаној комедији и додао да скоро није слађе уживао него док је читао „Сумњиво лице"

Нушић је живнуо. Међутим, оно што је потом уследило поразило га је. Петровић му је рекао да дође и узме рукопис.

– Како? – зинуо је од запрепашћења Брана.

– Да вам вратим рукопис да га носите кући! – објаснио је управник. – Знате, не волим да се нађе у мојој фиоци, матор сам да идем у апс!

Свежањ страница „Сумњивог лица" поново је повезан канапом и стављен на дно фиоке Нушићевог радног стола.

Опет су пролазиле године, а комедија чекала боље дане и храбријег управника. И дочекала. Током 1900. године за управника Народног позоришта постављен је нико други до – Нушић!

Нушић писац обрисао је прашину са рукописа комедије и однео га Нушићу управнику позоришта. И шта се догодило? Нушић управник одбио је Нушића писца из истих разлога које су навели претходни управници.

Текст „Сумњивог лица" по трећи пут је заглавио фиоку

Своје најтеже дане Нушић је проживео у првом светском рату. Преломна 1915. затекла га је у Скопљу где је био управник тамошњег позоришта. Пре повлачења кроз Албанију прегледао је све рукописе. Недовршено је бацио, а скице и готове текстове понео са најнеопходнијим стварима. Тако се у великом пакету нашло и „Сумњиво лице". До Приштине се путовало возом, мука је настала када је требало пешице превалити пут до Призрена.

Иди, бедо!

Пространа соба једне албанске породице у Приштини која је Нушићу и његовој жени пружила уточиште, постала је место драме: у њој је Нушић „чешљао" рукописе не би ли смањио терет који је морао носити до Призрена. С тугом је одбацивао је, један по један. Док су папири летели по поду, присећао се часова кад их је писао. Дошао је ред и на „Сумњиво лице". Брана је неколико пута погледао свежањ страница и резигнирано га треснуо о под.

– Иди, бедо! Нисам био кадар пренети те преко позорнице, а где бих то могао учинити преко Албаније:

Убрзо је напустио Приштину. На леђима је носио пакет најдрагоценијих рукописа. Али и он је био претежак. Није имао куд, замолио је једну српску породицу у Призрену да му причува те толико драге текстове. Оне одбачене у Приштини сматрао је изгубљеним.

Крајем 1918 Нушић се са нашом војском вратио у Скопље. Одмах се заинтересовао за рукописе остављене у Призрену. Када је чуо да су Бугари за време рата вршили преметачину у тој кући, нашли његове папире и спалили их, учинило му се да се око њега све руши. Вишегодишњи труд је пропао: у Приштини га је одбацио, у Призрену је претворен у пепео.

Догодило се да је његова жена ускоро неким послом отишла на неколико дана у Приштину. Сасвим случајно на улици је срела Албанца код којег се склонила у току рата са мужем Он ју је одмах препознао.

– Ама, госпођо, – пришао је – да свратиш код мене! Кад сте побегли одавде, побацали сте неке хартије, а ја покупио и сачувао!

Жена се изненадила. Пошла је са домаћином. Нушићеви рукописи били су пажљиво сложени и спаковани. Међу њима налазило се и „Сумњиво лице".

М. Тодоровић

МАЛИ ДИВ

ТРАКТОР СЕ СВОМ ТЕЖИНОМ НАВАЛИО НА ГРУДИ ФАРМЕРА ЛОМЕЋИ МУ РЕБРА КАО ШИБИЦЕ. ЈОШ КОЈИ ЧАС И ТОЧКОВИ ЋЕ МУ ПРЕЋИ ПРЕКО ГЛАВЕ, А ТО ЈЕ -КРАЈ. ИПАК, ДЕСИЛО СЕ ЧУДО.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

Клифтон је пре несреће пса Брендија често у шали звао „кљица", откако му је спасао живот постао је мали див.

Пошто је читавог дана имао посла по кући, фармер Клифтон Перкинс тек се предвече сетио да је обећао жени како ће довући дрва за грејање. Још их је претходног дана насекао тако да је требало само да их довезе до куће уз помоћ трактора. Није му се баш излазило по хладноћи али, обећао је.

Док се облачио и тражио где су му рукавице, његов мали пас Бренди, мешанац кокера и теријера, мотао му се око ногу. Када би остајао сам код куће као тог позног децембарског дана 1982. кад му је супруга Линда отишла у град на посао Бренди се дружио са њим, увесељавао га и прекраћивао му време. Где год би Клифтон кренуо, пас висок једва тридесетак центиметара, пратио га је у стопу. Тако је то било од првог дана откако се „уселио" у њихову кућу а живео је са Перкинсоновим на фарми у Луисвилу у америчкој држави Кентаки већ пет година.

Клифтон се упутио ка гаражи цупкајући од хладноће. Пошто је температура била неколико степени испод нуле, одлучио је да загреје мотор трактора пре него што крене на неколико километара од фарме где је оставио дрва.

Чим је увукао кључ да да контакт, схватио је да је направио кобну грешку. Мењач је био у брзини и кад је Клифтон активирао машину, трактор тежак тону и по кренуо је на њега. Било је касно да се Перкинс уклони, предњи точкови су га оборили на земљу и возило је, на његов ужас, кренуло преко његовог тела. Осетио је лудачки бол, чуо је како му кости крцкају.

Точкови су му прво налегли на бутину али то није било све. Трактор је наставио пут преко Перкинса сломивши му карличну кост. Није било начина да се одупре чудовишту које је претило да га усмрти. Покушао је рукама да заустави точак али узалуд. Перкинс се и даље надао да ће се трактор неким чудом ипак зауставити али не - клизио је и даље. Навалио се несрећном фармеру на груди и почео да му ломи ребра као шибице. Још који час и точкови ће му прећи преко главе а онда - крај.

Ипак, десило се чудо. У моменту кад је Перкинс зажмурио очекујући најгоре, трактор се зауставио ударивши задњим делом о зид гараже. Перкинс је још у нечем имао среће. Трактор није лежао на њему свом тежином јер се једним делом наслањао на повеће дебло које се затекло у гаражи.

Уклештен испод огромног точка фармер се од неподношљивих болова онесвестио. Није знао колико је времена прошло кад је осетио нешто влажно на лицу: то га је Бренди лизао и тако га повратио свести. Чим је видео да је Клифтон отворио очи, почео је да лаје као да жели да му нешто каже. Човек и пас гледали су се ни један ни други не знајући шта да ураде. Али, без обзира на безизлазну ситуацију у којој се нашао, Клифтону је сад било лакше - није више сам. Да покуша да виче, да дозове неког - није вредело: најближи суседи били су удаљени више од километар а Линда се неће вратити бар још три сата.

Перкинс је грозничаво размишљао. Морао је што пре нешто да предузме ако не мисли да умре од унутрашњих повреда и хладноће. Кад би бар главу успео да ослободи било би му лакше да се придигне и можда извуче из загрљаја смрти. Срећом руке су му биле слободне па је почео да копа. Чим је видео шта господар ради, и Бренди се дао на посао. Шапицама је почео да копа под од набијене земље око Перкинса. Да је гаража била поплочана бетоном, причао је касније Клифтон, сигурно би скончао испод точкова трактора. Овако, постојала је мала али ипак каква-таква нада.

Перкинс је последњим снагама копао, руке су му већ биле крваве, јагодице на прстима више није осећао. Сваки час би се онесвестио. Тада би Бренди престајао да копа и лизао Перкинса све док се не освести.

У једном тренутку Перкинс је схватио да може да помери врат, мало је придигао главу, напрегао сву снагу да се одупре о точак и, на велико изненађење, успео да се извуче. Међутим, то није био и крај његове патње, борба за живот тек је предстојала. Требало је прећи двеста метара до куће. Осећао се као да је од гуме, као да му ниједна кост у телу није остала читава, а и руке су му биле слабе од копања. Па ипак, натчовечанским напорима почео је да пузи ка вратима гараже. Бренди није одмицао од њега.

Много пута је хтео да одустане, да се преда, али нагон самоодржања давао му је снаге да убеди себе како мора даље. А ту је био и његов верни друг који га је лизао, вукао зубима за крагну и помагао му да пређе најдужих двеста метара у свом животу. Напредовали су буквално центиметар по центиметар. После више од сата Перкинс се коначно нашао на кућном прагу. Још само три степеника до спасења, помислио је, морам успети! Чим се нашао у топлој соби онесвестио се.

Кад се Линда касно те вечери вратила кући са посла, зачудила се што у кући не види светло. Било јој је чудно што нема Клифтона јер кад год би некуда одлазио јавио би јој се телефоном да не брине. Кроз главу јој је прошла црна слутња да се нешто страшно десило. Кад је ушла у дневну собу, затекла је језив призор. Њен муж лежао је у несвести сав од крви и блата. Крај њега је чучао Бренди и тужно цвилео.

Одмах је позвала хитну помоћ која је већ после десет минута стигла и Клифтона пребацила у болницу. Опоравак је трајао два месеца али педесет деветогодишњи фармер је остао жив. Чим је изашао из болнице, дао је да се Брендију направи специјална огрлица на којој је угравирао: МАЛИ ДИВ.

В. С.

КОСТЕВИ, ГОСПОДИНЕ ЗОРГЕ?

Када се доктор Рихард Зорге у пролеће 1933. вратио у Москву из Кине где је провео неко време на обавештајном раду, одмах се јавио своме шефу пуковнику Јану Карловичу Берзину. Разговор је почео о политичкој ситуацији у свету и могућим ратним плановима Немачке и Јапана, њиховим намерама и територијалним претензијама према суседним државама, посебно Совјетском Савезу, и Рихард Зорге је схватио да га то Берзин припрема за нови задатак.

У једном тренутку насмејао се и упитао:

– О чему је конкретно реч?

Насмејао се и пуковник:

– Нас интересује милитаристичка политика Јапана и њени циљеви. Онемогућили су нам неколико група обавештајаца а морамо да сазнамо циљ те политике према Совјетском Савезу

ДОК ЈЕ КЛАУЗЕН СЛАО У ЕТАР ДРАГОЦЕНУ ВЕСТ, ДРУГА ДВОЈИЦА ОБАВЕШТАЈАЦА СТРАЖАРИЛА СУ ПРЕД КУЋОМ СПРЕМНИ ДА СЕ С ПОЛИЦИЈОМ ТУКУ НА ЖИВОТ И СМРТ ДОК „ЦЕНТАР" НЕ ДОБИЈЕ ИНФОРМАЦИЈУ.

Размишљали смо о теби и изабрали ти име – „Рамзај".

– Шта значи Рамзај?

– Једноставно Р. З. – Рихард Зорге.

Зорге је био изненађен предлогом.

– О свему морам добро да размислим – рече Зорге.

– Наравно – сложио се Берзин – вечерас долазиш у госте код мене кући, али заједно са Каћом

Зорге се још један пут изненадио: откуд Берзин зна за његову велику љубав према Јекатерини Максимовој

– Опрости Рихарде, али морам да знам све о теби. Видимо се вечерас – рече Берзин.

Зорге је изашао из Берзинове канцеларије задубљен у мисли и, мада себи није хтео отворено да призна, био је свестан да је тежак и одговоран задатак већ прихватио.

Дописник „Франкфуртских новина"

План је предвиђао да Зорге уђе у Немачку и тамо се „легализује" а затим отпутује у Јапан као акредитовани новинар фашистичке Немачке. Припреме за одлазак биле су дуге и тешке. Са тимом стручњака из IV управе Зорге је увежбавао све могуће ситуације, разрађивао сваки и најмањи детаљ јер пропуста није смело да буде. После обуке трчао је у мали стан да што дуже буде поред Каће којом се у међувремену оженио. Дуго у ноћ остајао је над хрпом књига радећи на једном од својих научних дела из области социологије. Тог пролећа 1933. године дан је за Зоргеа био исувише кратак – желео је да уради више него што су му то временске и физичке могућности дозвољавале.

Дошао је и тренутак растанка са женом, Москвом и научним радом. Каћа је дуго плакала на железничкој станици испраћајући свога Ику на пут пун опасности и неизвесности

Када је стигао у Шведску, Зорге је заменио сва своја документа и као немачки научник сео у воз за Берлин. На граници су у воз ушли немачки полицајци. Оштро отворивши врата купеа у коме је седео Зорге, млади полицајац поздравио је путнике фашистичким поздравом и затражио:

– Покажите своје путне исправе!

Кад је дошао ред на Зоргеа, он је вадећи свој пасош испустио на под неку када је желео да је подигне, полицајац је оштро игне, полицајац је оштро затражио да му је преда. У купеу је настао тајац. Полицајац је погледао фотографију и следио се: Зорге је на фотографији стајао у друштву високих фашистичких вођа, а један од њих је био и Рудолф Хес, Хитлеров заменик. (Фотографија је била савршена фото-монтажа коју су урадили стручњаци IV управе Совјетске армије.) Зорге је пружио свој пасош младом полицајцу.

– Не треба, хвала, господине – одговорио је полицајац, али Зорге је желео да заврши игру до краја.

– Младићу, па ви не вршите исправно своју дужност

Полицајац је листао исправу али од страха и треме ништа није видео и Зорге је ускоро безбедно ушао у Немачку.

У Берлину је Зорге одмах успоставио везу са

совјетским обавештајцима који су били задужени да га што пре легализују и доведу у везу са неким листом или часописом који би га упутио као свог дописника у Јапан.

Уредништво „Франкфуртских новина" прихватило је понуду бриљантног научника др Рихарда Зоргеа да буде стални дописник из Токија. Зорге се само бринуо да се Гестапо не заинтересује много за њега јер би убрзо сазнали да је он немачки комуниста, да му је деда био секретар Фридриха Енгелса, једног од твораца марксистичке мисли. Све је било у реду и Зорге је ускоро добио сва документа за одлазак у Јапан

Пред полазак приредио је пријем, а испраћају у новинарском клубу у Берлину присуствовао је и лично шеф фашистичке пропаганде Гебелс. Зорге је то искористио да се што више фотографише са Гебелсом јер је знао да му те слике сутра могу добро доћи.

Тражим Озакија

Поред Зоргеа тог лета су у Јапан стигли и други чланови обавештајне групе Рамзај. Неки су стигли још и раније тако да су само ишчекивали долазак главног. Тако је Бранко Вукелић, дописник београдске „Политике" и неколико француских часописа, дошао први и док је очекивао долазак Зоргеа, за годину дана одлично је научио јапански. Био је то новинар и обавештајац који је знао седам језика, а у свом стану у Токију имао је добро опремљену лабораторију и сви микрс-филмови које ће Зоргеова група послати у СССР проћи ће кроз објективе Вукелићевих фото-апарата.

Јапански сликар Мијаги стигао је из САД: групи је био потребан некомпромитован Јапанац који познаје све обичаје у Јапану, посебно језик и писмо који су за Европљанина врло компликовани

Тадашњи радио-оператер није могао да успостави везу са „Центром", па је Зорге убрзо тражио да му пошаљу неког способнијег и у Јапан је стигао брачни пар Макс и Ана Клаузен. Макс је изванредно познавао радидо-технику и одмах је са „Центром" успоставио везу која ће беспрекорно функционисати пуних осам година. Радио-предајнике је инсталирао у свом, Зоргеовом и Вукелићевом стану. Тај троугао предајника са бриљантним оператером Максом довешће до експлозије беса и немоћи шефове тајне јапанске полиције Кемпетај и њихове ловце са радио-гониометрима. Ана Клаузен често је била курир, преносила је важне микро-филмове из Јапана у Кину и предавала их у Шангају одређеним куририма који су те филмове

даље преносили у СССР. Клаузенови су се представили у Токију као пословни људи: Макс је продавао мотоцикле марке „Циндап" познате немачке фирме и посао је ишао одлично. За свој боравак у Јапану имали су кроз ту трговинску организацију одлично покриће.

Зорге је затражио одобрење од „Центра" да у своју групу укључи Јапанца Озакија, свог пријатеља марксисту кога је упознао још у Кини као допдисника познатог токијског листа „Асахи". Предлог је прихваћен поготову што је Озаки био саветник у влади принца Конојеа.

Кад је обавештајна група била у пуном саставу, почела је рад. Строго чуване тајне и информације немачке и јапанске владе убрзо су почеле да стижу на сто шефа обавештајне службе СССР. Озаки је као саветник у влади знао сваку тајну, па је својим саветима могао и да утиче на рад и одлуке владе. Сам Зорге је у немачкој амбасади у Токију пресао у име Еугена Ота запажени су у Берлину. Били су аналитички, поткрепљени многим подацима о јапанској привреди, армији, наоружању и њеним могућностима и способностима за рат – Зорге је тако добио своју велику игру. Еуген От унапређен је у чин пуковника и именован за војног аташеа, а Зорге је стекао велику популарност у немачкој амбасади. Еуген От се није одвајао од њега јер је у извештајима које је писао Зорге видео шансу да напредује у каријери. Извештаји су стизали у Берлин а политички успеси Еугена Ота се низали. Ускоро је постао и генерал за кога је шеф немачке дипломатије Рибентроп рекао да је „најспособнији дипломата на Далеком истоку".

Приближавао се час остварења Зоргеовог плана. Стари амбасадор Фон Дирксен напустио је Токио, нико за њим није зажалио, сад су сви напето ишчекивали вест из Берлина ко ће бити нови амбасадор. Нови амбасадор поништу као нечег досетио, извинио се друштву и сишао до улаза где је стајао полицајац већ промрзао од зиме, Зорге га је ухватио испод руке и рекао изненађеном полицајцу:

– Човече, смрзнућеш се чекајући ме. На крају како ћеш својим шефовима да поднесеш извештај кад ниси био поред мене.

Зорге је просто угурао у клуб промрзлог полицајца чија плата није дозвољавала да икада уђе у овако скуп ноћни локал. Зорге му је платио улазницу и те ноћи он и јапански полицајац седели су заједно и забављали се у друштву гејши...

У немачком клубу у Токију сваке вечери су се скупљали службеници немачке амбасаде и трговинских представништава. Било је увек бучно и весело, посебно за Зоргеовим столом који је у клуб често навраћао да би чуо неке детаље из живота и рада амбасаде, можда ће користити у обавештајном раду. У току једне вечере, столу за којим је седео Зорге окренули на ту страну. Виолиниста је журно напустио салу.

У августу 1939. године дошло је до војног сукоба Јапана и СССР-а. Совјетска армија под командом маршала Жукова потукла је јапанску армију на простору планине Баин-Цаган и реке Халхин-Цол у Монголији.

Група Рамзај тих месеци није знала за одмор. Из „Центра" су пљуштала питања: шта намерава јапанска влада, који су њени следећи кораци, предстоји ли рат са Јапаном. Прецизни одговори летели су према „Центру" још брже. Радио-станице које је Макс Клаузен користио усијале би се од рада, нико више није у тим тренуцима водио рачуна о времену, опрезност је попуштала.

Пошто су му сва документа у немачкој амбасади била доступна, Зорге је открио и строго чувану тајну под шифрованим називом „Барбароса" о тачном датуму напада Немачке на Совјетски Савез: „Рамзај – „Центру" – 22. јуна у јутарму преда ову важну вест. Ујутру су Зорге и Озаки одјурили до Клаузена. И док је Клаузен слао у етар драгоцену вест, Зорге и Озаки стражарили су пред кућом спремни да се бију са полицијом на живот и смрт док „Центар" не добије информацију која је гласила:

„Јапан неће ући у рат док фашисти не освоје Москву. Москва не сме да падне, браните је по сваку цену. Рамзај".

Овога пута Стаљин и Ставка морали су да поверују Зоргеовој информацији, ускоро се совјетска далекоисточна армија нашла у групи армија које су браниле Москву и напад фашиста на главни град СССР био је одбијен.

Али, ни јапанска полиција није мировала, већ је била на трагу групи. Октобра 1941. Рамзај више није постојао, сви чланови били су похапшени. Јапански судија који је водио истрагу још увек није био сигуран кога има у рукама. Упитао је Зоргеа.

– Ко сте ви, господине Зорге?

крчио себи пут, велики део тајни био му је доступан, али он је желео више.

То су глупости, Ото!

Једнога дана потпуковник Еуген От, заменик војног аташеа немачке амбасаде, пожалио се у поверењу Зоргеу да његови извештаји пролазе без ичијег интересовања у министарству спољних послова и у генералштабу. У канцеларији Еугена Ота, Зорге је узео први извештај са стола и почео да чита. От је усплахирено скочио са столице:

– Али, Рихарде, то не смем да вам дам да читате. Па то је тајна. Зорге је само одмахнуо руком и прочитао извештај до краја, а онда је погледао у Ота и рекао:

– Драги От, ово су све саме глупости. Дозволите да вам ја напишем извештај.

Није прошло много, а извештаји које је Зорге пи-стао је нико други до Еуген От. Зорге је био задовољан: од тог часа сви документи немачке амбасаде били су му доступни. Нови амбасадор је чак преуредио један кабинет у коме је Зорге могао на миру да прочита сва документа, за совјетског обавештајца више није било тајни.

Виолиниста бежи

Јапанска полиција је пратила и Зоргеа као и све странце. Знајући да је то само рутинско проверавање, он је одлучио да се мало поигра са полицијским агентима.

Једном га је цео дан пратио агент на кога Зорге није обраћао пажњу, а увече кад се са друштвом упутио у један ноћни бар који је био изузетно скуп, полицајац је пред улазом стао: унутра није могао јер полиција никоме не плаћа проводе у ноћним клубовима. Зорге се на степепришао је виолиниста, члан оркестра који је свирао у клубу. Желео је да забави госте својим музицирањем. Сви су били одушевљени гестом јапанског музичара и када су му предложили да седне за њихов сто, он се само осмехивао и правио такве покрете као да ништа не разуме. Неким дамама било је жао што на немачком не могу да поразговарају са Јапанцем. Зорге се на све то само насмејао:

– Ко каже да не можемо да се споразумемо на немачком – и на запрепашћење целога друштва окренуо се јапанском виолинисти и подвикнуо:

– Слушај ти, полицијско ђубре, на другом месту прислушкуј са том својом виолином.

Музика је истог часа престала док је виолиниста сав црвен у лицу стајао као укопан. Цело друштво за столом се гласно насмејало, сви су се у клубу њим часовима предстоји напад немачке армије на територију СССР.

Са нестрпљењем је очекивао резултате своје информације, али одговор из „Центра" био је поражавајући за Зоргеа: Стаљин није веровао овом обавештењу. Зоргеова група наставила је рад пуном снагом без обзира на указано неповерење. Немци су 22. јуна напали СССР а после неколико месеци рата нашли су се на прилазима Москви. У совјетском главном штабу Ставци, Стаљин и чланови штаба нашли су се у дилеми како зауставити немачку офанзиву на Москву. Далекоисточна совјетска армија била је велика неискоришћена снага, али питање је хоће ли Јапан напасти на СССР.

Јапанац Озаки први је сазнао решење ове загонетке. Јапан неће напасти све док Москва не падне. Целе ноћи је Озаки чекао испред Зоргеове куће да

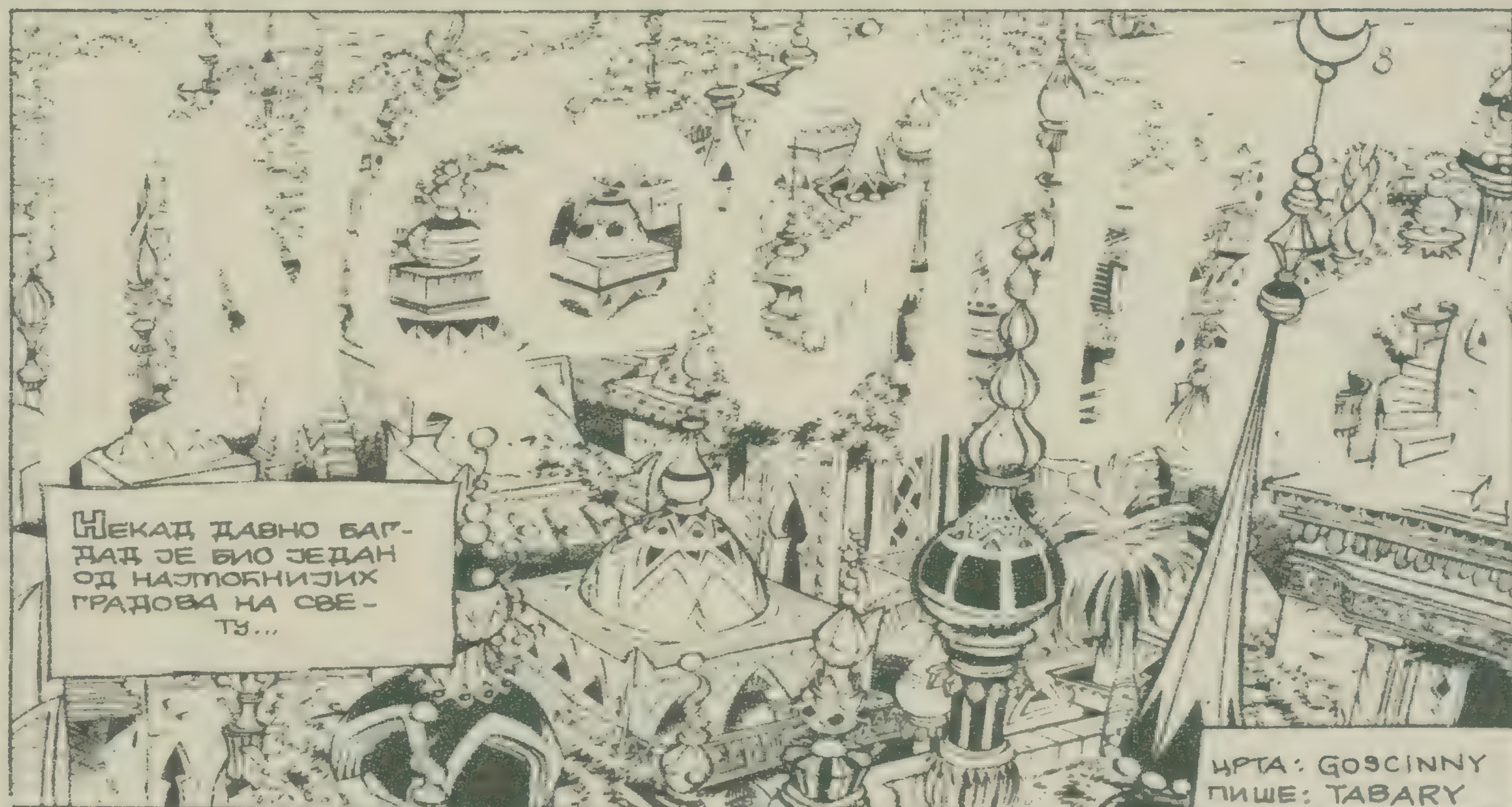
Убрзо је истражни судија Накамура сазнао све о обавештајном раду групе, али није био сигуран за кога Зорге ради. Мислио је да Рамзај припада америчкој обавештајној служби. Зорге се десет дана поигравао са Накамуром а када је схватио да је игра завршена, саопштио им је: радим за совјетску обавештајну службу.

Зорге и Озаки осуђени су на смрт и обешени 7. новембра 1944. године. Мијаги је умро у истражном затвору због слабог здравља и последица мучења. Вукелић је умро на издржавању казне пред сам крај рата, а једини преживели из групе били су брачни пар Ана и Макс Клаузен који су дочекали ослобођење.

Совјетска влада одликовала је све чланове групе Рамзај а Рихард Зорге је постао и херој Совјетског Савеза.

Бранко Вукелић

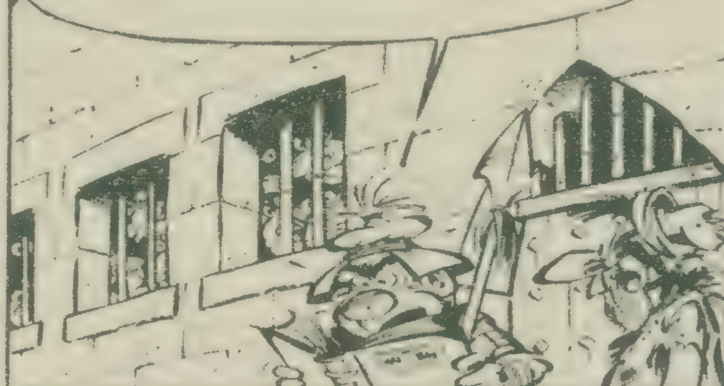
ИЗНОГУД: ИНКОГНИТО

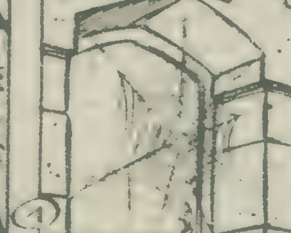

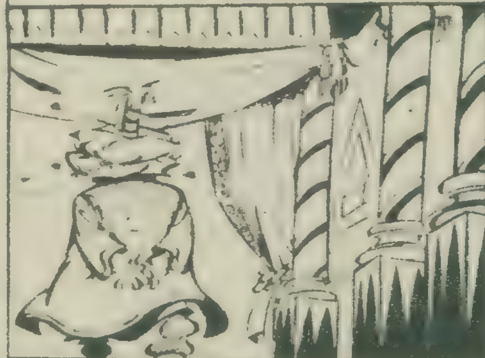

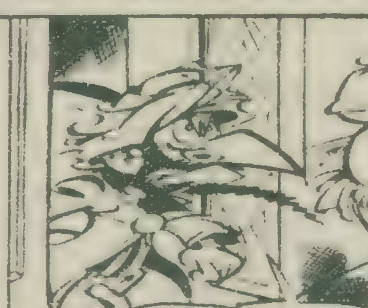

У ТО ВРЕМЕ У БАГДАДУ ЈЕ ВЛАДАО ДОБРИ КАЛИФ ХАРУН ЕЛ ПУСАХ...
ИЗГУБИО СИ, ГОСПОДАРУ!
АЛИ, ЗАТО САМ ДОБАР!

КАЛИФ ЈЕ БИО ТОЛИКО ДОБАР, ДА НИ МРАВА НЕ БИ ЗГАЗИО...

АЛИ СЕ ЗАТО НИЈЕ МОГАО ПОХВАЛИТИ, КАКО БИ СЕ РЕКЛО – ИНТЕЛИГЕНЦИЈОМ...

ОН ЈЕ СЛЕПО СЛУШАО САВЕТЕ СВОГ ВЕЛИКОГ ВЕЗИРА ИЗНОГУДА...

КОЈИ ЈЕ, НАПРОТИВ, БИО ВЕОМА ИНТЕЛИГЕНТАН И КОРИСТОЉУБИВ...
АКО ДАМ ПЕТ, А УЗМЕМ ДЕСЕТ...

ЈАООО!
МИЈАУ!

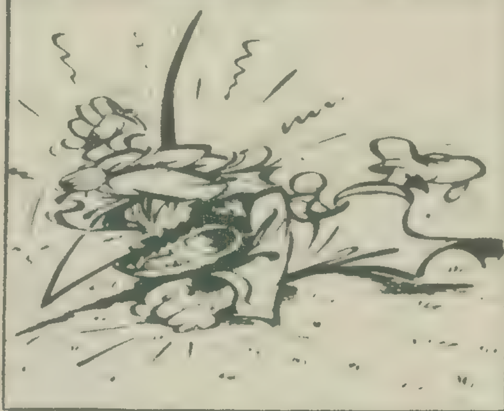
ДОНЕСИ БИЧ ДА КАЗНИМ ТУ МАЧКЕТИНУ!
КАЛИФ ЈЕ ЗАБРАНИО УПОТРЕБУ БИЧА, И СВИ БИЧЕВИ СУ БАЧЕНИ!

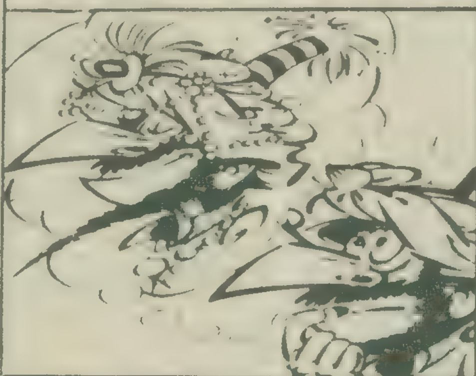
НЕМА ЧИМ ДА СЕ ИШИБА МАЧКА?! НЕЧУВЕНО!

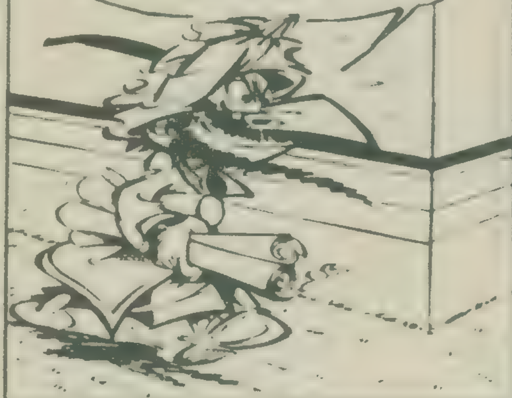
ВЕЛИКИ ВЕЗИР ЈЕ, УЗ ТО, БИО И ВЕОМА ЗАО...
АЈОЈ! АЈОЈ!

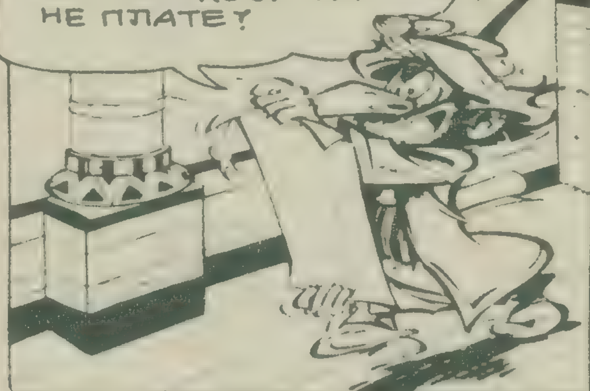
ВЕЛИКИ ВЕЗИР ИМАО ЈЕ СЛУГУ ПО ИМЕНУ ДИЛАТ ЛАРАТ, КОЈИ МУ ЈЕ БИО ОДАН КАО ПАС...
2

ГРРАААОРРР!
ОВДЕ КАО ДА СУ СВИ ПОЛУДЕЛИ!

ВЕЛИКОГ ВЕЗИРА ЈЕ ИЗЛУЂИВАЛА КАЛИФОВА ДОБРОТА...

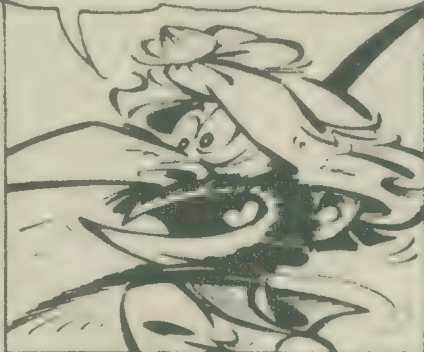

... А НАЈВЕЋА ЖЕЉА МУ ЈЕ БИЛА ДА ПОСТАНЕ КАЛИФ...

НА СРЕЋУ, КАЛИФ ЈОШ СЛУША МОЈЕ САВЕТЕ...

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ ПОТПИСАТИ ДЕКРЕТ ЗА НОВИ ПОРЕЗ И КАЗНИТИ ЗАТВОРОМ ОНЕ КОЈИ ГА НЕ ПЛАТЕ!

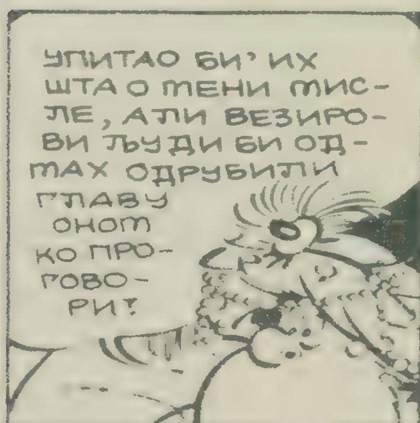

ГОСПОДАРУ, ТРЕБАЛО БИ ДА ПОТПИШЕШ НЕКЕ СИТНИЦЕ...
ПЕРО ЗА ВЕЛИКОГ КАЛИФА!
ЕВО, СТИЖЕ!

ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ, ЗНАШ ДА НЕ ВОЛИМ ДА ШЕТАМ ПО ГРАДУ, АЛИ МОРАМ ДА ВИДИМ ШТА РАДИ МОЈ ДОБРИ НАРОД!

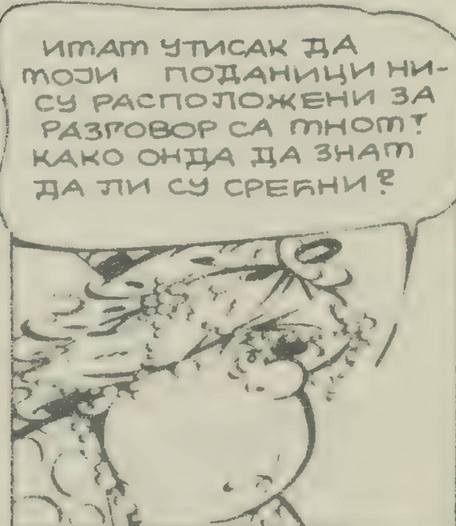

КАЛИФ ХОЋЕ ДА СЕ ПОМЕША СА СВОЈИМ НАРОДОМ! ПРИПРЕМИТЕ ГА ЗА ШЕТЊУ!

МАЛО КАСНИЈЕ, НА БАГДАДСКИМ УЛИЦАМА...
КАЛИФОВА ГАРДА!

КАЛИФ ШЕТА УЛИЦАМА! СВАКО КО НА ЊЕГА БАЦИ ПОГЛЕД, ОСТАЋЕ БЕЗ ГЛАВЕ!

УПИТАО БИ' ИХ ШТА О МЕНИ МИСЛЕ, АЛИ ВЕЗИРОВИ ЉУДИ БИ ОДМАХ ОДРУБИЛИ ГЛАВУ ОНОМ КО ПРОГОВОРИ!

ВРАЋАМО СЕ У ДВОРАЦ!

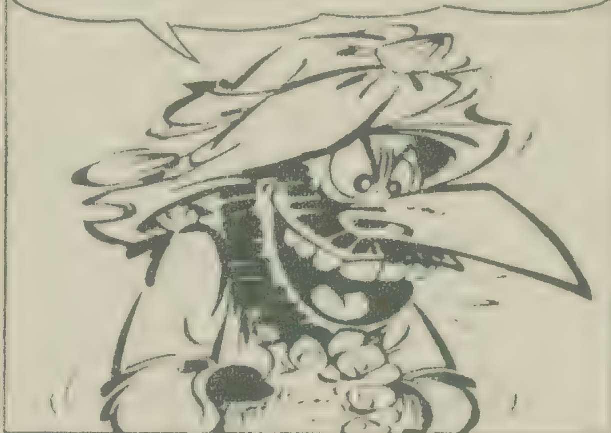
КАКО ЈЕ БИЛО, ГОСПОДАРУ?
ДОСАДНО, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ!

ИМАМ УТИСАК ДА МОЈИ ПОДАНИЦИ НИСУ РАСПОЛОЖЕНИ ЗА РАЗГОВОР СА МНОМ! КАКО ОНДА ДА ЗНАМ ДА ЛИ СУ СРЕЋНИ?

НАЈБОЉЕ ДА ОДЕШ У ШЕТЊУ ИНКОГНИТО, ГОСПОДАРУ!
А КАКО СЕ ТО ИДЕ ИНКОГНИТО?

ОБУЧЕШ СЕ КАО ПРОСЈАК И УМЕШАШ СЕ У ГОМИЛУ!

АХ, ШТА БИХ БЕЗ ТЕБЕ И ТВОЈИХ САВЕТА, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ!

ОДОХ КОД СВОГ КРОЈАЧА ДА ТИ ПО МЕРИ НАПРАВИ ПРОСЈАЧКУ ОДЕЋУ!
ХЕ! ХЕ! ХЕ!

КАД СЕ БУДЕ ВРАЋАО У ДВОРАЦ КАО ПРОСЈАК, УХАПСИЋУ ГА! ХА-ХА!

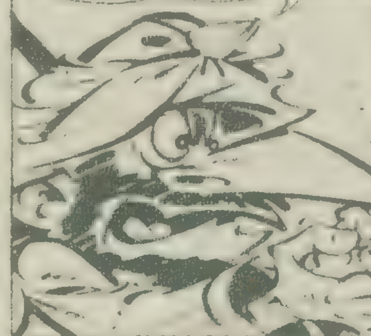

А ОНДА ЋУ БИТИ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА!

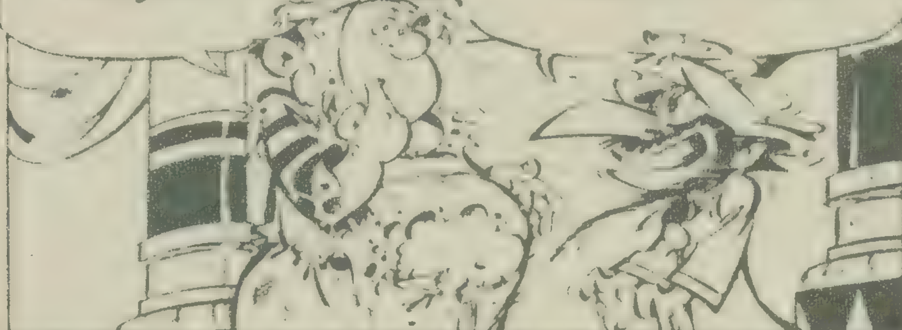

ХА, ШТА КАЖЕШ?!
ИЗВАНРЕДНО, ГОСПОДАРУ!

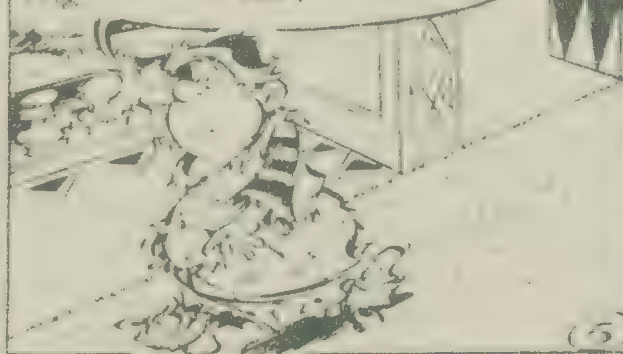

И ЈА МИСЛИМ! ОДЕЛО СУ ЦЕПАЛИ И ДРОЊАЛИ НАЈБОЉИ КРОЈАЧКИ РАДНИЦИ!

А САД, ДОВЕДИ МИ СЛОНА И ПОЗОВИ ПРАТЊУ, ПА ДА КРЕНЕМ!
?

КУДА, ГОСПОДАРУ?!
ДА ШЕТАМ ИНКОГНИТО ПО БАГДАДУ!

МА НЕ! ТРЕБА ДА ИЗАЂЕШ САМ И ДА СЕ ПОМЕШАШ С НАРОДОМ!

САМ? ПА НИКАД НИСАМ ИЗЛАЗИО САМ! НЕ УМЕМ НИ УЛИЦУ ДА ПРЕЂЕМ...
ИДИ НА ПЕШАЧКИ ПРЕЛАЗ, А АКО ТЕ ЗГАЗИ СЛОН ИЛИ КАМИЛА, ЗНАЈ ДА ЋЕ И ВОЗИЛО И СОПСТВЕНИК ИЗГУБИТИ ГЛАВУ!

КАКАВ УЖАС! МОРАМ ДОБРО ДА ПАЗИМ ДА НЕКО НЕ ОСТАНЕ БЕЗ ГЛАВЕ!
(5)

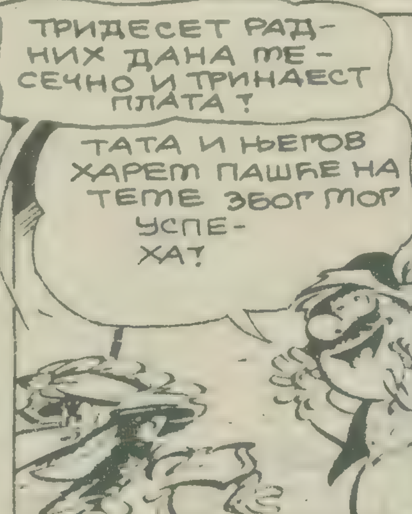

УРА! ОТИШАО ЈЕ!

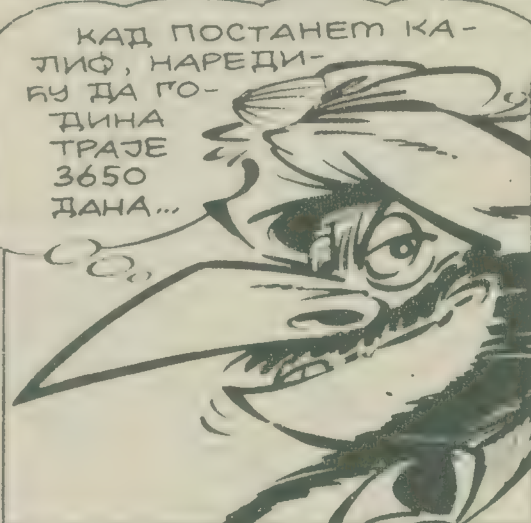

ЗЛИ ВЕЛИКИ ВЕЗИР СКАКАО ЈЕ ОД РАДОСТИ...

А САД ДА ПОТРАЖИМ ВЕРНОГ ДИЛАТА ЛАРАТА!

СМЕСТА ОВАМО, ДА ТИ КАЖЕМ ШТА ДА РАДИШ!
А МОЖЕ ЛИ СУТРА?

АКО МЕ СЛУШАШ, БИЋЕШ МОЈ ВЕЛИКИ ВЕЗИР ЈЕР ЋУ ЈА ПОСТАТИ КАЛИФ!
А ИСПЛАТИ ЛИ МИ СЕ ТО МЕСТО?

ТРИДЕСЕТ РАДНИХ ДАНА МЕСЕЧНО И ТРИНАЕСТ ПЛАТА!
ТАТА И ЊЕГОВ ХАРЕМ ПАШЋЕ НА ТЕМЕ ЗБОГ МОГ УСПЕХА!

КАД ПОСТАНЕМ КАЛИФ, НАРЕДИЋУ ДА ГОДИНА ТРАЈЕ 3650 ДАНА...

ЗА ТО ВРЕМЕ ПРЕД ДВОРЦЕМ...
САМО ХРАБРО...

САМО, КАКО ЋУ СЕ ВРАТИТИ НАТРАГ?

ПОЗВАЋУ ИЗНОГУДА ДА ТИ БУДЕ ВОДИЧ!

... ЈЕСИ ЛИ РА-
ЗУМЕО?!

АКО ДОЂЕ НЕКИ ПРОС-
ЈАК, ОДМАХ ГА СТРПАЈ
У ЗАТВОР, ТА. ШТА
ОН РЕКАО?

НЕЋУ ДА СМЕТАМ
ИЗНОГУДУ, ВИДИМ
ДА ЈЕ ЗАУЗЕТ!
СНАЋИ ЋУ СЕ
НЕКА-
КО!

ШТА ЈЕ ПОДАНИКА? ЗА-
УСТАВИЋУ ЈЕДНОГ...

ИЗВИНИ ДОБРИ
ЧОВЕЧЕ, ШТА МИС-
ЛИШ О МЕНИ?
?

МИСЛИМ ДА СИ ДОБРО УГО-
ЈЕН, А ЈА ЗА ТАКВЕ НЕ-
МАМ ВРЕМЕНА!

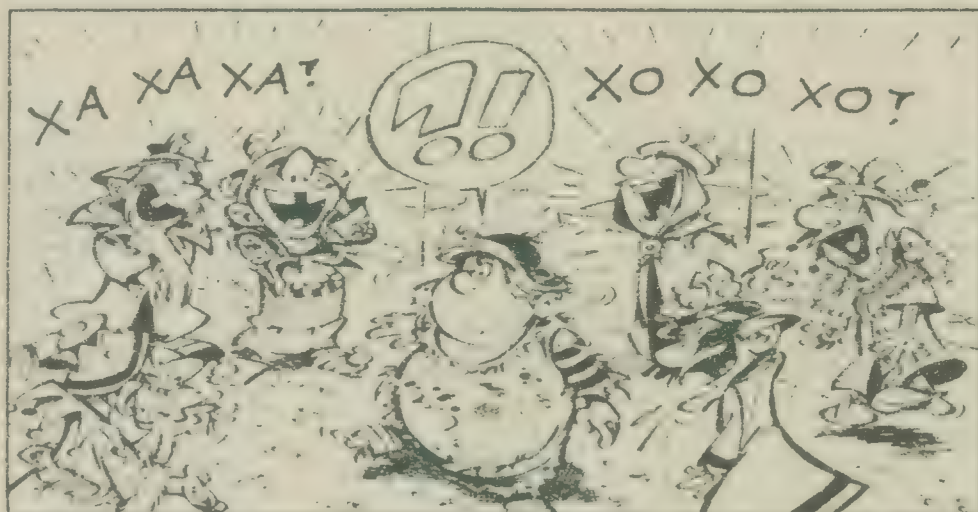

УХ, ШТО
САМ ГЛУП!
ПА НИЈЕ
МЕ ПРЕ-
ПОЗНАО
!

ЧЕКАЈ! А ШТА МИС-
ЛИШ О КАЛИФУ?

ЛЕПО НЕГОВАНО ДЕ-
БЕЛО ЧУДОВИШТЕ КОЈЕ НА-
МЕТИМА УНЕСРЕЋУЈЕ СВОЈ
НАРОД!

СМРТ ХАРУНУ ЕЛ ПУСАХУ!
ТАЈ НАМ ПРАЗНИ ЏЕПОВЕ ДА БИ ПУНИО СВОЈ БУРАГ!
!
БЕСТИДНИК!

ЈА... ЈА... ВАМ ОБЕЋАВАМ ДА ЋЕ СЕ СВЕ СРЕДИТИ!

ХА ХА ХА!
?!
ХО ХО ХО!

ЈАДНА БУДАЛА, КАКО ЛИ ЗАМИШЉА ДА УБЕДИ КАЛИФА?!

МОРАМ РЕЋИ ДОБРОМ ИЗНОГУДУ ДА ПРОМЕНИ ЗАКОНЕ КОЈЕ НАРОД, ИЗГЛЕДА, НЕ ВОЛИ!

САМО... ОД КУДА САМ ДОШАО?

МОЖДА ОДАВДЕ...

ИЛИ ОДАВДЕ...

ИЗГУБИО САМ СЕ! ШМРЦ!
8

На двору...
Шта је с калифом?! Много се задржао!

Морам га стрпати у затвор или никад нећу постати калиф!

Где ли је нестао?

Дилате Парате, преруши се сместа у просјака... и ја ћу!

Ускоро су две дроњаве сподобе изашле из дворца...
Инкогнито ћемо потражити калифа и вратићемо га у дворац...

Пред двором се управо одвија смена страже...
Је'н два! Је'н два!

Стој! Поздрав оружју!

Поздрав оружју!

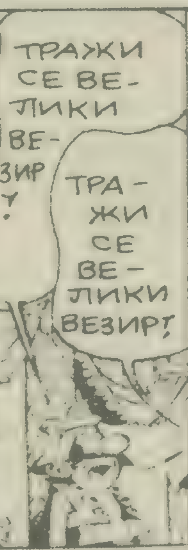

Стража је била толико заокупљена церемонијом да није приметила уљеза...
Сви знају где је багдадски двор, само ја не знам! Срамота!
Налево круг!
9

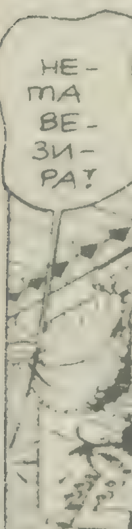

ОХ, ИПАК СЕ У СТАРОМ ОДЕЛУ ЧОВЕК НАЈБОЉЕ ОСЕЋА!

Е, САД, НАЂИТЕ МИ ТОГ ДОБРОГ ИЗНОГУДА!
ТРАЖИ СЕ ВЕЛИКИ ВЕЗИР!

ТРАЖИ СЕ ВЕЛИКИ ВЕЗИР!

ТРАЖИ СЕ ВЕЛИКИ ВЕЗИР!

ТРАЖИ СЕ ВЕЛИКИ ВЕЗИР!

НЕМА ВЕЗИРА!

НЕМА ВЕЗИРА!

НЕМА ВЕЗИРА!

НЕМА ВЕЗИРА!

УХ, ШТО ЈЕ СВЕ ТО ЗАМОРНО!

ЈОШ БОЉЕ! САМ ЋУ ПРОМЕНИТИ ЗАКОН! ХИТНО ЈЕ!

О, ГОСПОДАРУ!
ШТА СЕ ДЕСИЛО?

ДВА ПРОСЈАКА ХОЋЕ У ДВОР! ЈЕДАН ТВРДИ ДА ЈЕ ВЕЛИКИ ВЕЗИР!

СТРПАЈТЕ ИХ У НАЈМРАЧНИЈУ ЋЕЛИЈУ!

МОРАМО СЛЕПО СЛЕДИТИ НАРЕЂЕЊА ДОБРОГ ИЗНОГУДА!

И ТАКО ЈЕ НАСТАЛО БЛАГОСТАЊЕ У БАГДАДУ... НАРАВНО, БИЛО ЈЕ И НЕЗАДОВОЉНИХ. АЛИ, КО БИ УГОДИО ЦЕЛОМ СВЕТУ!
КРАЈ

Невероватне истине: ДУХ САПОРОА

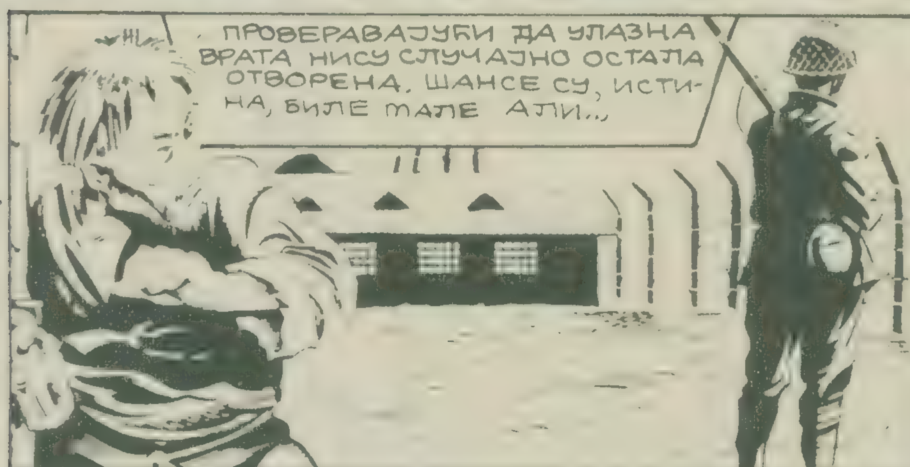

ОВО ПОСТАЈЕ НЕИЗДРЖЉИВО... МОРАМ ПОБЕЋИ... БОЉЕ ЈЕ БИТИ УБИЈЕН У БЕКСТВУ НЕГО ПОЛАКО УМИРАТИ У ОВОЈ ГРОБНИЦИ...

СВОЈУ НАМЕРУ ЛИУ ЛИЈАНГ НИЈЕ НИКОМЕ САОПШТИО... СВАКЕ НОЋИ СЕ ИСКРАДАО ИЗ БАРАКЕ И ПРИКРАДАО ОГРАДИ...

ПРОВЕРАВАЈУЋИ ДА УЛАЗНА ВРАТА НИСУ СЛУЧАЈНО ОСТАЛА ОТВОРЕНА. ШАНСЕ СУ, ИСТИНА, БИЛЕ МАЛЕ АЛИ...

... ЈЕДНЕ ЈУЛСКЕ НОЋИ 1944. ГОДИНЕ...
КОНАЧНО! ВРАТА СУ ОТВОРЕНА..

ЛИУ ЈЕ КАО СЕНКА НЕСТАО У НОЋИ...

НА ПОВРАТАК У КИНУ НИЈЕ УОПШТЕ ПОМИШЉАО...
БЕГ СА ОСТРВА ЈЕ НЕМОГУЋ... НЕ ПРЕОСТАЈЕ ТИ НИШТА ДРУГО НЕГО ДА БЕЖИМ У ПЛАНИНЕ...

ПРВИХ НЕКОЛИКО ДАНА НИЈЕ СЕ ЗАУСТАВЉАО... ТРЧАО ЈЕ ОД ЈУТРА ДО МРАКА...

Чим би пала ноћ, тражио је погодно скровиште у коме је, дршћући од хладноће, у полусну дочекивао зору...

Желео је да што пре зађе дубоко у планине где је постојала мала шанса да га потера пронађе...

На глад није мислио. Застајао је да попије неки гутљај воде...

Тек трећег дана је одлучио да потражи нешто за јело. Био је то корен воденог љиљана...

Цело лето се Лиу Лијанг хранио биљкама, скакавцима, жабама и змијама...

У бистрим планинским потоцима ловио је рибу голим рукама. Требало је за то много времена и стрпљења...

Наравно, јео је искључиво сирову храну...

Једанпут је голим рукама успео да улови зеца...

ЗА РАЗМИШЉАЊЕ И ОЧАЈАВАЊЕ НИ-ЈЕ ИМАО ВРЕМЕНА. ИСУВИШЕ ЈЕ БИО ЗАУЗЕТ ТРАЖЕЊЕМ ХРАНЕ ...

АЛИ, ЈЕДНОГ ДАНА...
ВОЈНИК? ОТКУД ОН У ОВОМ ПУС-ТОМ ПРЕДЕЛУ?

ПЛАШЕЋИ СЕ ДА НЕ БУДЕ ОТКРИВЕН, ЛИЈАНГ ЈЕ КРЕНУО ДАЉЕ ...

... ВИСОКО У ПЛАНИ-НУ...
ДОВОЉНО САМ ОДМА-КАО... ОВ-ДЕ ЋУ СА-ГРА-ДИТИ СКЛО-НИШ-ТЕ...

ПРИБЛИЖА-ВАЛА СЕ ЗИ-МА... ДЕБЕЛОМ ГРАНОМ ЈЕ ИС-КОПАО У ЗЕМ-ЉИ ВЕЛИКУ РУ-ПУ...

УНУТРА ЈЕ НАВУКАО ДОСТА СУВОГ ЛИШЋА И ТРАВЕ... УЛАЗ ЈЕ ЗАТВОРИО ГРАНАМА ...

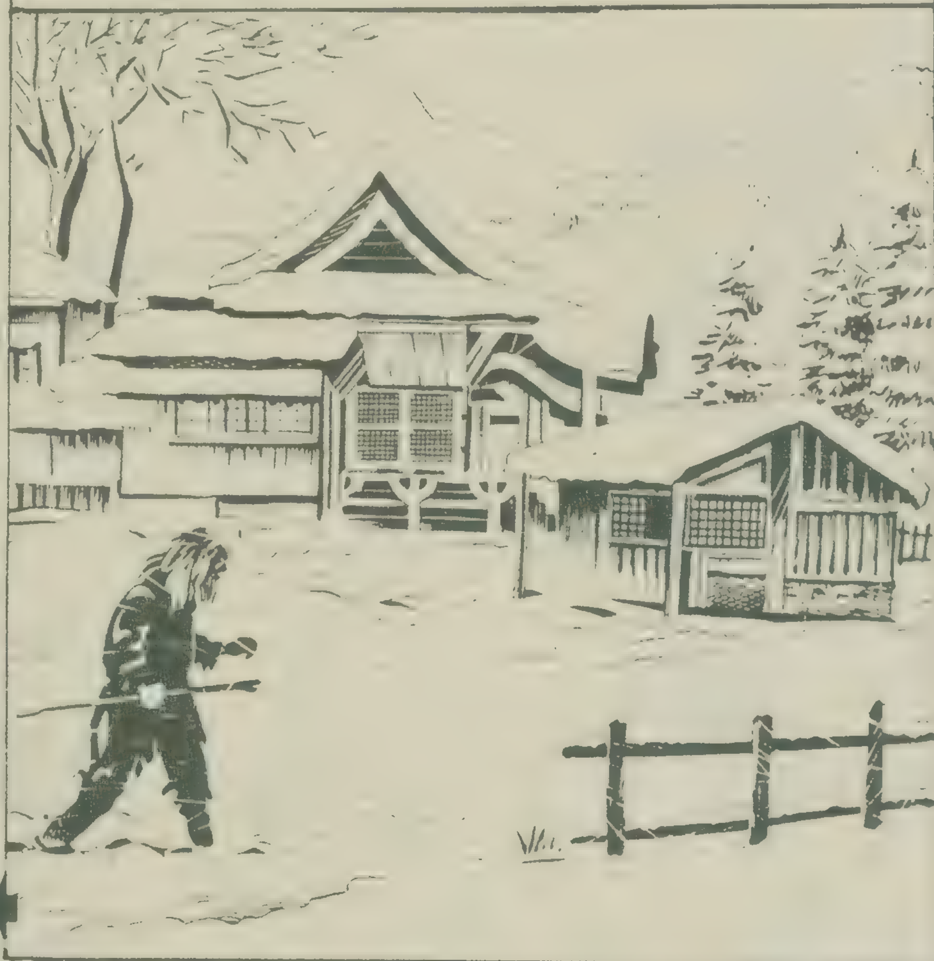

КАДА ЈЕ ПАО СНЕГ, У ЈАЗБИНИ ЈЕ БИ-ЛО ПРИЛИЧНО ТОПЛО...

СПАВАО ЈЕ ДАНИМА СВЕ ДОК НИ-ЈЕ ИЗНЕМОГАО ОД ГЛАДИ...
НЕ МОГУ ВИШЕ ОВАКО... УМРЕЋУ ОД ГЛАДИ - МОРАМ СЕ ПРЕДА-ТИ...

На крају га је глад натерала да се спусти у подножје до најближег насеља...

У дворишту једне куће Лијанг је наишао на оставу пуну хране. Како је била велика студен, па нико од мештана није излазио напоље, могао је слободно узети све што је хтео...

Тада се сироти пустињак предомислио: одлучио је да се ипак не преда... Из оставе је узео врећу пиринча, котлић за кување и шибице...

Када се вратио у планину, живот у јазбини му је постао далеко удобнији...

Пролазили су дани, месеци и године...

Лијанг је одлазио у насеља само кад би му понестало хране...

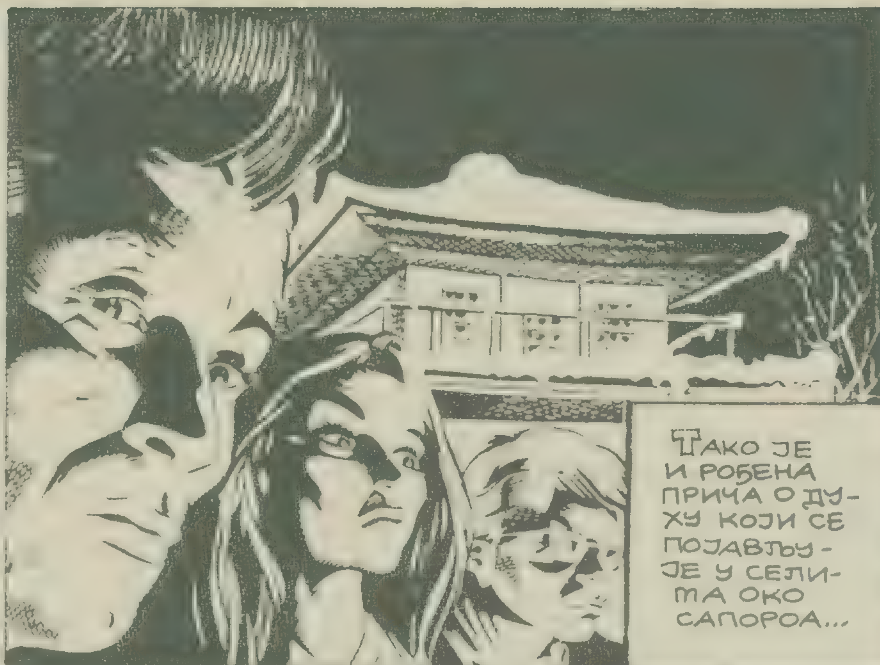

Понекад би га сељани угледали и одмах подигли узбуну. Био је присиљен да бежи...

МАЈКЕ СУ ЊИМЕ ПЛАШИЛЕ ДЕЦУ, А ОДРАСЛИ СУ ИЗБЕГАВАЛИ ДА НОЋУ НАПУШТАЈУ СВОЈЕ ДОМОВЕ...

ТО ЈЕ БИО ПОВОД ДА СЕ ОРГАНИЗУЈЕ ПОТЕРА ШИРОКИХ РАЗМЕРА...

ХИТ • ХИТ • ХИТ
• ХИТ • ХИТ •
ХИТ • ХИТ • ХИТ
• ХИТ • ХИТ •
ХИТ • ХИТ • ХИТ
• ХИТ • ХИТ •
ХИТ • ХИТ • ХИТ

ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ
ХИТ • ХИТ • ХИТ

АНАБЕЛА ЛАМБ И „КРАЉ ГУШТЕРА"

Песма „Јахачи на олуји" данас може да се без велике грешке смести међу неколико заштитних знакова групе **The Dors.** Морисона већ готово 13 година нема на списку живих, али се чини да његов утицај није опао. Одлука Анабеле Ламб, која настоји да са локалне лондонске сцене стигне и до шире публике, да на сингл стави „Јахаче ..." у том светлу не изгледа нимало наивно. Јасно да није ни лако одлучити се на такав потез с обзиром да је доста снаге потребно да се изведе нова верзија песме у сенци такве величине каква је Морисон. Прича каже да је Анабелина снага у изврсном аранжману (који је сама урадила) уз одржавање дужног поштовања према изворној мистерији, атмосфери и сугестивној метафори тамне стране 60-тих

Даљи пут овог сингла такође је интересантан: Анабелин продуцент (Вали Брил) пустио је неке снимке са њеног **LP**-а свом калифорнијском колеги (Дејв Андерле – продуцент Рите Кулиџ) како би размотрили могућност издавања плоче у Америци. Реакција је била врло добра, а случај је хтео да је Андерле пре 20 година био човек који је у кући „Електра" преслушавао снимке које су младе групе нудиле. Другим речима он је склопио уговор и са Дорсима. Прича о новој верзији „Јахача" стигла је и до Реј Манзерака (клавијатуристе оригиналних Дорса) коме се изведба свидела па је понудио да и овога пута одсвира свој део.

Да не помислите да Анабела нема и друге адуте, поменимо да је други сингл којим сада осваја прекоокеанске просторе такође изазвао позитивне реакције ондашњег продуцента. Ради се о песми „Једном угрижена" која третира разне стране женског гнева, али све уз одмерени (п)о(д)смех. За сам албум Анабела тврди да је рађен као целина и да ће своју енергичност успети да супротстави „ублажавајућим" утицајима америчког „мекано-индустријског" рока. За сада знамо да је успела да нас подсети да Морисоново друштво и данас може да помогне повећању две прилично важне ствари: задовољства и добити.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

МОРИСОН

Музика и текст: С. Липовача, А. Исламовић
изводе: Дивље јагоде

Дијелили смо све
Од бога сваки дан
Паштету, хљеб и гријех
И маштања кроз сан

А ти
У Морисона си тал
Клела се

Вољели блу-џинс
По свијету крили се
Ко парче наде знам
За себе чув'о те

А ти
У Морисона си тал
Клела се

Има ли наде за наше хеви-металце?

ШТА ЈЕ У ЧАРОБЊАЧКОЈ МОЋИ?

ЈЕДИНУ МОЈУ СУ ИЗ СТАКЛЕНОГ ХОТЕЛА НА МОТОРИМА ОДВЕЗЛИ ЧАРОБЊАЦИ. КУДА?

Иза ове игре насловима албума популарне босанске групе Дивље јагоде, крије се и зрно збиље. Ево и зашто: у непуне три године друштво за које нико у почетку није имао превише лепих речи стигло је са трећим албумом Мотори до тиража од 200.000 примерака. Сам по себи тај податак је вишеструко значајан. Прво, та плоча је имала више ружних него лепих рецензија а опет ју је публика сасвим прихватила. Друго, пропраћена је изузетном концертном промоцијом која је и највеће непријатеље морала да задовољи. Треће, Дивље јагоде су срушиле рекорд када су у питању плоче „хеви-метал фаха". Четврто, Дивље јагоде ни дан-данас не уживају поштовање које заслужују.

Питање старо колико и група: зашто?

Један од одговора: Дивље јагоде су пошле најнезахвалнијим путем и морале су да прођу кроз сва искушења па и разне неправде. На том путу, међутим, Сеад Липовача, вођа и гитариста, начинио је неколико потпуно непотребних омашки. Уместо да свој таленат пажљивије каналише, он је често радио на више нивоа (и ван групе), па тако себе и групу доводио у незахвалну позицију.

Очит пример је нови албум насловљен „Чаробњаци". После хитова „Једина моја", „Криво је море", „Паткица" или „Мотори" нова плоча не нуди класичне хитове што је, вероватно, публика очекивала. Истина „Морисон", „Метални радници" или насловна песма свакако да ће „ући у уши", али не на начин који је уобичајен. Осталих шест песама не гарантују „хит интригу"

Но, за Јагоде не треба бринути. Они ће својом промоционалном турнејом (почиње марта) опет доказати где су и колико су јаки.

Неколико основних података о новој плочи. Снимана је у немачким студијима и технички је изузетна. У снимању је учествовала постава без бившег певача Анте који је по други пут напустио поставу. Остали су ту: Ален је преузео дужност певача и ритам гитаристе, Сеад је задужен за гитаре, Наско је бубњар док је нови басиста укључен у поставу а биће представљен приликом турнеје. Интересантан, мада не баш претерано оригиналан омот, направио је Драган С. Стефановић водећи домаћи дизајнер.

Још нешто: биће занимљиво у пракси видети имају ли Чаробњаци тајанствену реч „Абракадабра" за нова тиражна искушења.

РОК ДАТУМ

25. фебруар 1945.

У Манчестеру рођена Елки Брукс. Каријеру почела као џез певачица да би се крајем шездесетих посветила певању популарне музике. Прва група се звала Дада али није оставила дубљи траг. Постаје позната захваљујући чланству у ансамблу Винигер Џо (Viniger Joe). Од 1974. почиње соло каријеру. Изградила је статус једне од најуспешнијих певачица енглеске сцене.

ТЕШКОМЕТАЛНЕ ПРЕТУМБАЦИЈЕ

Неизвесност око судбине популарне хеви метал групе Вајтснејк најзад је прекинута. После вишемесечног одлагања нови албум „Slide It In" се појавио на тржишту, а објављена је и нова постава коју предводи Дејвид Ковердејл. Поред њега и ветерана Џона Лорда у групи су се задржали пре годину дана приспели бубњар Кози Пауел и гитариста Мел Гели, док је на место другог гитаристе уместо Микија Мудија доведен познати музичар, некада члан група Тајгерс оф Пен Тенг и Тин Лизи, Џон Сајкс. Највеће изненађење, ипак, представља повратак у састав оригиналног басисте Нила Мареја који је протеклу годину провео свирајући у пратећем бенду Гарија Мура. По свему судећи, биће ово можда најјача постава Вајтснејк, како музички тако и визуелно, чему ће посебно допринети изузетно атрактивни изглед сјајног гитаристе Сајкса који је поводом свог приступања Ковердејловој дружини изјавио: „Вајтснејк су увек били један од мојих најдражих бендова. Једва чекам да на сцени засвирамо заједно."

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!?

РОК И ОПЕРА

Појам рок-опера био је једно време страшно популаран. Подсетимо се заједно неких примера.

1. **Улогу Исуса у првој верзији опере „Исус Христ Суперстар" играо је**
   а) Тим Рајс
   б) Ендрју Лојд Вебер
   в) Јан Гилан
2. У најчувенијој рок-опери „Томи" (филмска верзија) Ерик Клептон је имао улогу:
   а) свештеника
   б) ујка-Ернија
   в) Томијевог брата од тетке
3. Група Кинкс је имала своју оперу која се звала:
   а) „Артур"
   б) „Ричард"
   в) „Хенрик"
4. Наша рок-опера у којој је једну од главних улога имала Јосипа Лисац, звала се:
   а) „Марија"
   б) „Губец Бег"
   в) „Џингис Кан"
5. Опера под именом „Џоова гаража" („Joe's Garage") није никада изведена на сцени, а снимио ју је познати музичар:
   а) Френк Запа
   б) Стиви Вондер
   в) Стиви Винвуд

РЕШЕЊА: 1.в 2.а 3.а 4.б 5.а

РОК РОК РОК РОК РОК РОК

Интервју

ОЛИВИЈА ЊУТН ЏОН

Прес конференције су непредвидљива ствар: понекад се претворе у ексклузивну забаву, понекад у плодан масовни интервју, али најчешће у најобичнији разговор где су све информације доступне и без целе параде. Како за Оливију Њутн Џон кажу да је једна од ретких светских дама, суперзвезда, вредело је прихватити ризик.
Оливија је у Лондону да би представила свој нови сингл „Обрт судбине" („Twist Of Fate") скинут са албума „Двоје од врсте" („Two Of A Kind"), иначе филмске музике истоименог кинематографског дела у коме је поново удружила снаге са Џоном Траволтом.

● **Откуд ова нова сарадња са Траволтом?**
– Џон и ја смо остали добри пријатељи после рада на „Бриљантину" и још од тада, већ читавих пет година, трагали смо за одговарајућим сценаријем. Ово је први који нам се стварно допао. Добили смо га од режисера Џона Херцфилда, Траволта је био често ненајављен гост на мојој прошлогодишњој америчкој турнеји кад смо се и дефинитивно одлучили за „Two Of A Kind". То није мјузикл, глумимо одрасле људе, пар прилично негативних ликова. Ја играм Деби, незапослену аустралијску глумицу у Њујорку. Филм чине у ствари две упоредне сторије. У једној смо ми, а у другој Оливер Рид са којим немам ниједну заједничку сцену. Уосталом боље да вам не откривам садржај филма. Сачекајте европску премијеру која ће бити у марту.

● **Колико дуго остајеш у Лондону?**
– Овде сам само у пролазу. Путујем за Венецију где снимамо још два видео-спота за песме из филма. Иначе на албуму се налазе и песме групе Чикаго и Џурни, затим пети Остин, Боза Скегса и Стива Китмана.

● **Спремаш ли се на турнеју?**
– Немам намеру да кренем на нову турнеју јер ми је неопходан одмор. Треба много времена да би се припремила за то, као што је неопходно шест до девет месеци за снимање албума. Желела бих да се више посветим компоновању, још од „Physical" нисам имала студијски албум. Била сам, осим филма, заузета разним стварима: поседујем фарму у Аустралији, у Америци се бавим одгајањем коња, а недавно сам са својом пријатељицом Пат отворила у Лос Анђелосу радњу, специјализовану за увоз аустралијских производа, од јогурта до одеће. Хаљина коју видите на мени је из те радње (осмех са поносом). Волим да радим више послова у исто време и не пада ми на памет да се смирујем, удајем, гајим децу и тако то...

● **Какву музику најрадије слушаш?**
– Ритам и блуз. Своје старе плоче слушам само ако хоћу да се добро насмејем.

● **Има ли неке песме коју би ипак издвојила у својој каријери?**
– Не бих могла да се одлучим за једну.

● **Са којим би певачем волела да сарађујеш?**
– Желела бих да поново отпевам нешто са Клифом Ричардом као на синглу „Изненада" „Suddenly". У најскоријој будућности сарађиваћу са Мајклом Џексоном.

Ризик се ипак исплатио. Оливија је атрактивна дама, несумњиво једна од најуспешнијих у шоу-бизнису. Њене интерпретаторске способности су можда помало ограничене, али... нико није савршен.

Светислав Стојановић

„МОСКВИЧ" НА РАМЕНИМА

□□□□□□□□□□□□□□

НАЈВЕЋА ВАЛЕНТИНОВА ПОБЕДА

Ко би рекао да је овај изузетно снажан човек донедавно живео у инвалидским колицима?! Сада се као од шале поиграва са железним куглама тешким по 90 kg.

ПАД СА ТРАПЕЗА НА ПОД АРЕНЕ И ДИЈАГНОЗА ЛЕКАРА – КРАТКА И ЈЕЗИВА: ПРЕЛОМ КИЧМЕНОГ ПРШЉЕНА, БУДУЋНОСТ У ИНВАЛИДСКИМ КОЛИЦИМА. МЕЂУТИМ, ВАЛЕНТИН ДИКУЛИС ЈЕ ОДЛУЧИО ДА СЕ НЕ ПРЕДА.

Док музика свира снажан туш, у арену лаганим кораком улази човек огрнут црвеним плаштом. Мали наклон публици и громогласан узвик водитеља програма: „Валентин Дикулис". Човек се, опет лагано, окреће справи која личи на тобоган и збацује плашт са себе. Већ следећег тренутка низ тобоган почињу да се котрљају велике гвоздене кугле и прва са висине од 6 метара пада право на – врат Валентина Дикулиса. Као да је у питању обична рукометна лопта, он је вешто спушта према шаци да би следећа кугла могла да падне на његов врат и низ руку склизне ка другој шаци...

Тако двадесетак кугли, водитељ програма обавештава публику да је свака тешка по 40 kg. Да би уверио оне који сумњају, а њих увек има, Валентин Дикулис баца неколико кугли на празан простор поред арене. Туп удар о бетон још није довољан доказ и неколико њих из првих редова притрчава куглама покушавајући да их дигну с пода. Узалуд. Тек уз приличан напор више њих успева да дигне једну куглу.

У међувремену се у арени изводи нова тачка: Дикулис као мајстор који предводи оркестар улицама карневалског града, врти у рукама полугу на чијим су крајевима кугле тешке 70 kg. И то с таквом лакоћом да се публици чини да то може свако. Јесте, али кад цео тај терет Дикулис баци на под арене и двојица његових помоћника га уз напор одвуку иза кулиса, гледалиште се пролама од аплауза.

Чудесна пирамида

То су тек уводне нумере које артиста Великог циркуса Совјетског Савеза изводи у сваком свом наступу. (Велики део њих могли су крајем прошле године да виде и становници Београда и Љубљане.) Главну тачку изводи шест помоћника који с напором уносе у арену полугу са огромним теговима. Водитељ саопштава публици да момци вуку терет од тачно 395 kg.

За то време Валентин Дикулис је заузео положај, тзв. борбени мост: обе ноге сместио је на једну пречагу а главу на узано постоље. Помоћници једва подижу на његова бедра 395 kg док у међувремену Дикулис у руке узима полугу са две кугле од којих је свака тешка по 90 kg. Из публике гласови дивљења. Међутим, то није крај: четири помоћника хитро и вешто скачу на малу платформу коју држи Валентин и праве пирамиду од људских тела. Тајац који је завладао ареном прекида водитељ програма који саопштава: Валентин Дикулис на себи држи терет од – 780 kg!

Тишину смењује френетичан пљесак. Али ни то није све, Валентин Дикулис као да не зна за предах: у арену је довучена гвоздена платформа тешка 400 kg. Један њен крај Дикулис је сместио на своја рамена и у том тренутку у арену улази аутомобил „москвич". Убрзо је аутомобил тежак 1270 kg на платформи чији један крај држи Дикулис...

Прилично задуван док на њему поиграва сваки мишић, симпатични брадати див се клања публици и задовољно напушта арену.

Не пристајем!

Дикулис је маштао о циркусу од детињства. Све је било као у оним класичним причама о човеку који је сањао и досањао да буде оно што жели: врло брзо постао је акробата на трапезу. Све до септембра 1962. За време представе пао је са трапеза и упамтио само туп удар о пилотину арене. Дијагноза лекара била је кратка и језива – прелом кичменог пршљена у пределу појаса, ноге више нису његове и највероватније

ЛУДА РЕКЛАМА

У Долини споменика, у америчкој држави Аризони, ерозија је извајала стубове и на чудан начин уобличила стене тако да личе на споменике – по чему је та равница и добила име.

Један такав стуб – споменик висок је 120, а у пречнику има само четири метра! Стоји тако усред долине кас огромна ружичаста свећа. И остао би једна од природних лепота тог краја, али никада не би стекао „светску славу" да велико америчко предузеће IBM – за производњу компјутера, електронске опреме и писаћих машина – није одлучило да баш на том стубу, и то на његовом врху, услика своју нову писаћу машину!

Идеја да се филм и фотоси за рекламу снимe на тако недоступном месту потекла је из фабрике писаћих машина. Одмах је усвојена као изузетно оригинална и спроведена у дело.

Прво је један каскадер спуштен конопцем из хеликоптера на врх стене да – почисти снег. Онда су, опет помоћу хеликоптера, на малу зараван смештени писаћи сто, древно постоље, машина, столица и телефон! И сликање је обављено кино и фото-камерама.

Оригинална реклама коштала је укупно 100.000 долара, или близу 13.000.000 нових динара. Колико ће бити делотворна показаће купци.

1. Хеликоптер носи „реквизите" на врху стене-стуба.

2. Све што је потребно смештено је на зараван стене.

3. Поглед са стуба-стене на долину – преко радног стола с новом писаћом машином.

4. „Канцеларија" на висини од 120 метара.

5. Каскадер Деја Ганци који је сав намештај поставио на врх стене-стуба.

Једна од најузбудљивијих тачака Валентина Дикулиса: ова чудесна пирамида је тешка тачно 780 kg. То не може нико у свету.

више никад неће бити. Лекари нису много околишали: будућност овог 24-годишњег снажног младића завршиће се у инвалидским колицима; у најбољем случају моћи ће да стане уз помоћ штака.

Међутим, млади артист није мислио тако. Одлучио је да победи самог себе и врати се у – арену. Снажне руке, рамена, леђа, зар то није право богатство?! И било је. Валентин Дикулис још док је био у болници није излазио из сале за рехабилитацију, у његовим рукама смењивали су се гумени кругови – амортизери, тегови, металне кугле... А само месец дана пошто је напустио болницу отишао је у инвалидским колицима у једно аматерско друштво где је организовао циркуску секцију. Захваљујући искуству постао је убрзо тренер и то нимало обичан: његови ученици, углавном малишани, уносили су га у дворану за тренинг – на рукама.

Лекари су запањени

Није само преносио знање на ученике, и сам је упорно и дуго вежбао. И онда одлучио да одбаци инвалидска колица: да би колико-толико оживео мртве мишиће ногу користио се принципом балансирања – доводио је у равнотежу тежину свог тела са тежином оптерећења и лагано устајао из колица. Користио је електростимулацију: непокретним ногама је приносио електроде и, да би „размрсио" сплет нервних влакана стимулисао сваки мишић са по десет импулса. Четири године после несреће Валентин Дикулис је стао на ноге!

Дикулис се није задовољио овом невероватном победом, желео је више. Тако већ 1967. његови ученици заузимају друго место на фестивалу аматерских циркуса Совјетског Савеза, а сам Валентин прву награду за сјајно изведену акробатску тачку!

Међутим, ни ту се није зауставио, одлучио је да се врати професионалној циркуској арени. Не више као акробата већ као дизач тегова.

У тренинг је увео партнере и почео да увежбава да их држи на раменима, једног, па онда још једног. И тако из дана у дан, тежина терета стално се повећавала. Једном је чак, више из радозналости, учествовао на такмичењу дизача тегова и лако испунио норму за мајстора спорта. А онда – коначна победа: последњих дана децембра 1969. Валентин Дикулис, човек коме су лекари после несреће рекли да ће до краја живота остати у инвалидским колицима, појавио се у арени професионалног циркуса као један од најјачих људи на свету који носи и држи на себи стотине килограма..

Максимка је максималан

Као и свака популарна личност и Дикулис прима бројна писма, али не само својих обожавалаца из арене, већ много више од људи који су настрадали и остали непокретни. Траже савет, помоћ, утеху...

Дикулис прича о једном дечаку који је рођен с најтежим обликом меоптије, до своје четврте године није могао чак ни руку да подигне. Данас већ с лакоћом изводи стој на рукама. А мали Максим, тако се зове дечак, сваки дан долази код Валентина који је за њега конструисао специјалну справу на којој дечак сат и по ради изузетно тешке вежбе. „Максимка је максималан, вансеријски паметан и изванредно јаке воље, а то је најважније", каже Дикулис

Или, рецимо, случај једног другог познатог циркуског артисте. У саобраћајној несрећи му је настрадала рука, нити је осећао нити је могао њом да направи и најмањи покрет Кад су лекари од њега дигли руке, дошао је Дикулису и данас том руком може да се рукује..

Четрдесетпетогодишњи модерни Самсон намерава да још најмање десет година „жари и пали" циркуским аренама, да вуче коње, савија новчић врховима прстију, да у једној руци држи терет од 257 kg, да трзајем подиже 157.5 а избачајем 207,5 kg... А њему треба веровати.

З. К.

2

3

4

5

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Кониси Гаку

САНОРАМА

Још један радни дан је био преда мном. Полако сам прегледао свеску са дугачком колоном бројки. Стало ми је до тога да сви имају утисак да нешто озбиљно радим. Свеједно шта. Ту сам више од 30 година. Сви из моје генерације су у међувремену заузели високе или бар више положаје. Једино сам ја био неспособан да се пробијем напред и унапређења су ме увек обилазила. Годинама радим на истом радном месту.

Моје амбиције су повређене. Са мном раде све сами почетници. Мој писаћи сто је у углу собе. Стално ме задиркују, зову ме „локални саветник". Уздржани су, не знам због чега. Можда неће да испадну смешни због дружења са човеком кога претпостављени игноришу.

Тако сам изолован, без наде, сваки дан радио свој посао, из навике, као робот.

– Господине Јоки – обратио ми се једног дана младић из собе – директор вас зове, јавите му се одмах.

Нагло сам подигао главу, устао и журно изашао праћен погледима тих жутокљунаца. Шта је то сада, грозничаво сам размишљао. Шта има директор лично да ми саопшти? Сигурно ништа добро. Наместио сам кравату, пригладио косу и закуцао полако на врата.

– Господин Јоки? Молим уђите глас није био ни љут ни оштар. То ме је охрабрило. Ушао сам а директор је показао руком према једној од удобних фотеља.

– Седите, колега. Имам за вас новост. Хоћемо да вам предложимо посао у Спелабу.

Нисам веровао својим ушима. Осетио сам велико узбуђење. Сигурно сам поцрвенео а желео сам да директор не види моје узбуђење. Спелабо... специјална лабораторија у нашем великом концерну. Тамо раде само одабрани, изузетно талентовани људи, под директним руководством презеса. Да би могла да завладају тржиштем велика предузећа стално изналазе нова техничка решења. Нарочито је у електроници ова борба оштра. Ту се иде само на оригиналне, нове концепције. Испитивања се обављају у највећој тајности. За Спелабо се причало да ради на проналаску под називом „План-сан". Очекивало се да ће то бити сензација за читав свет.

– Ако сте сагласни, радићете тамо већ од сутра – рекао је директор. – Не знам тачно шта тамо није у реду, мислим нешто у међуљудским односима. У томе им је потребна ваша помоћ. Честитам вам и желим успех.

Потапшао ме је пријатељски по рамену и насмешио се. Ништа нисам проговорио. Учинило ми се да сам у једном тренутку у његовим очима видео искру задовољства што ме се решава. Међутим, то ме није узбудило, очигледно судбина ми се ипак осмехнула.

Сутра нећу бити овде. Понављао сам то цело пре подне и весело реаговао на задиркивање младића.

Након 30 година – најзад унапређење.

Следећег дана отишао сам право у Спелабо, луксузно опремљене хале смештене на периферији града у зеленом парку. Директор, доктор Бипо, примио ме је и кратко ми објаснио садржај плана, на коме ћу да радим. Задивио ме је својом причом. Назив „План-сан" био је стварно повезан са сном.

Сваки човек сања. Снови могу бити лепи, пријатни или страшни, потресни. Након лепог сна јутро нам се чини лепше, топлије, а тежак сан је у стању да нам поквари расположење и за читав дан. Живот би био много лакши и пријатнији када би човек могао да сања само пријатне снове. То је девиза „План-сана". Ако успемо, у будућности ће бити могуће одабирати тему за сан, исто као што бирамо плочу са музиком коју желимо да чујемо. Сан из конзерве... – објашњавао ми је доктор Бипо.

Увео ме је код начелника инжењера доктора Гохиа. Био је то висок тридесетогодишњак. Погледао ме је оштро и упитно.

– Молим вас пођите за мном, показаћу вам лабораторију.

Ушли смо у прву салу. Неколико младих људи радило је за белим пултом.

– Колеге, ово је наш нови сарадник о којем смо говорили.

Људи у белим мантилима су се сви одједном окренули према мени, а њихове очи су ме гледале са интересовањем. Ништа нису рекли, а само после неколико секунди вратили су се свом послу. Нису разговарали ни међу собом. У свим следећим салама ситуација је била иста. Подсетило ме то на речи директора у вези са неким проблемима у међуљудским односима, недостатком одговарајуће атмосфере потребне за рад у колективу. Значи, то је разлог мог боравка овде.

Изгледа да ће то бити тежак задатак. Вреди покушати!

Следећих дана сам безуспешно покушавао да успоставим контакт са сарадницима. На мој осмех или понуђену кафу одговарали су одмахивањем главе и брзо се без речи удаљавали.

Почео сам опет да предосећам како ме омаловажавају као и моје бивше колеге. Нису ми показали ни главну салу са апаратима. За мене је то значило неповерење. Сигурно да ће и резултате опита држати у тајности. Осетио сам да ме одбацују, гурају на нижу, понижавајућу позицију исто као тамо. Тако угрожен, једног дана сам решио да се овог пута борим за своја права. Закуцао сам на директорова врата. Замолио сам за улазак у тајну лабораторију. Гледао ме је пажљиво и рекао само: „У реду". Укључио је микрофон:

– Господин Јоки жели да испроба главни апарат. Молим да све буде спремно.

Ушли број 7 су ме сачекали стручњаци са чудном одбојношћу на лицима. Доктор Гохи ме је сместио у удобну фотељу и ставио на главу апарат у облику тропског шлема са мноштвом висећих каблова. У једном тренутку ме је то подсетило на електричну столицу. Сви су стајали около и гледали. Када је апарат укључен осетио сам на кожи главе нежне импулсе као лак додир прстију, то ме је полако и пријатно успавало.

Не знам колико је времена прошло. Дошао сам свести, осећао сам се веома добро. Приметио сам весело лице доктора Бипоа.

– Да ли сте имали леп сан?

Покушао сам да се сетим. Да... прво сам лебдео у некој магли бледозеленкасте боје, после... наишао је неки облак... влажан, вртлог... и ништа више не памтим. Било је то кратко али веома пријатно.

Био сам први човек који је испробао нови чудесни апарат. Било је то осећање које ми је ублажило понижења свих тих минулих година.

Од тог дана ситуација се мењала из дана у дан, наравно у моју корист. Научници у мом институту, који су до сада били тако одбојни, били су према мени сада уљудни, чак и срдачни. Осетио сам да у мом животу почиње нови период.

Ово сазнање утицало је корисно и на функционисање мог мозга. Апарат је проузроковао и додатни ефекат, пробудивши таленте који су до тада дремали у мени.

За врло кратко време открио сам

ЗА СПЕЛАБО СЕ ПРИЧАЛО ДА РАДИ НА ПРОНАЛАСКУ КОЈИ ЋЕ УМНОГОМЕ ИЗМЕНИТИ СВЕТ. И ОНДА СУ МЕНЕ, ПРЕЗРЕНОГ СТАРОГ ЧИНОВНИКА, ПОСЛАЛИ ДА ТАМО СРЕДИМ НЕКЕ СТВАРИ.

низ недостатака у вођењу администрације Спелаба. Након мојих запажања „План-сан" је био остварен много брже него што је било предвиђено. Шест месеци после мог доласка извршен је последњи експеримент са новим апаратима. Развили смо огромну пропагандну кампању. Расписан је јавни конкурс на назив новог апарата. Од мноштва предлога изабрали смо „Санорама".

У штампи су се појавили бројни чланци, радио и телевизија организовали су разговоре и дискусије физичара, електроничара, социолога, психолога и филозофа на ту тему. Продавнице нису стизале да набаве потребне количине апарата. Људи су покушавали да по сваку цену набаве Санораму.

Саградили смо још пет производних хала. Почели смо и са извозом у иностранство.

Постављен сам за заменика директора Спелаба. Још пре годину дана нисам могао на то ни да помислим. Ово је разбудило код мене жељу за новим успесима и признањима. Једног дана дошао сам код презеса са мојим новим планом.

Био је то врло једноставан план: после грамофона пронађен је радио, са сталним програмом, после биоскопа – телевизија. Природни наставак Санораме могло би бити увођење сталног програма снова. Сваке ноћи можемо емитовати мелодраме, рекламе, романе, забавни програм у коме би главни јунак био тај који сања. За нас би то била дупла зарада: од продаје пријемника и продаје програма.

Моја концепција је до те мере заинтересовала презеса да је решио да то одмах испроба. Добио сам место директора програма. Нека удружења и комитети су стављали вето, али успео сам да добијем одобрење парламента. Пракса је била на страни угрожене телевизије и сметала нам је код шире публике. Преговори су трајали кратко али смо на крају нашли компромис. Пристали смо да све телевизијске компаније започну емисије санорамичног програма годину дана после нас.

Та година ми је била довољна. Кренули смо пуном паром. Организовао сам посебно предузеће за емисије снова. Његове станице су покривале целу државну територију. Тачно годину дана од мог доласка у Спелабо дошао је тренутак који сам толико чекао: дан прве ноћне емисије! Приређен је пријем за три хиљаде званица. Наредио сам да се један део апарата поклони свим истакнутим личностима. Нико није знао да таласи емитовани из наших апарата имају специјалну учестаност. Специјалну, што значи такву да код прималаца ствара сталну подсвест. То сам само ја знао, а након једне године емитовања, цела политика државе биће у мојим рукама. Победићу! Имаћу све под ногама. За сва понижења...

Треба да кажем нешто... да одржим говор. Нагло сам осетио јаки бол у глави. Сви присутни, намештај, плафон, укусно постављен сто расплинуло ми се у белој машти... Пао сам у фотељу. Пробудио сам се на тренутак и пробао да се поновно подигнем али узалуд. Срце ми је јако ударало. Помислио сам да је инфаркт.

Приметио сам да се будим из сна... Кроз полуотворене капке угледао сам светло и белу салу. Један глас, глас доктора Гохна, говорио је:

– Штета, сад не можемо више ништа. Нисам могао да предвидим такав случај. Сигурно је напон био превелики и покварио круг напајања. Галвометар је отказао.

– Мислим да је двогодишњи програм био превише интензиван за 15 минутну јединицу времена. Превелико оптерећење. Треба експеримент поновити и то пажљивије, више пута.

– Имате право. Само морамо имати нови узорак – овај није више низашта. Телефонираћу презесу.

Све слабије и слабије сам чуо речи. Изгубио сам свест. Упадао сам полако у таму са тужним осећајем некога ко је све изгубио.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	СПЛЕТКАШИЦА, СМУТЉИВИЦА	АМЕРИЧКА ЏЕЗ ПЕВАЧИЦА	НАДМОЋ, ПРЕВЛАСТ	ШВАЈЦАРСКИ ПИСАЦ ШАРЛ	МАЛАЈСКО ЛУДИЛО	ПОРЕМЕЋАЈ НА ВОДИ, ВАЛ	МАКАР МАЛО, ИОЛЕ
ОПРАТИ УНУТРАШЊОСТ ЧЕГА							
ВРЕМЕ, НАРУЧЈЕ							
ТИТРАЊЕ ТОНА (муз.)							
ЗНАК ЗА ВАЂЕЊЕ КОРЕНА (√)							
ИМЕ НОБЕЛОВЦА АНДРИЋА				АПАРАТ ЗА ПРАВЉЕЊЕ РАДИОГЕНСКИХ ПРЕПАРАТА	СИЛИЦИЈУМ / ИНДИЈСКА ЖЕНСКА НОШЊА		
ШПАНСКИ ПИСАЦ РАМОН						ЈУНАК ИЗ I СРПСКОГ УСТАНКА	
МУЗИЧКА ОЗНАКА ЗА ЖИВАХНО							
ЗНАК ЗА ЊУТН		ГРАД У ЈАПАНУ / ЗНАК ЗА КАЛЦИЈУМ					АМЕРИЧКИ БОКСЕР МОХАМЕД
ПРОИЗВОД ТКАЊА							
ВАЉКАСТ ДРВЕН СУД					А.Л. / ШПАНСКИ ГОЛМАН ЛУИС		
"ИСТОК"		ЈЕЗЕРО НА МАДАГАСКАРУ / ГНОЗИТИ (ЛАТ.)					
ГРАД У САД							ПИСАР
МЕКСИЧКИ ПИСАЦ ХУАН РУИС ДЕ							
ВЕШТ, ОКРЕТАН	ЗНАК ЗА УГЉЕНИК		ЗАТВОРЕНИК У ЛОГОРУ	ЦРНОГОРСКО КОЛО / РОМАН Џ. ОСТИН			
СО СЕЛЕНСКЕ КИСЕЛИНЕ							
СТРУЈАЊЕ ВАЗДУХА, ПРОПУХ / "БОР"							
БРИГАДИСТ / УЖИЧАНИН				А.Б. / УЗВИК НЕСТРПЉЕЊА			ПЛОД ХРАСТА
ПЛАНИНА У СРБИЈИ					ПОДЗЕМНИ ПАКАО (МИТ.)	ЗНАК ЗА НОБЕЛИЈУМ	
КОВАЧКИ ПОГЛАВИЦА (МН.)							
АМОНИЈУМХЛОРИД, САЛМИЈАК							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Глазгов, разлика, монотон, Асама, е, Љ, вирус, мусака, Карл, р, ОС, етат, Станиша, Орловат, воз, Ава, ојa, Тар, Спаса, њи, он, поен, љиљан, се, Улага, Ба, ан, ваљчићи, Драинац, ан, ЕНЕ, адамсит.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

игра памћења

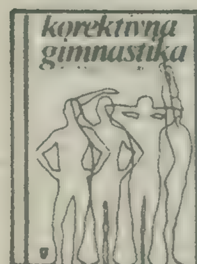
награђују СУПЕР НАГРАДОМ чланове ПЕЗ клуба чије чланске карте носе бројеве: 101716, 101745, 104183, 104190, 104193, 104198, 104201, 104205, 104208, 104211

■ Награду ћемо испоручити поштом. ■

IGRO Sportska knjiga

ПРЕПОРУЧУЈЕ

БОРИЛАЧКИ СПОРТОВИ

2. Др И. и В. Јорга и П. Ђурић: **НУНЧАКУ И КАРАТЕ**, цена 350 дин.
3. Р. Мудрић: **ШКОЛА КАРАТЕА**, цена 500 дин.
6. Б. Шегвић — С. Стојиљковић: **КУНГ ФУ**, цена 300 дин.
8. Љ. Врачаревић: **АИКИДО**, цена 250 дин.
9. Б. Вујић: **ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ**, цена 450 дин.
10. М. Шумар: **КАРАТЕ — КАТА GODJUSHIHO DAI**, цена 320 дин.
11. Ј. Павловић **БАЗИЧНИ ЏУДО**, цена 150 дин.
12. Љ. Врачаревић — М. Куртовић: **ОДБРАНА ОД НОЖА**, цена 450 дин.
14. Др С. Бојовић: **РВАЊЕ** — грчко-римским стилом, цена 100 дин.
15. Др С. Бојовић: **РВАЊЕ** — слободним стилом, цена 680 дин.
16. Др С. Бојовић: **БОРЕЊЕ** — слободним стилом, издање на македонском језику, цена 680 дин.
17. М. Роглић: **ШКОЛА БОКСА**, цена 200 дин.
18. Б. Марјановић: **АМАТЕРСКИ БОКС**, цена 100 дин.

ШАХ

19. Др П. Трифуновић — С. Вуковић: **ШАХОВСКИ БУКВАР**, цена 100 дин.
20. И. Бондаревски: **КОМБИНАЦИЈЕ У СРЕДИШЊИЦИ**, цена 100 дин.
22. Кажић — Ђаја: **НОВИ ШАХОВСКИ ПРИРУЧНИК**, цена 500 дин.
23. Ј. Нејштат: **ШАХОВСКИ ПРАКТИКУМ**, цена 550 дин.
24. А. Капабланка: **ОСНОВИ ШАХА**, цена 460 дин.
25. Н. В. Крогијус: **О ПСИХОЛОГИЈИ ШАХОВСКОГ СТВАРАЛАШТВА**, цена 200 дин.
26. А. С. Суетин: **УСАВРШАВАЊЕ У ШАХУ**, цена 300 дин.
27. Д. Бјелица: **ЧУДЕСНИ ШАХОВСКИ СВИЈЕТ**, цена 250 дин.
28. М. Ђорђевић: **ЕВОЛУЦИЈА ЛЕПОГ У ШАХУ**, цена 200 дин.
34. Д. Бјелица: **НА ПОТЕЗУ БОРИС СПАСКИ**, цена 120 дин.
35. Д. Бјелица: **ТУРНИРИ ЗВЕЗДА**, цена 200 дин
36. Д. Бјелица: **РЕКАО МИ ЈЕ АНАТОЛИЈ КАРПОВ**, цена 400 дин.
37. Д. Бјелица: **БУГОЈНО '78**, цена 150 дин.
38. Д. Бјелица: **БУГОЈНО '80**, цена 200 дин.
39. Више аутора: **РИО — ИНТЕРЗОНАИС**, цена 200 дин.
   Ђорђевић — Марјановић: ВЕЛИКИ ТУРНИРИ
41. **БЕВЕРВАЈК** (1938—1977), цена 50 дин.
42. **МАР ДЕЛ ПЛАТА**, цена 70 дин.
45. **БЕЧКИ ТУРНИРИ**, цена 150 дин.
46. **ХАВАНА**, цена 200 дин.

СПОРТСКО-СТРУЧНА БИБЛИОТЕКА

51. Д. Шаренац: **ЏЕПНИ ЛЕКСИКОН 25 СПОРТОВА**, цена 100 дин.
52. Д. Шаренац: **КАКО У XXI ВЕК**, цена 150 дин.
54. Проф. др В. Стефановић: **ПЕДАГОГИЈА И СПОРТ**, цена 750 дин.
55. Н. Хавелка — Љ. Лазаревић: **СПОРТ И ЛИЧНОСТ**, цена 200 дин.
56. Др Јулијан Малацко: **ОСНОВЕ СПОРТСКОГ ТРЕНИНГА**, цена 250 дин.

57—65. **АЛМАНАХ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ СПОРТА ОД 1943—1981. год.** Комплет од 9 књига, цена 1.800 дин.

66. Р. Арменулић: **ТЕНИС**, цена 300 дин.
122. Група аутора: **ФИЗИЧКА КУЛТУРА И СПОРТ У ЈУГОСЛАВИЈИ** (монографија) цена 800 дин.

ФУДБАЛ

67. Проф. др В. Стефановић: **САВРЕМЕНИ ФУДБАЛ И ПЕДАГОШКО ПСИХОЛОШКИ РАД**, цена 440 дин.
68. А. Боженко: **ТРЕНИНГ ВРХУНСКИХ ФУДБАЛЕРА**, цена 220 дин.
69. Б. Дукић: **ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА ФУДБАЛЕРА**, цена 550 дин.
70. Д. Шаренац: **ДАЈ ГОЛ ВИШЕ**, цена 80 дин.
72. Б. Ратковић — Р. Мићуновић: **ПЛАВИ У ОРБИТИ** — (Југословени на светским фудбалским првенствима) цена 200 дин.

КОШАРКА

75. С. Мићовић: **КОШАРКАШКИ ПИВОТМЕН**, цена 380 дин.

ГИМНАСТИКА И РЕКРЕАЦИЈА

78. М. Чабрић: **АТЛЕТСКА ГИМНАСТИКА**, цена 200 дин.
80. Vorderwülbecke: **ГИМНАСТИКА+ИГРЕ ЗА ДЕЦУ** (од рођења до 7 година) цена 150 дин.
81. Ј. Пуљо. **МИНИ ВЕЖБЕ ЗА МАКСИ ЗДРАВЉЕ**, цена 220 дин.
82. С. Ивовић — Б. Жарковић: **ИГРЕ** за спорт, школе и рекреацију, цена 130 дин.
48. Ј. Пуљо: **YOGA — ХАРМОНИЈА ДУХА И ТЕЛА**, цена 850 дин.

124. Група аутора: **YU AEROBIK**, цена 800 фин.

ПРАВИЛА И КОМЕНТАРИ

87. Ђ. Дедић: **ТЕНИС**, цена 100 дин.
90. С. Драговић: **СМУЧАЊЕ** — Алпске дисциплине, цена 150 дин.
91. С. Драговић: **СМУЧАЊЕ** — Нордијске дисциплине, цена 250 дин.
92. Д. Шаренац: **СВИ ЗИМСКИ СПОРТОВИ**, цена 100 дин.

СМУЧАЊЕ

93. Ф. и М. Котели: **САВРЕМЕНО СМУЧАЊЕ**, цена 130 дин.
121. Т. Вогринец: **КРИЖАЈЕВА ШКОЛА СМУЧАЊА** цена 250 дин.

СПОРТОВИ НА ВОДИ

94. Д. Шаренац: **РАНДЕВУ НА БАЗЕНУ**, цена 150 дин.
95. Р. Неговетић: **ЉУДИ ЖАБЕ** (приручник за подводни риболов), цена 100 дин.
96. М. Шандор: **НАУЧИ И ТИ ДА ПЛИВАШ**, цена 150 дин.

СПОРТСКА МЕДИЦИНА

97. Др Љ. Котуровић — Д. Јеричевић: **КОРЕКТИВНА ГИМНАСТИКА**, цена 250 дин.
98. Др В. Ђурђевић: **СПОРТСКО СРЦЕ**, цена 400 дин.
101. Љ. Живковић: **ПАРАФИН** — примене код спортских повреда, цена 40 дин.
102. Д. Дубин М. Д.: **БРЗА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ЕКГ**, цена 500 дин.

ХОБИ

104. М. Трифуновић: **ПСИХОЛОГИЈА КУПАЦА**, цена 30 дин.
105. Др В. Литричин: ОСНОВНА ЗНАЊА О ПСУ, цена 550. дин.
106. М. К. Костерситз: **400 САВЕТА ПРИЈАТЕЉИМА ПАСА**, цена 250 дин.
107. Н. А. Сахаров: **ДРЕСУРА ПАСА**, цена 150 дин.
109. Инж. М. Ђонић: **РИБЉИ СВЕТ**, цена 300 дин.
110. Инж. М. Ђонић **ВАЉЦИ И МАМЦИ**, цена 300.
111. С. Протић: **ЗАПИСИ ИЗ КУЋЕ МРАКА**, савети кратковидима, цена 40 дин.
113. Н. Попадић: **СРЦЕ НА ТРАВИ** (поезија о фудбалу), цена 190 дин.
114. А. Новаковић: **ЗВУЦИ СА ПАРНАСА** (музика и музички инструменти код Хелена), цена 200 дин.
115. Ј. Пуљо: **БИСЕРИ МУДРОСТИ** (збирка афоризама), цена 350 дин.
116. Ж. Вукосављевић: **АКОРДИ И ХВАТОВИ НА ГИТАРИ**, цена 120 дин.
117. Ж. Вукосављевић: **ШКОЛА ЗА ГИТАРУ**, цена 100 дин.
123. Ж Вукосављевић **БАС ГИТАРА**, цена 100. дин.
118. А. Ваганова: **ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА** цена 200 дин.
119. М. Пауновић: **СВЕТСКА АВИЈАЦИЈА**, цена 600 дин.
120. Р. Мићуновић: **САЊАЛИШТЕ**, поезија за децу, цена 150 дин.

**Књиге можете наручити и телефоном на (011) 320-226.
Сва ова и остала издања из области спорта можете наћи у нашој књижари, Македонска 19. тел. 323-957.
Купци из ИНОСТРАНСТВА наруџбенице шаљу нашем заступнику „Југословенској књизи", Београд, Трг Републике 5/VIII.**

ИГРО „Спортска књига" Београд, Македонска 19, п. фах 720

НАРУЏБЕНИЦА — ПЗ-1/84

Поручујем књиге под редним бројем ....

у укупној вредности од .... дин.
1. унапред уплаћујем на ваш жиро-рачун: 60801-601-817
2. Плаћам поштару при преузимању књига — поузећем.
(заокружити начин плаћања)

....
(Презиме и име)

....
(Пошт. број, место, улица и број)

Исећи и залепити на дописницу

ДОЛАЗИ „ХОМО АКВАТИКУС"

СЕЛИМО СЕ У МОРЕ!

ЕКСПЕРИМЕНТИ СУ ВЕЋ ПОКАЗАЛИ ДА ЧОВЕК МОЖЕ ДА УДИШЕ ТЕЧНОСТ. ХОЋЕ ЛИ МОРЕ ПОСТАТИ АМБИЈЕНТ БУДУЋНОСТИ?

Свако од нас може лако да установи колико је дуго у стању да издржи без дисања. Потребно је да дубоко удахне и задржава дах док неко од пријатеља штоперицом мери време. Да не би било варања, проба може да се изведе у базену, под водом. Овакви огледи показују да већина нас има изгледа да издржи највише два минута, а понеко и три, пре него што оштар бол почне да нам пробада груди, црне мрље заиграју пред очима, а паничан страх преплави свест.

Изузеци само потврђују ово правило. Педесетосмогодишњи ронилац са острва Тобаго у Карипском мору познат под надимком Велики Антоније издржао је испод површине, пред сведоцима, без икакве помоћне опреме, шест минута и десет секунди. Јапански ловци на бисере, изванредно обучени од малих ногу, могу да издрже приближно исто толико. Лишени ваздуха кратко време, обични смртници, међутим, истог тренутка постају потпуно свесни животног значаја оне невидљиве мешавине гасова назване ваздух – која нашу планету чини јединственом у васиони и од које зависимо сваке секунде, од рођења до смрти. Без ваздуха за дисање свака особа осуђена је на брзу смрт. Али, можда убудуће неће бити тако...

Потпуни подводни човек?

Течност не мора да повреди плућа ако садржи исти постотак кисеоника као ваздух – приближно 20 одсто. Плућа су велик и делотворан орган који се шири и скупља. Она садрже милионе мајушних капилара који преносе црвена крвна зрнца, а ова са своје стране апсорбују кисеоник и ослобађају угљен-диоксид. Ако се уместо ваздуха употреби течност која успешно обавља ову размену, њу плућни систем може и да прихвати. Огледи са животињама показују да оне могу да остану у животу чак и кад се нормално снабдевање ваздухом у потпуности надокнади течношћу.

Развој дисајних органа способних да из своје околине издвоје максималне количине кисеоника имао је кључни значај код еволуције виших облика живота. Међу најниже облике таквих органа спадају шкрге, плочасте творевине богате крвним судовима, који из воде апсорбују кисеоник и у њу ослобађају угљен-диоксид. Еволуција плућа омогућила је неким облицима живота да воду постепено замене ваздухом, односно напусте море и пређу на копно.

Сличности између основних компонената шкрга и плућа навеле су научнике на размишљање о могућностима да се организми који удишу ваздух „преудесе" – макар и привремено – на удисање течности богате кисеоником. У овом поједностављеном обрасцу постоје, разуме се, озбиљне психолошке замке. Истраживачима су биле потребне хиљаде часова експериментисања да би се макар приближили ефикасном и безбедном систему за дисање у течности. Пре две деценије познати француски

Неизбежна будућност у мору: Жак-Ив Кусто.

океанолог и проналазач апарата за дисање под водом Жак-Ив Кусто изложио је хипотезу о неопходности развоја „потпуног, подводног човека" – хомо акватикуса.

Кусто је указао да су кључни чиниоци који ограничавају спуштање на више од неколико метара испод површине воде: огроман притисак који вода врши на тело испуњено ваздухом и неопходност да се после дужег боравка под површином, чак и на малим дубинама, изврши декомпресија. „Произведен" хируршким поступком, хомо акватикус би био прилагођен притиску и избегао потребу за декомпресијом, па би, ако би се решио проблем прекомерне хладноће, могао данима или седмицама да остане под водом.

Ронилац пристаје на оглед

Чувени океанолог је изнео замисао да би један уређај за обезбеђивање живота, заснован на медицинским и космичким истраживањима, могао да се повеже директно на циркулаторни систем човека. Укључењем оваквог уређаја са инертном (нестишљивом) течношћу, чији би притисак поништавао спољни, хомо акватикус би могао да плива у готово сваком месту у мору релативно удобно и безбедно.

Сумњичавци су Кустоову сензационалну хипотезу исмејали. Али, ускоро је доктор Јоханес Килстра са

Нова животна средина: погодна течност за дисање омогућиће масовни и дуготрајан одлазак под море.

Лејденског универзитета у Холандији извео на мишевима огледе који су показали да је тема веома озбиљна. Доктор Килстра је направио течност са раствором соли попут оног код крвне плазме и испунио је разложеним кисеоником у концентрацији која одговара ваздуху. У њу је потопио миша на чији је реп претходно везао мали тег. Миш је у почетку ужаснуто покушавао да досегне површину, али му то тег није дозвољавао. Убрзо затим, миш се смирио и почео полако да удише течност. Тек после неколико часова дисања у раствору, у току чега је реаговао на лупкање по посуди, изгубио је свест. Један од огледних мишева остао је при свести пуних 18 часова.

Након што је експерименте успешно извео и на псима, доктор Килстра се 1968. одлучио на критичан оглед: познати ронилац Френсис Фалејчик пристао је да буде први човек који ће удисати текућину. Пошто је извршена анестезија његовог душника, кроз грло му је провучен катетер са две цевчице, по једна у свако плућно крило. Кроз једну цевчицу је и даље пуштан ваздух, а кроз другу је плућно крило испуњено раствором на собној температури са 0,9 одсто соли. У сваком удисају у плућно крило је додавано 500 милилитара раствора, а у сваком издисају толико одузимано. Током комбинованог дисања Фалејчик је остао при свести и није осећао никакве сметње.

Испирање плућа

Разуме се, овај оглед је био половичан јер удисање раствора једним крилом, док у друго нормално стиже ваздух, није исто што и потпуно удисање текућине. Али, експеримент је доказао да „испуњавање плућа сланим раствором не мора озбиљно да оштети ткиво или изазове неугодно осећање". Исто такс, он је подстакао нагађања, изнета на једној конференцији Америчког лекарског друштва, да ће у скоријој будућности рониоци са плућима испуњеним раствором богатим кисеоником моћи да роне до дубине од 3500 метара током неколико часова. Уз помоћ пумпе која би кроз рупицу на душнику непрекидно додавала кисеоник, ронилац би могао, речено је на конференцији, да се спушта и на знатно веће дубине.

Експерименти извршени на мишевима, псима и човеку довели су до шире примене поступка уношења текућине у плућа – али на копну. Реч је о медицинском поступку „испирање плућа", који се данас примењује на више места у свету. Користи се код пацијената који пате од хроничног бронхитиса, емфизема, пнеумоније и цистичке фиброзе. Испирање се врши под анестезијом, при чему се једно плућно крило херметички изолује помоћу цеви дуге око 30 центиметара, кроз коју се доводи ваздух, а друго се пуни сланим раствором и потом празни. Затим се на истоветан начин испира друго плућно крило.

Описани принцип делује једноставно, али је заправо веома сложен и захтева компликовану апаратуру. „Вештачка плућа" за испирање „природних плућа" на Дрекселовом универзитету у Филаделфији испуњавају једну велику собу жицама, цевима и другим деловима буквално од пода до стропа. Уређај је, наравно, преглomазан да би га неки акванаут понео под море, или неки астронаут у свемир, али на копну он већ пружа велике користи, а наговештавају се и многе нове могућности.

Човек у туђинском амбијенту: „класични" приказ будућег живота под морем, једино уз помоћ апарата за дисање.

Излет у дубине

Основни проблем у развијању течности за дисање односи се на кисеоник. Већина течности, наиме, садржи премалу количину овог животворног гаса. Вода је, на пример, потпуно бескорисна, пошто кисеоника има само онолико колико ваздух на 20 километара висине (то је далеко изнад висине на којој човек још може да преживи). Неуропсихолог доктор Лиленд Кларк вршио је релативно успешне огледе са флуоро-угљеницима, који садрже кисеоник отприлике као ваздух на нивоу мора. Користио је и силицијумска уља и друга једињења која садрже чак до 60 одсто кисеоника.

Проблем је, такође, склоност већине течности да надражују нежно ткиво плућа и ремете функцију црвених крвних ћелија. У неким огледима, животиње су се давиле и у свежој и у сланој води. Свежа вода би брзо доспела у црвена крвна зрнца и она би се распукла. Слана вода би довела до грча гркљана и смртоносног гушења. Неке животиње успевале би да преживе неколико часова удисања текућине, али би претрпеле трајна оштећења плућа.

Трагање за савршеном течношћу се наставља. Негде у хемијској лаб... рији науке чека још неоткривена текућина или комбинација текућина која ће савладати проблем кисеоника и проблем надраживања. А када она буде пронађена, у болницама ће моћи да се спасавају стотине и хиљаде живота због тога што ће се удисањем течности пре операције брзо снижавати телесна температура и тако од оштећења заштитити мозак и неки други органи. У свемиру, астронаути ће захваљујући удисању течности моћи много лакше да издрже велика убрзања и кочења – три или четири пута већа од досад забележених.

А у океанским дубинама виђаће се све више једноставно опремљених људи који врше научна истраживања, користе природне изворе, подижу рибље фарме или, једноставно, одлазе на подводни излет. Биће то почетак велике сеобе испод површине мора.

Е. ЈАКУПОВИЋ

Идеја постаје збиља: снимци показују да је миш преживео вишечасовни боравак у течности.

ВИДЕО САМ ВОДЕНЕ ЉУДЕ

Чувени амерички зоолог Ајвен Т. Сандерсон, познат у нашој земљи по енциклопедији „Сисари", објавио је занимљиву књигу у којој је описао необичне и невероватне појаве на нашој планети. Једна од њих је и прича о воденим људима за коју је, како каже, годинама прикупљао податке и тек кад је у њему превагнуло уверење у њену истинитост, решио је да је објави.

Први случај Сандерсону је испричао његов пријатељ Н. Х. Клеверли који је 1932. био британски отправник послова у Јужном Камеруну. Кад му се шеф месне полиције пожалио да у селима области Ибибио не може да прикупи порез, Клеверли је тамо упутио једног младог енглеског официра у пратњи црнца поднаредника. После дугог трагања ни у једном селу нису нашли живе душе, чак су и домаће животиње нестале као да су у земљу пропале. Покушали су да их пронађу у мочварама. Узалуд. И таман су хтели да дигну руке, кад су случајно наишли на три домороца.

Тек кад су им Енглези и поднаредник припретили, домороци су их повели према већем потоку који је, за разлику од већине који су овде жутомрки, био бистар. Застали су на месту где су врхови дрвећа готово додиривали површину воде и имали шта да виде: доле у води налазило се цело насеље. Мушкарци, жене и деца седели су непомични, наслоњени леђима на стрму обалу, док су пси и домаћи мајмуни лежали поред њих у котарицама од прућа. Црни поднаредник је сишао у воду дубоку преко два метра и узалудно покушавао да их „пробуди", а кад је пришао мајци која је држала бебу у крилу, приметио је да је везана за корење дрвећа. Тако је било и са другима. Читав сат је подноредник покушавао да их пробуди, нико се није ни померио.

И тада је Енглез начинио грешку: оставио је црног поднаредника и отишао у посланство да затражи помоћ. Кад се вратио, сви домороци су били напољу, поднаредник их је, ко зна како, успео да истера из воде јер му је најважније било да прикупи порез.

Други случај Сандерсону је испричао Џефри Горер, познати социолог, са свог путовања кроз Сенегал где је боравио проучавајући народне обичаје. Један обичај га је фрапирао: са безброј чунова рибари су фантастичном брзином једну за другом извлачили котарице пуне остригa, ракова и других становника морског дна. Кад се нагнуо у воду, имао је шта да види: домороци су по морском дну сакупљали остриге, исто онако као што се код нас беру шумске јагоде, и мирно их товарили у корпе које су им одозго спуштали. Џефри је приметио још нешто што га је запрепастило: за глежањ сваког гњурца био је привезан повећи камен који га је држао на дубини. Рибари у чамцима су му рекли да сваки ронилац остаје под водом око пола сата.

Џефри је касније сазнао да су гњурци пре спуштања у воду испијали неку течност, мада има знакова да је у овом случају своју улогу могла да одигра и хипноза. Било како било, тек Сандерсон и даље трага за правим објашњењем ових појава без обзира што домороци, главни сведоци, упорно ћуте о томе.

БЕОГРАД ★ МАКЕДОНСКА 29 ★ 11001

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

ЦВЕТ ПОД ТУШЕМ

Драги Забавниче.
Први пут ти се јављам. Твој лист ми се свиђа и редовно га читам. Највише ми се допадају занимљивости из света. Фантом. Јесте ли већ чули да...

Код куће имам азалеу розе-беле боје. Молим те да ми напишеш нешто о гајењу ове биљке јер ми сваки дан све више вене

Александра,
Нови Сад

Азалеа спада у породицу вреса, а пореклом је из Кине и Јапана. Ова врста је добро позната свим љубитељима собног биља јер цвета када има мало другог цвећа.

Има мале листове тамнозелене боје, длакаве по ивици. Цветови су крупни и могу бити ружичасти, бели, црвени, црвенкасто-љубичасти, а понекад и жути. У повољним условима цветање азалеа траје више од три недеље.

Преко зиме азалеу треба држати на светлом месту, али што даље од извора топлоте (радијатора или пећи). Биљку треба често заливати и то тако да вода продре у подлошку. Међутим, после краћег времена, воду из подлошке, коју земља није упила, треба просути. Вода би требало да има што мање креча, па је најбоље заливање кишницом или прокуваном водом. Пошто азалеа не подноси сув ваздух, биљку треба редовно прскати или туширати водом од око 15ºC, лети чак и два пута.

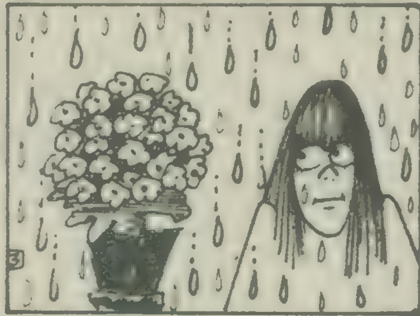
Међутим, мада азалеа тражи свеж ваздух то никако не значи да то треба да буде хладан ваздух или промаја јер јој то шкоди.

Кад азалеа прецвета, потребно је одмах одсећи све гранчице са остацима цветова. У ово доба почиње и развиће биљке, па је због тога неопходно заливање раствором биљне хране. На почетку лета треба извршити и опште формирање крошње – одсецамо све сувишне гране које би при даљем развитку ометале једна другу, као и гране које су сувише порасле.

Сваке 2–3 године азалеу треба пресађивати. За ово се узима чиста четинарска земља, без икаквих примеса, али на дно саксије треба поставити дренажу. Преко лета биљка се повремено прехрањује (најчешће два пута месечно) и држи у умереној засени.

Азалеа се најбоље размножава оживљавањем резница. За то се у пролеће узимају полуодрвењене гранчице које се забадају у четинарску земљу, покривају се стаклом и чувају на температури око 20ºC, уз умерено заливање. Ожиљене младице се пресађују крајем лета у мале саксије.

Друго пресађивање је наредног пролећа уз орезивање и формирање крошње. Треће пресађивање је пред зиму када најјачи примерци већ могу да цветају. Нормално,

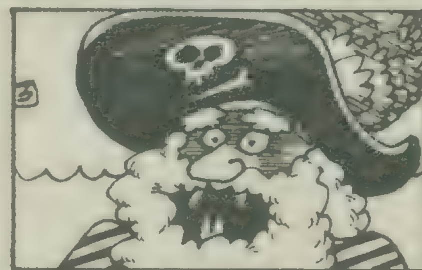
све младе биљке треба да цветају у трећој години. Услови чувања младих биљака истоветни су са чувањем старих.

БОЛЕСТ МОРЕПЛОВАЦА

Можете ли да ми одговорите шта је то скорбут? И још нешто! Веран сам навијач „Црвене звезде", па бих те молио да ми кажеш који је по величини на свету „Звездин" стадион?

ДЕЈАН САВИЋ,
Кленак

Скорбут је авитаминозно обољење које долази услед недостатка витамина С. Добијају га особе које дуже време нису узимале свежу храну, посебно воће и поврће. Карактеристични симптоми ове болести су: депресија, апатија, мршављење и бол у зглобовима, крварење на кожи, промене на зубима, отеклина, крварење и гнојење непца и десни, промене на костима око зглоба колена и

деформација грудног коша. Лакши облици скорбута често су прикривени и по неким симптомима подсећају на реуматизам, гингивитис или се манифестују као „пролећни умор". Болест се лечи давањем витамина С (аскорбинска киселина) и преласком на исхрану богату свежим воћем и поврћем.

Од скорбута су често страдали морепловци и истраживачи за време дуготрајних пловидби. То је на пример задесило Магеланову посаду на путу око света. Енглески поморац и истраживач Џејмс Кук је први успео да очува здравље своје посаде тако што се побринуо да у исхрану уведе кисели купус и свеже поврће. На основу тог искуства настао је и први опис и покушај теоријског објашњења те болести (J. Линд 1753).

Звездин стадион може да прими око 100.000 гледалаца и спада у десет највећих на свету, а у Европи заузима четврто место. Као што је многима познато највећи фудбалски стадион је „Маракана" у Рио де Жанеиру у Бразилу. Његов нормални капацитет је 205.000 гледалаца од којих 155.000 може да седи. Шеснаестог јула 1950. године на финалној утакмици за Светски куп између Бразила и Уругваја на стадиону је било 199.854 гледаоца.

Писмо недеље

ПЛИВАЧКЕ МАЧКЕ

Чула сам од другарице да постоје мачке које воле да се купају. Да ли је то истина, а ако јесте желела бих да нешто сазнам о њима.

КАТАРИНА,
Прилеп

Твоја другарица је у праву. Тачно је да постоји веома распрострањено и оправдано веровање да мачке не воле воду и не једном љубимци мачака задобили су огреботине после покушаја да окупају своју мезимицу. Али, постоји једна врста мачака која највећи део живота проводи у води. Те мачке живе у Турској, на обалама језера Ван. Ове беле животиње

растреситог крзна називају се ванским мачкама или мачкама које пливају. Оне чак и спавају и одмарају се у води лежећ у каквом плићаку. Ове мачке се још по нечему разликују од обичних: никад не лове мишеве већ рибе и водене мекушце.

ЖИВОТНИ ИМПУЛС

Ти си мој наjомиљенији лист, па бих те молио да ми одговориш на питање шта је то инстинкт.

Тео,
ДРАГАН,
Власотинце

Инстинкт је реч латинског порекла, а значи природни нагон, животни импулс који нагони животиње, а и људе, да несвесно, без учешћа воље, врше радње потребне за одржавање живота јединке или врсте, као на пример узимања хране, размножавање, прављење гнезда итд. Нарочито

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Сандра Бањари, Чиово-Салдун 51, 58220 Трогир – има 13 година, сакупља „Забавнике", жели да се дописује са младима широм Југославије.

Владо Штруклец, Моше Пијаде 8, 43260 Крижевци – има 17 година, воли панк музику и цртане романе.

Александра Бајић, Лењинов булевар 91/36, 81000 Титоград – има 13 година, воли спорт и рок музику, сакупља постере и писма.

Љупчо Бошковски, Тодор Чангов 20/1, 91000 Скопље – има 17 година, слуша рок и реге, има своју групу, одговара свима.

Јасна Шкрлец, Млинска 76а, 54000 Осијек – скупља значке, хемијске оловке, налепнице и воли музику.

Миле Чулев, ЈНА 76, 91430 Кавадарци – има 13 година, сакупља значке, воли музику и спорт, навија за Партизан.

***

је изражен код инсеката (мрава, пчела) и птица. У психичком животу човека игра споредну улогу у поређењу са разумом.

ДРЖИТЕ ЛОПТУ!

Хтео бих да знам ко је основао тенис и где. Ово ме занима јер и сам играм тенис у ТК „Дарда" из Дарде.

НЕНАД ЛЕВАНТИЋ,
Дарда

Постанак тениса није још до данас у потпуности објашњен. Али, као и друге игре лоптом и ова вуче своје порекло од врло старих игара лоптом којима су се забављали стари Египћани, Грци, Римљани, и Индијанци. Назив потиче од француске речи „tenez" (држите) којом је обележаван почетак сваке игре.

Главни узор тениса била је популарна средњевековна француска игра jeu de paume која се у почетку играла под тремовима манастира, а затим се у 16 веку појавила на француском двору. Многи француски краљеви били су љубитељи и добри играчи те игре, па су у својим замковима градили и игралишта.

У Енглеској се у средњем веку игра пребацивања лопте преко конопца звала real tennis, а неговала се на двору. Многи енглески краљеви од 15. до 17. века били су ватрени играчи реал тениса, па се под њиховим патронатом подижу бројна игралишта уз саме замкове и палате. Једно од таквих које се употребљава и данас налази се у Хемптон Корту.

И у Шпанији се у 13. веку играла нека врста тениса, а исто тако и у Италији, Швајцарској, Шведској. Велики број игралишта постојао је и у градовима немачких држава као и у земљама Аустро-Угарске. У 16. веку играо се тенис и у Прагу, а и на двору царске Русије. Средином 17. века овај спорт пренет је и у САД.

Крајем 18. века реал тенис је у Енглеској престао да буде краљевски спорт и продире у колеџе и шире друштвене слојеве. Из дворане прелази на ливаду, па добија назив lawn теннис, како се и данас у овој земљи зове. Изум тениса на трави приписује се двојици Енглеза: Волтеру Клоптону Вингфилду и Харију Џему. Пошто је Џем касније прешао на једну другу игру лоптом већина аутора изум тениса приписује Вингфилду коме је касније енглески тениски савез у фоајеу својих просторија поставио бисту са натписом „Inventor of Lawn Tennis" (Изумитељ тениса на трави).

Прва правила овог спорта објављена су 1875. године, али није познато како је дошло до бројања 15, 30, 40. Из Велике Британије тенис је поткрај прошлог века пренет на европски континент. Код нас се најпре играо у Хрватској и то већ од 1881. године, али већи развој доживео је после I светског рата.

ШЕЋЕРНЕ ЈАБУКЕ

Иако сам твоја дугогодишња читатељка сада ти се први пут јављам и надам се да ме нећеш разочарати. Наиме, у мојој књизи из енглеског за VIII разред нашла сам рецепт који ти шаљем. То је рецепт за справљање кандираних јабука, а ја не знам да га преведем, па бих те молила да ти то учиниш. Мислим да би се овај рецепт допао и другима.

ЧИТАТЕЉКА
из Новог Београда.

Рецепт који шаљеш није за кандирање већ за ушећерене јабуке. Кандиране јабуке и воће уопште, справљају се другачије – прво се кувају у шећеру, а затим суше. А ево како се могу припремити ушећерене јабуке:

За шест ушећерених јабука потребно је: шест дрвених штапића, осам супених кашика воде, 340 грама шећера, шоља млека, 60 грама бутера, кашичица сирћета. Јабуке опрати хладном водом и у средину сваке забости дрвени штапић, ставити воду и шећер у шерпу и мешати варјачом док се шећер не растопи. Додати млеко и већи део бутера и на крају сирће. То кувати док не добијеш златно-браон карамел. Да ли је готов испробаћеш тако што ћеш кануни мало карамела у хладну воду и ако се стврдне, то је знак да га можеш склонити са шпорета. Са остатком бутера подмажи неки послужавник. Затим напуни чинију хладном водом. Замочи јабуку у карамел, а онда у воду, па је положи на послужавник и остави да се стврдне. Са осталим јабукама поступи на исти начин.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Неврајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, , централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

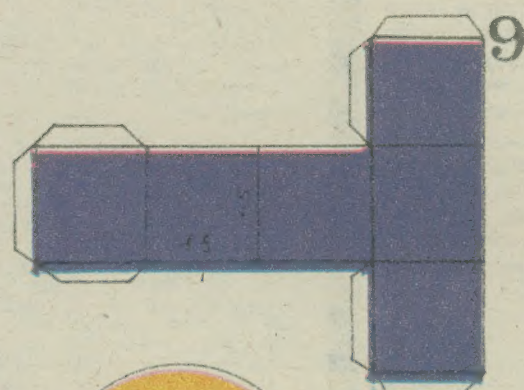
САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr.	248.–
ШВЕДСКА	Škr.	255.–

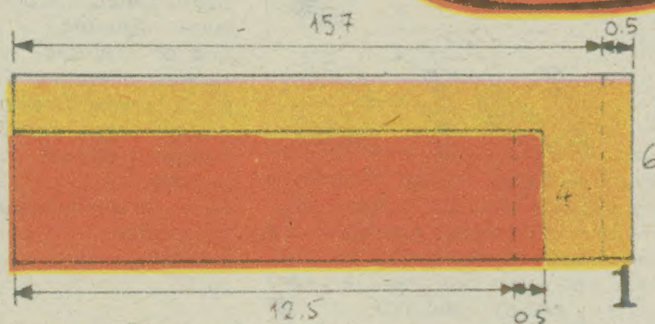
Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

НАМЕШТАЈ ЗА ЛУТКУ

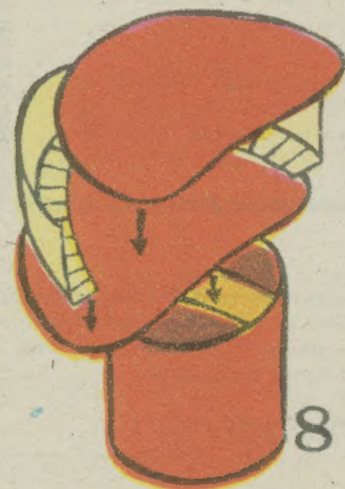

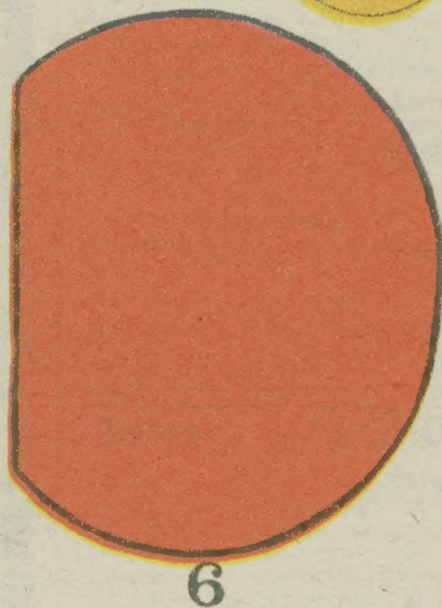

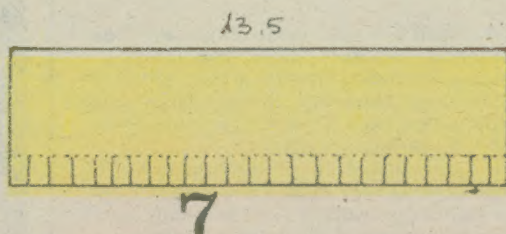

Ево како да својој лутки или лутки ваше млађе сестре направите намештај од картона. За сто вам је потребно парче картона или хамера у облику правоугаоника, као на црт. 1, који ћете савити у ваљак и залепити по цртицама. То је средина, односно „нога" стола. Димензије горње табле дате су на црт. 2, а подножја на црт. 3. Направите две траке од хамера и залепите их са унутрашње стране ваљка као што се види на црт. 4. За те траке залепите таблу и подножје стола (црт. 5). Ваљак и подножје обојите истом бојом, а таблу стола другом.

Од мањег правоугаоника на црт. 1 направићете ваљак који представља држач столице. Залепите траку као и код стола, али само са једне, горње стране, на коју ћете залепити седиште. Облик седишта у природној величини дат је на црт. 6 – за једну столицу потребна су два таква дела и наслон који се види на црт. 7. Наслон прорежите по цртицама, ту пресавијте, па лепите редом као на црт. 8. На црт. 9 је шема саксије која стоји на столу. Савијте је тако да добијете коцку па залепите по белим површинама. Саксију напуните допола пластелином, од разнобојне хартије исеците цветиће, учврстите их на чиоде и пободите у пластелин. Готов намештај види се на црт. 10.

ГРАД ДВАПУТ РОЂЕН ИЗ ПЕПЕЛА

МОРА БИТИ ВЕСЕЛО!

ПОРТЛАНД ЈЕ САВ БИО У ЗНАКУ ПРОСЛАВЕ. ГРАДСКИ ОЦИ ПОМОГНУТИ ГРАЂАНИМА ПРИПРЕМАЛИ СУ СЕ ДАНИМА ЗА СЛАВЉЕ, ПРЕДВИДЕЛИ СУ СВЕ, И БАЛОН И НИЛСКОГ КОЊА, И ВАТРОМЕТ, СВЕ ОСИМ – ПОЖАРА.

Град Портланд, у америчкој држави Мејн, осванио је тог јулског дана 1866. године у празничком руху. За деведесету годишњицу овај град је имао шта и да покаже многобројним гостима који су позвани из земље и иностранства. Отворена је нова железничка линија која је портландску луку повезивала са источном Канадом, изграђено је ново пристаниште у које су могли да пристају и велики прекоокеански бродови као што је, рецимо, пароброд за трансатлантску пловидбу „Грејт Истерн" који је до тада могла да прими само њујоршка лука. Портланд је могао да се похвали да је постао један од најзначајнијих америчких градова – био је четврти по увозу роба, а пети по извозу у САД.

Славље је почело још од раног јутра коњским тркама, веслачком регатом, а очекивао се и меч вечитих ривала – безбол тимова Портланда и Бостона. Око подне требало је да се вине изнад града огроман балон назван „Вашингтон". У луку је стигао и циркус са бројном менажеријом у којој се, први пут на тлу САД, нашао и нилски коњ доведен право са Белог Нила. Читава прослава, обећавали су градски оци, биће „зачињена" ватрометом какав до тада није виђен у земљи.

Готово да није било човека у Портланду који тог дана на било који начин није учествовао у прослави макар као посматрач: од тридесет хиљада становника сви су били на улицама. Прво разочарење било је што балон није успео да се одлепи од земље, али ништа није смело да поквари добро расположење, па се већ од три сата почело са ватрометом у различитим крајевима града. Каснија испитивања показаће да ће управо то довести до несреће.

Хоће, неће...

Око четири часа дошло је до гужве испред трговачке радње Виљема Рабија: пролазници су приметили да се у његовом дворишту запалила дрвена грађа. Власник је обавештен и само после неколико минута стигао је на место несреће, али до тада се ватра проширила и захватила читаву радњу. Брзо су позвани ватрогасци који су стигли са троја кола – толико их је укупно имао град! Уложили су много напора да зауставе пожар али узалуд. Пламен се ширио невероватном брзином у чему му је помагао југозападни ветар. Убрзо је захватио и околне зграде. Тада су још сви веровали да ће пожар ипак бити локализован.

Црквена звона почела су да ударају, оглашавајући да се дешава нешто ванредно. Вест о пожару брзо се проширила међу свим становницима али већина је и даље остала мирна: ништа им не сме покварити славље! Само су они који су се затекли на месту несреће схватили да ситуација није нимало безазлена. Ватра се непрекидно ширила опасно се приближавајући осмоспратној фабрици шећера Џона Брауна. Добро је изолована и грађена да одоли ватри, мислили су готово сви, неће је захватити пожар. Власник, међутим, није био оптимиста: чим је угледао да се ватра ношена ветром усмерава према његовој шећерани, Џон Браун је све окупљене ангажовао да изнесу ствари од вредности, папире, новац, документа. Док још има времена. Управо док су износили сеф, пламени језичци почели су да лижу уз грађевину од цигле. Постало је јасно да се пожар неће тако лако зауставити.

Хитно су упућени телеграми суседним градовима и округзима за помоћ. Заповедник ватрогасне бригаде из Манчестера у Њу Хемширу Стро касније је рекао да је на место несреће могао да стигне са својим људима за два сата. Међутим, поруку није добио на време јер је пошта у њиховом месту била затворена и није било никога да преузме телеграм. Стро је за пожар чуо тек сутрадан.

Зебре за евакуацију

Људи обузети свечарским расположењем тешко су долазили себи. Као да нису желели да знају да велика опасност прети и њиховом граду и њима. Тек кад је ватра почела да гута и стамбене зграде, дали су се на акцију спасавања. Паника је почела да обузима све. Први кварт који је страдао било је Горхам насеље, настањено углавном ирским досељеницима. Ватра се из овог дела проширила на север према пословним четвртима и отменој четврти с вилама.

И као што то обично бива кад дође до несреће, многи су ту ситуацију искористили. Тражило се све што има точкове да се превезе минимум имовине која се дала спасти од ватре. Многи су своја кола уступили бесплатно, док су други наплаћивали и по двеста долара да одвезу ствари изван домета пожара, односно изван града. На акцији спасавања ангажован је чак и циркус. Усред пожара стигао је – весели караван: једна кола су вукли слонови, друга зебре, трећа дресирани коњи!

Колико су људи били збуњени најбоље говори пример неког човека који је у паници изнео испред куће све ствари које су му се учиниле вредним. Тек кад је завршио са изношењем имовине схватио је да то није његова кућа. Било је и оних који су, завршивши са спасавањем личне имовине, хладно посматрали пожар који је гутао зграду по зграду. Тако је један „гледалац" мерио време за које нека кућа изгори до темеља – рекорд је био седам минута за стамбену зграду.

За неке овај пожар није био ништа ново. Две старице, деведесетгодишње Хана Турло и Елизабет Пирсон, већ су доживеле сличан 1775. године када је за време америчке револуције читав Портланд изгорео. У то време биле су сувише мале да би схватиле сав ужас пакла који је односио читав град а тог јулског дана 1866. опет сувише старе да би могле било шта да предузму. Унуци су их спасли сигурне смрти изневши их у последњи час из кућа.

Читав Портланд био је у пламену, куће су се рушиле као да су од карата, метал се топио, све оно што је до пре неколико часова био понос града односила је ватра. Људи су јурили улицама као избезумљени тражећи своје. Многи су остали и присебни и помагали ватрогасцима да несрећу зауставе. Помоћ је на крају ипак стигла из околних мањих места, а рано ујутру допловио је и брод из Бостона са ватрогасном екипом. Око пет ујутру ветар је стао и ватра је почела да јењава.

Изгорео је и „Феникс"

У пожару је страдало више од пола града: ватра је уништила хиљаду пет стотина зграда, тринаест хиљада људи остало је без крова над главом. Зрисана је и нова библиотека, понос Портланда, заједно са једанаест хиљада књига, ватра је однела осам школа, све хотеле сем три, природњачки музеј, банку „Каско" која је, да иронија буде већа, за свој симбол узела птицу Феникс! Штета је процењена на петнаест милиона долара. Срећом, није било људских жртава.

Али, као што је после пожара 1775. Портланд подигнут на згаришту, грађани су прионули на посао. Из читаве земље стизали су новчани прилози, многе грађевинске фирме понудиле су се да раде бесплатно. Осигуравајућа друштва покрила су све губитке.

Грађани Портланда имали су срећу и са временом, није било киша ни снега све до осмог децембра. Израстао је нови Портланд са широким улицама, авенијама и зградама у викторијанском стилу. Међу првим зградама коју су Портланђани дигли налазила се велелепна ватрогасна станица.

В. С.

WALT DISNEY
МИКИ

О...В...О ЈЕ ЗАИСТА НЕКА ЦОМБАСТА УЛИ-ЦА, МАЈСТОРЕ!

ШТТТТ...А ССС...ТЕ РЕКЛИ?

РЕ...КООО САМ ДА ЈЕ УУУЛИЦА НЕШТО НЕРРРАВНА...

КОНАЧНО САМ СТИГ'О! САД ЈОШ САМО ДА ПРО-НАЂЕМ ПРЕНОЋИШТЕ!
БУС

ДО ЂАВОЛА! ОВО ЈЕ ВЕЋ ШЕСТИ ХОТЕЛ!
ХОТЕЛ „ПРОМАЈА"
НЕМА МЕСТА
Copyright © 1983 Walt Disney Productions World Rights Reserved

ЖАО МИ ЈЕ, АЛИ СВЕ ЈЕ ПУНО!
СОБЕ ЗА ИЗДА-ВАЊЕ

НАШЕ СКРОВИШТЕ ЈЕ ПУНО К'О ОКО, ЧИКО!

ХМ...КОСТИМИ ЗА МАС-КЕНБАЛ! МОЖДА ЋУ САД УСПЕТИ!
КОСТИМИ
ПОПУЛАРНЕ
ted by King Features Syndicate.

СРЕЋА МОЈА ... ОВАЈ ЈЕ БИО ПОСЛЕДЊИ!
10-23

А САД БРЗО НОВО ПЕР-ЈЕ!
ЗОО

?
3-33